

2018/19.-
2021/22.

ОШ „ЈЕЛЕНА ЋЕТКОВИЋ“ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

У Београду, јун 2018.

Садржај

УВОД.....	1
ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....	2
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	3
Смислено учење.....	3
Практично учење	3
Рецептивно учење	4
Учење путем открића	4
Конвергентно (логичко) учење	5
Дивергентно (стваралачко) учење	5
Интерактивно (кооперативно) учење	5
ОЦЕЊИВАЊЕ	6
ШКОЛА И ЊЕНА ОКОЛИНА	7
АНАЛИЗЕ ПОТРЕБА УЧЕНИКА, РОДИТЕЉА, ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ КОЈА ПОЛАЗИ У ПРВИ РАЗРЕД.....	8
ЛИСТА ПРЕДМЕТА И АКТИВНОСТИ	9
ЛИСТА УЏБЕНИКА.....	10
Први разред.....	10
Други разред	11
Трећи разред.....	11
Четврти разред.....	12
Пети разред	13
Шести разред	14
Седми разред.....	15
Осми разред	16
НАСТАВНИ ПЛАН	17
ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	20
I-IV РАЗРЕД.....	20
СРПСКИ ЈЕЗИК	21
Први разред.....	22
Други разред	23
Трећи разред.....	26
Четврти разред.....	28
МАТЕМАТИКА.....	32
Први разред.....	32
Други разред	33
Трећи разред.....	34

Четврти разред.....	35
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	36
Први разред.....	37
Други разред	38
Трећи разред.....	40
Четврти разред.....	43
СВЕТ ОКО НАС.....	46
Први разред.....	46
Други разред	48
ПРИРОДА И ДРУШТВО	49
Трећи разред.....	49
Четврти разред.....	50
ЛИКОВНА КУЛТУРА	52
Први разред.....	52
Други разред	53
Трећи разред.....	54
Четврти разред.....	55
МУЗИЧКА КУЛТУРА	55
Први разред.....	56
Други разред	57
Трећи разред.....	57
Четврти разред.....	58
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	58
Први разред.....	59
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	61
Други разред	61
Трећи разред.....	62
Четврти разред.....	63
ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ.....	64
I-IV РАЗРЕД.....	64
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ.....	65
Први разред.....	65
Други разред	66
Трећи разред.....	67
Четврти разред.....	67
ВЕРСКА НАСТАВА.....	69

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-ВЕРОНАУКА	70
Први разред.....	70
Други разред	71
Трећи разред.....	72
Четврти разред.....	72
ОБАВЕЗНИ ПРОГРАМ-ИЗАБРАНЕ СПОРТСКЕ ГРАНЕ.....	73
Четврти разред.....	73
ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ.....	75
I-IV РАЗРЕД.....	75
ЧУВАРИ ПРИРОДЕ	76
Други разред	76
Трећи разред.....	76
Четврти разред.....	77
ОД ИГРАЧКЕ РАЧУНАРА	77
Други разред	77
Трећи разред.....	78
Четврти разред.....	79
НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	79
Други разред	80
Трећи разред.....	80
Четврти разред.....	81
ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	82
V-VIII РАЗРЕД.....	82
СРПСКИ ЈЕЗИК	83
Пети разред.....	84
Шести разред	85
Седми разред.....	89
Осми разред.....	94
СТРАНИ ЈЕЗИК-ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК.....	99
Пети разред	100
Шести разред	105
Седми разред.....	109
Осми разред.....	114
ЛИКОВНА КУЛТУРА	117
Пети разред.....	118
Шести разред	119

Седми разред	120
Осми разред	122
МУЗИЧКА КУЛТУРА	123
Пети разред	123
Шести разред	124
Седми разред	124
Осми разред	125
ИСТОРИЈА.....	125
Пети разред	126
Шести разред	128
Седми разред.....	129
Осми разред.....	132
ГЕОГРАФИЈА.....	135
Пети разред	136
Шести разред	136
Седми разред.....	137
Осми разред.....	139
МАТЕМАТИКА.....	140
Пети разред	141
Шести разред	142
Седми разред.....	143
Осми разред.....	144
ФИЗИКА.....	145
Шести разред	146
Седми разред.....	148
Осми разред.....	151
БИОЛОГИЈА.....	153
Пети разред	153
Шести разред	154
Седми разред.....	155
Осми разред.....	156
ХЕМИЈА.....	157
Седми разред	158
Осми разред	161
ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	165
Пети разред.....	166

Шести разред	167
ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	168
Седми разред	169
Осми разред	170
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	171
Пети разред	172
Обавезне физичке активности	173
Шести разред	175
Обавезне физичке активности	176
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	177
Седми разред	178
Осми разред	179
ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	180
V-VIII РАЗРЕД	180
ИЗБОРНИ СТРАНИ ЈЕЗИК-НЕМАЧКИ ЈЕЗИК	181
Пети разред	181
Шести разред	183
Седми разред	187
Осми разред	191
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	193
Пети разред	193
Шести разред	194
Седми разред	194
Осми разред	195
ВЕРСКА НАСТАВА	196
ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-ВЕРОНАУКА	196
Пети разред	197
Шести разред	197
Седми разред	198
Осми разред	199
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ-ИЗАБРАНИ СПОРТ	199
Седми разред	200
Осми разред	201
ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	202
V-VIII РАЗРЕД	202
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	203

Седми разред	203
Осми разред	204
ХОР И ОРКЕСТАР	204
Седми разред	205
Осми разред	205
СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ	205
Седми разред	206
Осми разред	207
ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ	207
Седми разред	208
Осми разред	209
ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ	210
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	211
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ	212
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА	213
Превентивне активности	214
Интервентне активности	215
ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	216
ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА У ШКОЛИ	217
ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА У ШКОЛИ	217
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	218
ПРОГРАМ САРАДЊЕ С ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ	220
Програм Вредне руке дарују вам звуке	221
ПРОГРАМ САРАДЊЕ С ПОРОДИЦОМ	221
Отворени дан школе	222
ПРОГРАМ РАДА БИБЛИОТЕКЕ	223
ПРОДУЖЕНИ БОРАВАК	225
ЕКСКУРЗИЈЕ И НАСТАВА У ПРИРОДИ	230
ЕКСКУРЗИЈЕ	231
Први разред	231
Други разред	233
Трећи разред	234
Четврти разред	235
Пети разред	236
Шести разред	236
Седми разред	237

Осми разред	239
НАСТАВА У ПРИРОДИ (1-4. РАЗРЕД)	240
Први разред.....	240
Други разред	241
Трећи разред.....	241
Четврти разред.....	242

УВОД

Стручни актив за развој школског програма чине директор школе, педагошко-психолошка служба, руководиоци одељењских већа млађих разреда и руководиоци стручних већа

Полазне основе за израду школског програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основном образовању и васпитању
- Правилници о наставном плану и програму
- Правилник о општим стандардима постигнућа-образовни стандарди за крај основног образовања
- Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математике, природа и друштво и енглески језик
- Правилник о изменама и допунама правилника о врсти стручне спреме наставника који изводе образовно - васпитни рад из изборних програма у основној школи
- Извештаји о раду школе
- Услови рада у школи
- Образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједнице

ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложенем друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци

- Стицање знања о језику, књижевности и медијима релевантним за будуће образовање и професионални развој;
- Оспособљавање ученика да користи стандардни матерњи језик, ефикасно комуницира у усменом и писаном облику у различите сврхе;
- Оспособљавање ученика да комуницирају у усменом и писаном облику на теме из свакодневног живота на страном језику;
- Развијање свести о значају вишејезичности у савременој вишекултурној заједници;
- Разумевање повезаности различитих научних дисциплина;
- Разумевање и сналажење у садашњости и повезаности друштвених појава и процеса у простору и времену (србија, европа, свет);
- Прихватање и уважавање другог/друге без обзира на националну, верску, родну и друге разлике;
- Разумевање појава, процеса и односа у природи на основу знања физичких, хемијских и биолошких закона, модела и теорија;
- Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина;
- Стицање способности за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема;
- Овладавање информационо-комуникационим технологијама;

- Развивање вештина и техника уметничког изражавања;
- Познавање различитих техника, стилова и медија уметничког изражавања;
- Познавање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама;
- Развивање одговорног односа према сопственом здрављу и здрављу других.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм се остварује применом различитих метода и облика рада, у складу са садржајима. Приликом планирања и избора начина рада предност се, када је то могуће, даје методама које стављају нагласак на активности ученика, чиме се омогућава стицање виших нивоа знања, развој когнитивних и других вештина и способности.

Смислено учење

Карактеристике

- Селекција онога што је битно, разумевање и повезивање са постојећим знањем

Активности наставника

- Утврђивање претходних знања и искустава која ученици имају о градиву које треба да уче
- Повезивање нових знања са животним искуствима, са претходним знањима из датог предмета, са знањима из других предмета
- Проблемско излагање садржаја (одговарање на питања, решавање проблема)
- Подстицање ученика да постављају питања чим им нешто није јасно
- Излагање прво општег контекста, кључне тезе, идеје, а тек затим периферних појмова и информација
- Прецизно и тачно дефинисање појмова, са нужним наглашавањем сличности и разлика међу додирним појмовима
- Објашњавање неке нове речи и новог појма преко оних за које смо проверили да их ученик зна
- Коришћење различитих техника да се дође до истог резултата, излагање градива на више различитих начина
- Презентовање истог садржаја из више различитих перспектива, углова
- Вежбање ученика у разликовању чињеница од хипотеза и интерпретација...

Активности ученика

- Постављање питања
- Тражење информација и објашњења
- Повезивање новог са већ постојећим знањем
- Извођење закључака

Практично учење

Карактеристике

- Практично механичко учење- учење практичних моторичких вештина које се морају строго научити, као што су: пливање, руковање разним техничким уређајима, вожња бицикла, аутомобила, како се покреће програм рачунара, како се држи оловка...
- Практично смисаоно учење- учење сложених практичних вештина уз разумевање њиховог смисла: учење техника цртања и сликања, свирања на музичким инструментима...

Активности наставника

Практично механичко учење

- Давање упутства о ономе што треба научити,
- Осигуравање средства чије руковање треба научити,
- Давање обрасца вештине која се учи,
- Извођење активност пред ученицима,
- Вршење надзора над практичним радом ученика и кориговање га када је то потребно...

Практично смисаоно учење

- Организовање процеса учења
- Припрема услова за такво учење,
- Демонстрација како се изводе практичне активности,
- Праћење и контрола тока учења...

Активности ученика

Практично механичко учење

- Практиковање (практично извођење) вештине која се учи,
- Понављање делатности уз евентуално кориговање грешака,
- Техничко усавршавање вештине...

Практично смисаоно учење

- разумевање смисла практичних радњи (поступака) који се уче,
- практично извођење,
- техничко усавршавање наученог,
- повећавање тачности, брзине и прецизности извођења поступака који се учи....
- Стицање умења (како се нешто ради), наспрам знања.

Рецептивно учење

Карактеристике

- Усвајање знања или умења која су прописана;
- Примање готових знања, презентованих вербално, која је потребно с разумевањем усвојити;
- Највећи део школског садржаја усваја се кроз рецептивно учење;
- Рецептним учењем могу се примати постојећа знања, али се не могу креирати нова.

Активности наставника

- Презентовање знања

Активности ученика

- Ученик не долази самостално до знања, не открива их, него их добија и усваја;
- Меморисање садржаја.

Учење путем открића

Карактеристике

- Самостално долажење до сазнања
- Стицање неких умења, вештина, а не стицање одређене суме знања

Активности наставника

- Прилагођавање задатка способностима ученика
- Одређивање потребног материјала
- Избор приступа у решавању проблема
- Вођење процеса решавања
- Постављање питања, дискутовање са ученицима
- Праћење активности ученика

Активности ученика

- Уочавање, дефинисање и прецизирање проблема
- Самостално прикупљање и анализирање чињеница које су потребне за решења
- Давање идеја за решавање проблема

Конвергентно (логичко) учење

Карактеристике

- Заснива се на ригорозним правилима логичког мишљења, нпр. алгоритам за решавање неких математичких задатака

Дивергентно (стваралачко) учење

Карактеристике

- Подразумева стварање што већег броја идеја, оригиналних, креативних...
- Флексибилност мишљења
- Откривање алтернативних начина решавања једног истог проблема, нпр. Писање слободног састава.
- Циљеви ове методе учења јесу подстицање иницијативности и самосталности, неговање стваралаштва (тј. способности за проналажење властитих и оригиналних решења).

Активности наставника

- Стварање услова за стваралаштво
- Подстицање климе опуштености
- Уважавање свих идеја

Активности ученика

- Продуковање великог броја идеја
- Проналажење оригиналних, неуобичајених и не честих решења
- Флексибилност у мишљењу

Интерактивно (кооперативно) учење

Карактеристике

- Кооперативно учење наставник-ученик и кооперативно учење у групама ученика
- Мотивисање ученика за рад и учење;
- Активно учешће ученика у раду;
- Приближавање ученицима апстрактних појмова;

- Развијање осећаја припадности, прихваћености , осећаја обавеза и одговорности;
- Способност повезивања и примене претходних знања

Активности наставника

- Припремање дидактичких средстава,
- Планирање тока часа,
- Стварање проблемске ситуације;
- Организовање;
- Партнерски однос у решавању проблема

Активности ученика

- Решавање проблемске ситуације,
- Извођење практичних и интелектуалних радњи

ОЦЕЊИВАЊЕ

Оцењивање ученика зависи од предмета, модула и узраста ученика. Оцењује се:

- Вештина изражавања и саопштавања
- Разумевање, повезивање, примена и вредновање научених поступака и процедура
- Рад са подацима и рад на различитим врстама текстова
- Уметничко изражавање и разумевање уметничких дела
- Моторичке вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака
- Практично извођење онога што је учено, и провера разумевања изведеног
- Иницијативност, самосталност у раду
- Креативност, степен оригиналности процеса решавања

Критеријуми оцењивања се дефинишу за сваки предмет и разред посебно, и одштампани су у посебном документу који чини саставни део Школског програма.

Ученици се оцењују путем:

- Усне провере постигнућа
- Писмене провере постигнућа
- Практичног рада
- Оцењивања активности ученика и резултата његовог рада, у које спадају:
 - излагање и представљање (изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, дизајнерска решења и др.)
 - учешће у дебати и дискусији
 - писање есеја
 - писање домаћих задатака
 - учешће у различитим облицима групног рада
 - рад на пројектима
 - збирка одабраних ученикових продуката рада-портфолио

ШКОЛА И ЊЕНА ОКОЛИНА

Основна школа “Јелена Ћетковић” налази се у Врањској улици број 26 на општини Звездара у Београду.

Школа је добила име по народном хероју Јелени Ћетковић. Почела је са радом 19. септембра 1961. као самостална државна установа од посебног значаја. Организована је ради остваривања задатака основног образовања и васпитања деце.

На почетку свога рада школа је имала 487 ученика, а нова школска зграда сазидаана је у дворишту постојеће школе 1973. год.

Пројекат је урадио архитекта Ђорђе Васиљевић, а инвеститор је Београдска заједница образовања. Градња школе је трајала 2 године, а извођач радова био је КМГ “Трудбеник”.

Локација школе је веома повољна и обухвата ученике са три месне заједнице: “Липов лад”, “Врачарско поље” и делимично “Стари Ђерам”. У непосредној близини налази се позориште “Звездара театар” и “Пан театар”, Културни центар “Вук Карауић”, Богородичина црква, Спортски центар “Олимп”, спортски клубови.

Сарадња просветних радника са ђачким родитељима и локалном заједницом је на завидном нивоу. Школа сарађује и са радним организацијама које су у реону школе.

Афирмацију ученици из школе стичу на јавним приредбама, у општини и граду. У проверавању знања ученика од стране Просветно-педагошког завода Београда, ученици школе освајају прво место у граду из свих наставних предмета.

У протеклом периоду школа је власник преко 30 Октобарских награда из области биологије, математике, српског језика, физике, хемије, географије и историје.

Данас школа има 13 учионица и 16 кабинета, функционалну фискултурну салу, свечану салу, спортске терене, богату библиотеку, кухињу са трпезаријом, савремена аудио-визуелна средства, кабинете за информатику, практикум за природне науке, велико школско двориште са спортским теренима и простором за ученике 1. и 2. разреда. За потребе наставе користи се преко 60 рачунара у два кабинета информатике, пет пројектора, а у школи функционише бежична и кабловска мрежа преко које се може приступити Интернету, што ученицима и наставницима омогућава сталну доступност најновијих информација и наставних материјала. За потреба ученика у библиотеци је формирана медијатека са 8 рачунара, а за потребе наставника и стручних служби обезбеђено је преко 25 рачунара. Школска зграда је реновирана 2011/12, а пре тога реновирано је и двориште.

Ученици и наставници школе постижу изузетне резултате на такмичењима, почев од општинског, па све до републичког нивоа. До сада је освојен већи број награда из различитих наставних области (математика, физика, историја и друге) и музичке уметности.

Такође, велики успех представљају и постигнућа наших ученика на завршном испиту-резултати су увек изнад републичког и градског просека, и најбољи на Општини Звездара.

АНАЛИЗЕ ПОТРЕБА УЧЕНИКА, РОДИТЕЉА, ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ КОЈА ПОЛАЗИ У ПРВИ РАЗРЕД

У циљу прављења школског програма који ће одговарати потребама ученика, родитеља и локалне заједнице, а сходно могућностима школе, испитали смо наведене релевантне учеснике као равноправне у процесу образовања. Кроз процес самовредновања добили смо релевантне податке о потребама ученика, родитеља и локалне заједнице. Потребе су испитане и у индивидуалним контактима са децом и родитељима приликом тестирања деце за полазак у први разред и путем анкетних листова за родитеље. Резултати анализе показали су да деца желе разноврсније ваннаставне активности, укључивање у активности које ће их ставити у позицију да манипулишу различитим материјалима, да буду активни и компетентни учесници у образовном процесу, пријатнију школску атмосферу. Програм будућих активности захтева учионице са прилагођеним простором. Родитељи су изразили жељу за опремљенијим просторијама за продужени боравак и повећање капацитета боравка за 3. и 4. разред, већим присуством страних језика и укључивањем деце у “креативне радионице” и спортске активности, као и пружање већих могућности за дружење ученика.

Највећи део потреба школа ће моћи да задовољи кроз обавезне и изборне предмете.

Највећи део деце која похађају млађе разреде налази се у горњем делу дистрибуције на скали општих способности. Генерација која полази у први разред се углавном налази око просека. Сва деца похађала су припремни предшколски програм у установама, где је требало да стекну основна знања и искуства неопходна за укључивање у наставу. Упркос томе, изражене су тешкоће у моторичком развоју и нарочито у развоју говора, проблеми пажње и одлагања задовољења потреба, присутна је емотивна незрелост вероватно као последица презаштићености од стране родитеља.

Највећи део деце која похађају старије разреде се налази у горњем делу дистрибуције на скали општих способности. Већина ученика петог разреда остварила је одличан успех у млађим разредима. Успех шестог, седмог и осмог разреда је нешто слабији, али са веома високим просечним оценама одељења-преко 4. Овај податак је у складу са уоченом правилношћу да успех ученика опада преласком са разредне на предметну наставу. У понашању је уочена појачана агресивност, несамосталност у раду и низак праг фрустрационе толеранције, као последица необјективног става родитеља и високих очекивања.

Школа има веома добру сарадњу са локалном средином и другим институцијама у окружењу, које представљају добар ресурс у решавању и превазилажењу различитих изазова и проблема на које школа као и институција наилази.

ЛИСТА ПРЕДМЕТА И АКТИВНОСТИ

Основна школа “Јелена Ћетковић” у Београду на својој листи предмета имаће оне, који су прописани на националном нивоу.

На националном нивоу изучаваће се обавезни и изборни предмети. Листу изборних предмета, на предлог школе усвојио је Савет родитеља и Школски одбор.

разред	обавезни предмети	изборни предмети
I	Српски језик Математика Свет око нас Ликовна култура Музичка култура Физичко васпитање Енглески језик	Грађанско васпитање Верска настава
II	Српски језик Математика Свет око нас Ликовна култура Музичка култура Физичко васпитање Енглески језик	Грађанско васпитање Верска настава Од играчке до рачунара Чувари природе Народна традиција
III	Српски језик Математика Природа и друштво Ликовна култура Музичка култура Физичко васпитање Енглески језик	Грађанско васпитање Верска настава Од играчке до рачунара Чувари природе Народна традиција
IV	Српски језик Математика Природа и друштво Ликовна култура Музичка култура Физичко васпитање Енглески језик	Грађанско васпитање Верска настава Од играчке до рачунара Чувари природе Народна традиција
V	Српски језик Математика Енглески језик Историја Географија Биологија Музичка култура Ликовна култура Техника и технологија Физичко и здравствано васпитање Информатика и рачунарство	Грађанско васпитање Верска настава Немачки језик

разред	обавезни предмети	изборни предмети
VI	Српски језик Математика Енглески језик Историја Географија Биологија Физика Музичка култура Ликовна култура Техника и технологија Физичко и здравствано васпитање Информатика и рачунарство	Грађанско васпитање Верска настава Немачки језик
VII	Српски језик Математика Енглески језик Историја Географија Биологија Физика Хемија Музичка култура Ликовна култура Техничко и информатичко образовање Физичко васпитање	Грађанско васпитање Верска настава Немачки језик Изабрани спорт Хор и оркестар Свакодневни живот у прошлости Информатика и рачунарство Цртање, сликање и вајање
VIII	Српски језик Математика Енглески језик Историја Географија Биологија Физика Хемија Музичка култура Ликовна култура Техничко образовање Физичко васпитање	Грађанско васпитање Верска настава Немачки језик Изабрани спорт Хор и оркестар Свакодневни живот у прошлости Информатика и рачунарство Цртање, сликање и вајање

ЛИСТА УЏБЕНИКА

Први разред

р.бр.	наслов уџбеника	аутор(и)	издавач
1.	Буквар за први разред основне школе;	Душка Милић, Татјана Митић	Нови логос
2.	Наставни листови уз Буквар за први разред основне школе;	Душка Милић, Татјана Митић	Нови логос

3.	Читанка за први разред основне школе;	Наташа Станковић Шошо, Маја Костић	Нови логос
4.	Музичка култура 1, уџбеник за први разред основне школе;	Драгана Михајловић Бокан, Марина Ињац	Нови логос
5.	HAPPY HOUSE, енглески језик за први разред основне школе, уџбеник са електронским додатком;	Стела Мејдмент, Лорена Робертс	THE ENGLISH BOOK
6.	Математика 1, уџбеник из четири дела за први разред основне школе;	Ива Иванчевић Илић, Сенка Тахировић	Нови логос
7.	СВЕТ ОКО НАС 1 за први разред основне школе, уџбенички комплет (уџбеник и радна свеска).	Љиља Стокановић, Гордана Лукић, Гордана Субаков Симић	Нови логос

Други разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	Читанка за 2. разред	Едука
2.	Радна свеска за српски језик за други разред основне школе	Едука
3.	Језичке поуке за други разред основне школе	Едука
4.	Уџбеник Латина по латина – латиница за други разред основне школе	Едука
5.	Уџбеник са радним листовима Математика 2а и Математика 2б за други разред основне школе	Едука
6.	Уџбеник са радним листовима Свет око нас 2а и 2б за други разред основне школе	Едука
7.	Happy House 2, New Edition-Class Book	The English book
8.	Happy House 2, New Edition-Activity Book	The English book
9.	Уџбеник са ЦД-ом Музичка вртешка за други разред основне школе	Едука

Трећи разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	У свету речи – читанка за трећи разред основне школе	Нови Логос
2.	Дар речи - граматика за трећи разред основне школе	Нови Логос

3.	Радна свеска –Српски језика за трећи разред основне школе	Нови Логос
4.	Математика 3а-уџбеник	Едука
5.	Математика 3 – уџбеник математике за 3. разред основне школе	Нови Логос
6.	Математика 3 – радна свеска за 3. разред основне школе	Нови Логос
7.	Природа и друштво 3 - уџбеник за 3. разред основне школе	Нови Логос
8.	Природа и друштво 3 - радна свеска за 3. разред	Нови Логос
9.	Музичка култура за 3. разред основне школе	Креативни центар
10.	Family and friends 1 Klass book / енглески језик за 3. разред основне школе	Нови Логос
11.	Family and friends 1 Workbook / енглески језик за 3. разред основне школе	Нови Логос

Четврти разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	Бескрајне речи – читанка за 4. разред основне школе	Нови Логос
2.	Дар речи – граматика за 4. разред основне школе	Нови Логос
3.	Радна свеска – Српски језик за 4. разред основне школе	Нови Логос
4.	Математика 4 - уџбеник за 4. разред	Нови Логос
5.	Математика 4 - радна свеска	Нови Логос
6.	Природа и друштво за 4. разред, уџбеник са тематским атласом за 4. разред	Нови Логос
7.	Природа и друштво за 4. разред, радна свеска	Нови Логос
8.	Музичка култура за 4. разред, радна свеска	Креативни центар
9.	Family and friends 3 Klass book / енглески језик за 4. разред основне школе	Нови Логос
10.	Family and friends 2 Workbook / енглески језик за 3. разред основне школе	Нови Логос

Пети разред

р.бр.	наслов уџбеника	аутор(и)	издавач
1.	Читанка „Расковник” за за пети разред основне школе;	Зона Мркаљ, Зорица Несторовић	Kllet
2.	Граматика за пети разред основне школе;	Весна Ломпар	Kllet
3.	Радна свеска за пети разред основне школе;	Весна Ломпар, Зорица Несторовић	Kllet
4.	Ликовна култура 5, уџбеник за пети разред основне школе;	Јован Мрђењовачки	Едука
5.	Музичко 5, музичка култура за пети разред основне школе;	Јасмина Чолић, Мирјана Савов Стојановић	Наша кућа знања
6.	Историја 5 –уџбеник са одабраним историјским изворима за пети разред основне школе;	Данијела Стефановић, Снежана Ферјанчић, Зорица Недељковић	Фреска
7.	Географија, уџбеник за пети разред основне школе;	Јелена Ћалић, Милутин Тадић, Милован Миливојевић	Завод за уџбенике
8.	Математика 5, уџбеник за пети разред основне школе;	Владимир Стојановић	Математископ
9.	Математика 5, збирка задатака за пети разред основне школе;	Владимир Стојановић, Гордана Поповић, Никола Вигњевић	Математископ
10.	Биологија 5, уџбеник за пети разред основне школе;	Горан Милићев, Ена Хорват	Klett
11.	Техника и технологија за пети разред основне школе, уџбенички комплет (уџбеник, материјал за конструкторско моделовање, електронски додатак); Ћирилица	Ненад Стаменовић, Алекса Вучићевић	Klett
12.	ENGLISH PLUS 1, енглески језик за пети разред основне школе; уџбенички комплет (уџбеник, радна свеска, аудио ЦД)	Ben Wetz, Janet Hardy Gould	Нови Логос
13.	Информатика и рачунарство, уџбеник за пети разред основне школе;	Светлана Мандић	Klett
14.	HURRA, WIR LERNEN DEUTSCH, немачки језик за пети разред основне школе, прва година учења, уџбенички комплет (уџбеник, радна свеска, аудио ЦД)	Илдико Врачарић, Ана Бабић, Џвијета Шмит, Иванка Фајфер Чагоровић	Завод за уџбенике

Шести разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	„Корак”, читанка за шести разред основне школе	Klett
2.	„Граматика 6”, српски језик за шести разред основне школе	Klett
3.	„Српски језик 6”, радна свеска уз уџбенички комплет за шести разред основне школе	Klett
4.	Музичка култура 6”, уџбеник за шести разред основне школе	Нови Логос
5.	Историја за шести разред основне школе са читанком и радном свеском	Фреска
6.	Географија - уџбеник за шести разред основне школе	Завод за уџбенике
7.	Радна свеска за географију - за шести разред основне школе	Завод за уџбенике
8.	„Физика 6”, уџбеник за шести разред основне школе	Klett
9.	„Физика 6”, збирка задатака са лабораторијским вежбама за шести разред основне школе	Klett
10.	Математика 6 - уџбеник за шести разред основне школе	Математископ
11.	Математика 6 - збирка задатака за шести разред основне школе	Математископ
12.	Биологија 6, уџбеник за шести разред основне школе	Klett
13.	Техничко и информатичко образовање 6, уџбеник за шести разред основне школе	Klett
14.	Техничко и информатичко образовање 6, радна свеска за шести разред основне школе	Klett
15.	Техничко и информатичко образовање 6, материјали за конструкторско моделовање за шести разред основне школе	Klett
16.	„English Plus 2 Student's book”, енглески језик за шести разред основне школе, уџбеник	Нови Логос
17.	„English Plus 2 Workbook”, енглески језик за шести разред основне школе, радна свеска и ЦД	Нови Логос
18.	Prima 2	Дата Статус
19.	Prima 2, радна свеска	Дата Статус

Седми разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	„Пут“, читанка за седми разред основне школе	Klett
2.	„Граматика 7“, српски језик за седми разред основне школе	Klett
3.	„Српски језик 7“, радна свеска уз уџбенички комплет за седми разред основне школе	Klett
4.	„Историја 7“, уџбеник историје за седми разред основне школе	Нови Логос
5.	Географија - уџбеник за седми разред основне школе	Завод за уџбенике
6.	Ваневропски континенти - вежбанка за географију (неме карте) за седми разред основне школе	Завод за уџбенике
7.	„Физика 7“, уџбеник за седми разред основне школе	Klett
8.	„Физика 7“, збирка задатака са лабораторијским вежбама за седми разред основне школе	Klett
9.	Математика 7 - уџбеник за седми разред основне школе	Математископ
10.	Математика 7 - збирка задатака за седми разред основне школе	Математископ
11.	„Биологија 7“, уџбеник за седми разред основне школе	Klett
12.	Хемија 7, уџбеник	БИГЗ
13.	Хемија 7, радна свеска са збирком задатака	БИГЗ
14.	„Техничко и информатичко образовање 7“, уџбеник за седми разред основне школе	Klett
15.	„Техничко и информатичко образовање 7“, радна свеска за седми разред основне школе	Klett
16.	„Техничко и информатичко образовање 7“, материјали за конструкторско моделовање за седми разред основне школе	Klett
17.	„Музичка култура 7“, уџбеник за седми разред основне школе	Нови Логос
18.	„English Plus 3 Student's book“, енглески језик за седми разред основне школе, уџбеник	Нови Логос

19.	English Plus 3 Workbook, Енглески језик за 7. разред основне школе, радна свеска и ЦД	Нови Логос
20.	Prima 3	Дата Статус
21.	Prima 3, радна свеска	Дата Статус

Осми разред

р.бр.	наслов уџбеника	издавач
1.	„Речи мудрости“, читанка за осми разред основне школе	Klett
2.	„Граматика 8“, српски језик за осми разред основне школе	Klett
3.	„Српски језик 8“, радна свеска уз уџбенички комплет за осми разред основне школе	Klett
4.	„Музичка култура 8“, уџбеник за осми разред основне школе	Нови Логос
5.	Историја за осми разред основне школе са читанком и радном свеском	Фреска
6.	ГЕОГРАФИЈА - уџбеник (са картом Србије) за осми разред основне школе	Завод за уџбенике
7.	РАДНА СВЕСКА ЗА ГЕОГРАФИЈУ - за осми разред основне школе	Завод за уџбенике
8.	„Физика 8“, уџбеник за осми разред основне школе	Klett
9.	„Физика 8“ збирка задатака са лабораторијским вежбама за осми разред основне школе	Klett
10.	МАТЕМАТИКА 8 - уџбеник за осми разред основне школе	Математископ
11.	МАТЕМАТИКА 8 - збирка задатака за осми разред основне школе	Математископ
12.	БИОЛОГИЈА - уџбеник за осми разред основне школе	Завод за уџбенике
13.	„Хемија 8“, уџбеник за осми разред основне школе	Klett
14.	„Хемија 8“, збирка задатака с лабораторијским вежбама за осми разред основне школе	Klett
15.	„Техничко и информатичко образовање 8“, уџбеник за осми разред основне школе	Klett
16.	„Техничко и информатичко образовање 8“, радна свеска за осми разред основне школе	Klett

17. „Техничко и информатичко образовање 8”, материјали за конструкторско моделовање **Klett**
18. „English Plus 4 Student’s book”, енглески језик за осми разред основне школе, уџбеник **Нови Логос**
19. „English Plus 4 Workbook”, енглески језик за осми разред основне школе, радна свеска и ЦД **Нови Логос**
20. 1. Prima 4
21. 2. Prima 4, радна свеска

НАСТАВНИ ПЛАН

ред. број	а. обавезни наставни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
5.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	-	-	-	-	-	-
9.	Физичко васпитање	-	-	3	108	3	108	2	72
УКУПНО: А		19	684	20	720	20	720	19	684
ред. број	б. изборни наставни предмети								
1.	Верска н./ Гр. васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Изабрани спорт	-	-	-	-	-	-	1	36
3.	Народна традиција	-	-	1	36	1	36	1	36
4.	Чувари природе	-	-	1	36	1	36	1	36
5.	Од играчке до рачунара	-	-	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: Б		1	36	2	72	2	72	3	72
УКУПНО: А + Б		20	720	22	792	22	792	22	792

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети

ред. број	облик образовно-васпитног рада	I разред		II разред		III разред		IV разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	20	720	22	792	22	792	22	792
2.	Пројектна настава	1	36	-	-	-	-	-	-
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Додатни рад	-	-	-	-	-	-	1	36
5.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

ред. број	остали облици образовно-васпитног рада	I разред		II разред		III разред		IV разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ванаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

ред. број	а. обавезни наставни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик/ _____ језик ¹	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Српски језик ²	3	108	3	108	3	108	2	68
3.	Страни језик	2	72	2	108	2	72	2	68
4.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
6.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
8.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	-	-	-	-
11.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
12.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
13.	Техничко образовање	2	72	2	72	2	72	2	68
14.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54	2	72+54	-	-	-	-
15.	Физичко васпитање	-	-	-	-	2	72	2	68
УКУПНО: А		24-27*	918	25-28*	864-972*	26-29*	936-1044*	27-29*	918-986*
р. број	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ³	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Страни језик ⁴	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Матерњи језик са елементима националне културе ⁵	2	72	2	72	2	72	2	68
4.	Физичко васпитање – изборни спорт ⁶	-	-	-	-	1	36	1	36
УКУПНО: Б		3-5*	108-180*	3-5*	144	108-180*	144	4	136
УКУПНО: А+Б		27-30*	1026-1134*	28-31*	1062-1170*	30-33*	1080-1188*	30-33*	1020-1088*
р. број	В. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ ⁷	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	Чувари природе	-	-	-	-	1	36	1	36
2.	Свакодневни живот у прошлости	-	-	-	-	1	36	1	36

3.	Цртање, сликање и вајање	-	-	-	-	1	36	1	36
4.	Хор и оркестар	-	-	-	-	1	36	1	36
5.	Информатика и рачунарство	-	-	-	-	1	36	1	36
6.	Матерњи језик са елементима националне културе	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Шах	-	-	-	-	1	36	1	36
8.	Домаћинство	-	-	-	-	1	36	1	36
УКУПНО: В		-	-	-	-	1-2*	36-72*	1-2*	34-68*
УКУПНО: А+Б +В		27-30*	1026-1134*	28-31*	1062-1170*	31-34*	1116-1224*	31-34*	1054-1156*

ред. број	Облик образовно-васпитног рада	V разред		VI разред	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Слободне наставне активности	1	36	1	36
2.	Допунска настава	1	36	1	36
3.	Додатна настава	1	36	1	36

ред. број	Остали облици образовно-васпитног рада	V разред		VI разред	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁹	1	36	1	36
3.	Екскурзије	До два дана годишње		До два дана годишње	

¹ Назив језика националне мањине када се настава реализује у школама на том матерњем језику.

² Реализује се у школама где се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина.

³ Ученик бира један од понуђених наставних предмета и изучава га до краја другог циклуса

⁴ Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса

Страни језик за ученике који су почели да га уче од трећег разреда обавезан је изборни предмет до краја образовног циклуса.

⁵ Ученик припадник националне мањине може да изабере овај предмет, али није у обавези.

⁶ Ученик бира спортску грану са листе коју нуди школа на почетку школске године

⁷ Школа је дужна да, поред обавезних изборних предмета са листе Б, понуди још најмање четири изборна предмета са листе В, за сваки разред, од којих ученик бира један предмет, према својим склоностима, на почетку школске године.

⁸ Слободне наставне активности школа школа планира Школским програмо и Годишњим планом рада школе. Ученик бира једну од три слободне активности које школа нуди.

⁹ Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне као о друге активности у складу са просторним и људским ресурсима.

**ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТИ
I-IV РАЗРЕД**

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског и књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају и оспособе да тумаче одабрана уметничка дела као и друга уметничка остварења из српске и светске баштине

Задаци наставе српског језика

- Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- Основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- Поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- Упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- Оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- Развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- Развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- Увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- Оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- Упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- Поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- Развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- Поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- Усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- Развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- Навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- Подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- Подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- Васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- Развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Први разред

Оперативни задаци

- разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице;
- влада основном техником читања и писања ћириличног текста;
- разуме оно што прочита;
- активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита;
- препозна песму, причу и драмски текст;
- одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом;
- уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина;
- изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу;
- препозна загонетку и разуме њено значење;
- препозна басну и разуме њено значење;
- разликује слово, реч и реченицу;
- правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају;
- правилно употреби велико слово;
- учтиво учествује у вођеном и слободном разговору;
- обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима;
- усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима;
- усмено описује ствари из непосредног окружења;
- бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору;
- напамет говори краће књижевне текстове;
- учествује у сценском извођењу текста;
- пажљиво и културно слуша саговорнике;
- слуша, разуме и парафразира поруку;
- слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;
- примењује основна правописна правила;
- пише читко и уредно;
- писмено одговара на постављена питања;
- спаја више реченица у краћу целину;
- пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;
- гласно чита, правилно и са разумевањем;
- тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног;
- пронађе информације експлицитно изнете у тексту.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Почетно читање и писање	1CJ.1.2.1. 1CJ.1.2.2. 1CJ.1.3.1. 1CJ.1.3.2. 1CJ.1.3.3.	90	40	50

		1CJ.1.3.4. 1CJ.1.3.5. 1CJ.1.3.8. 1CJ.1.3.9. 1CJ.1.3.10.			
2.	Књижевност	1CJ.1.2.6. 1CJ.1.2.8. 1CJ.1.5.2. 1CJ.1.5.3. 1CJ.1.5.4.	45	30	15
3.	Језик Граматика, правопис и ортоепија	1CJ.1.4.3	10	6	4
4.	Језичка култура	1CJ.0.1.1. 1CJ.0.1.2. 1CJ.0.1.3. 1CJ.0.1.4.	35	15	20
укупно:			180	91	89

Други разред

Оперативни задаци

- Уочавање и схватање реченице као основне језичке категорије;
- Препознавање и разумевање главних реченичних делова;
- Упознавање са фонетским и морфолошким појмовима према захтевима програма;
- Савладавање нових програмских захтева из правописа;
- Овладавање техником читања и писања латиницом;
- Мотивисање, подстицање и усмерење на читање лектире;
- Увежбавање читања наглас;
- Усавршавање читања у себи у функцији тумачења текста;
- Уочавање и тумачење битних чинилаца текста;
- Симултано усвајање књижевних и функционалних појмова;
- Овладавање основним облицима језичког изражавања и даље усавршавање и неговање језичке културе;
- Систематско и доследно реализовање програмираних и њима сличних вежбања у говорењу и писању.

Језик

Граматика

- Реченица - обавештење, питање и заповест. Уочавање потврдних и одричних реченица. Обележја реченица у говору (интонација и пауза) и у тексту (велико почетно слово и знаци интерпункције: тачка, упитник, узвичник).
- Препознавање главних делова реченице (предикат и субјекат).
- Именице и глаголи (уочавање и препознавање). Разликовање основних

- глаголских облика за исказивање садашњег, прошлог и будућег времена;
- разликовање потврдних и одричних глаголских облика. Разликовање броја и рода именица.
- Глас и слог, самогласници и сугласници; слоготворно р. Подела речи на слоге у изговору (једноставнији случајеви).

Правопис

- Употреба великог слова у писању личних имена и презимена, надимака уз лично име, имена животиња, вишечланиг географских имена и улица (једноставнија решења).
- Писање адресе.
- Растављање речи на крају реда (основна правила).
- Писање речце ЛИ у упитним реченицама и речце НЕ уз глаголе у одричним реченицама.
- Скраћенице за мере (корелација са наставом математике).
- Тачка, упитник, узвичник, две тачке, запета у набрајању.
- Усвајање латинице- читање и писање у другом полугодишту.

Слова другог писма се обрађују по групама. Прво се обрађују слова која су потпуно или приближно иста у ћирилици и латиници, затим она која у потпуно различита . На крају се обрађују слова која су истог облика, а различито се изговарају у оба писма.

И у овом разреду у оквиру вежби слушања, говорења, читања и писања ученици запажају језичке појаве без њиховог именовања.

Књижевност

Тумачење текста

- Слободно (самостално) саопштавање утисака о прочитаном тексту.
- Разумевање прочитаног текста; Уочавање хронологије и повезаности догађаја;
- Запажање карактеристичних детаља у описивању лика и амбујента;
- Разумевање поступака и осећања ликова и заузимање властитих ставова према њиховим поступцима; Откривање и тумачење порука у тексту.
- Схватање важнијих целина у тексту (одељак) и одређивање подналова.
- Уочавање различитих значења речи у тексту и тумачење њихове функције.
- Систематично усвајање књижевних и функционалних појмова.

Књижевни појмови

- Лирика: песма, осећања; стих, строфа - на нивоу препознавања и именовања.
- Епика: Фабула- редослед догађаја (препознавање);главни и споредни ликови, њихове ообине и поступци; поруке, епска песма, бајка, басна - препознавање.
- Драма: драмски јунак, драмска радња, драмски сукоб, дијалог; позорница, глумац на нивоу препознавања.
- Читање текста наглас и у себи са циљем разумевања прочитаног.
- Поступно увођења ученика у начин вођења дневника о прочитаним књигама.

Језичка култура

Основни облици усменог и писменог изражавања

- Препричавање садржине краћих текстова, филмова, позорипших предтвa итд. -слободно детаљно препричавање; Детаљно препричавање по заједничком плану; Препричавање садржаја у целини и по деловима.
- Причање о догађајима и доживљајима - индивидуално и по заједничком плану; Предмет причања: ближе и даље окружење, стварност и машта, непосредно доживљавање и сећање - раније стечена искуства; Причање према низу слика.
- Описивање предмета са којим се ученик први пут среће, властити избор предмета за описивање; Описивање биљака и животиња на основу непосредног посматрања; Усвајање основних елемената приступа описивању - стварање заједничког и индивидуалног плана.
- Усмена и писмена вежбања

- Ортоепске вежбе: правилан изговор речи, исказа, краћих реченица и пословица.
- Ортографске вежбе: преписивање речниц и краћих одломак текстова ради усавршавања технике и брзине писања; Увежбавање чиког и уредног рукописа.
- Лутодиктат и контролни диктат
- Лексичке и семантичке вежбе: основно и пренесено фигуративно значење речи; Грађење речи - формирање породица речи; Синоними и хомоними; Некњижевне речи.
- Синтаксичке вежбе : самостално и подстицајно састављање реченица; Проширивање задатих реченица, прилагођавање реда речи комуникативним потребама у контексту.
- Загонетање и одгонетање, решавање и састављање ребуса и укрштених речи.
- Казивање напамет научених текстова.
- Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.
- Служење речником и енциклопедијом за децу и састављање сопственог речника.
- Слушање и вредновање / критичко процењивање говора / разговора у емисијама за децу на радију и телевизији.
- Неговање културе слушања саговорника; Писање разгледнице и краћег писма.
- Израда домаћих писмених задатака (до осам) и њихова анализа на часу.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност	1CJ.3.5.1 1CJ.3.5.2 1CJ.3.5.3	78	57	21
2.	Језик – граматика	1CJ.2.4.4. 1CJ.2.4.5 1CJ.2.4.6 1CJ.2.4.7 1CJ. 2.4.8.	27	11	16
3.	Језик – правопис	1CJ.1.4.5 1CJ.2.4.8 1CJ.2.4.9	30	23	7
4.	Језичка култура-усмена и писмена вежбања-ортоепија	1CJ.2.2.1 1CJ.2.2.3 1CJ.2.2.7 1CJ.2.2.8 1CJ.2.2.9 1CJ.3.2.7	26	18	8
5.	Писмено изражавање	1CJ.3.3.1 1CJ.3.3.2 1CJ.3.3.5 1CJ.3.3.6	18	7	11
6.	Усм. и писмено изражавање		1		1
укупно:			180	116	64

Трећи разред

Оперативни задаци

- Овладавање техником читања и писања на оба писма;
- Савладавање просте реченице (појам, главни делови);
- Стицање основних појмова о именицама, придевима и глаголима;
- Постепено увођење у тумачење основне предметности књижевног дела (осећања, догађаји, радње, ликови, поруке, језичко-стилске карактеристике);
- Овладавање усменим и писменим изражавањем према захтевима програма (препричавање, причање, описивање, извештавање);
- Постепено упознавање методологије израде писменог састава.

Језик

Граматика

- Именице: заједничке и властите; род и број именица.
- Глаголи: радња, стање, збивање; разликовање облика којима се означава садашњост, прошлост и будућност. Разликовање лица и броја глагола. Потврдни и одрични облик глагола.
- Придеви: род и број придева; описни и присвојни придеви.
- Реченица: појам реченице; врсте реченица по значењу: обавештајне, упитне, узвичне и заповедне; главни делови реченице - предикат и субјекат; речи које означавају место, време и начин вршења радње; потврдни и одрични облик реченице.
- Уочавање управног говора у тексту.
- Речи које значе нешто умањено и увећано.
- Речи истог облика, а различитог значења.
- Речи различитог облика, а истог или сличног значења.

Правопис

- Обнављање и вежбе у примени правописних правила.
- Употреба великог слова у писању имена народа, вишечланих географских имена, празника, наслова књига, часописа и новина.
- Писање датума.
- Писање назива улица.
- Писање бројева словима.
- Писање речце НЕ уз глаголе, придеве и именице.
- Писање речце ЛИ.
- Азбука и абецеда - изговор напамет и уочавање примене у списковима ученика и сл. Интерпункцијски знак на крају обавештајних, упитних, узвичних и заповедних реченица.
- Писање сугласника ј у речима (отклањање грешака ако их ученици чине) - између самогласника и - о / о - и;
- Писање скраћеница типа: бр., уч., стр., год. и скраћенице за мере.

Ортоепија

- Правилно изговарање гласова Ч, Ћ, Џ, Ђ и Х.
- Интонација реченице: тон и јачина гласа у изговарању реченице; истицање речи у реченици (реченични акценат); интонационо подешавање гласа у изговарању обавештајне, упитне, узвичне и заповедне реченице; изговарање потврдног и одричног облика реченице; значај брзине и паузе у говору.

Књижевност

Читање текста

- Поступно и систематично навикавање ученика на доживљајно читање текста као значајног предуслова за његово ваљано тумачење на часу (са одговарајућим и примереним подстицањем).

- Усмерено/истраживачко читање у функцији продубљивања доживљаја текста и непосредне припреме за његово тумачење. Читање одломака из текста ради доказивања/образлагања сопствених ставова.
- Систематске вежбе у изражајном читању и казивању различитих врста текста (постепено и функционално овладавање основним елементима/чиниоцима добре дикције). Читање драмског и драматизованог текста по улогама ради учења напамет и сценског импровизовања.
- Подстицање и охрабривање ученика да записује своје утиске о прочитаним текстовима. Повремено читање и коментарисање таквих записа.

Тумачење текста

- Слободно и спонтано саопштавање личног доживљаја и првих утисака о прочитаном тексту.
- Запажање и образлагање основне предметности прочитаног текста (осећања, песничке слике, фабула, радња, информација). Тумачење књижевних ликова. Откривање и слободно образлагање порука књижевноуметничког текста.
- Уочавање и доказивање повезаности/међузависности композицијских делова текста. Постепено увођење у разумевање стилогене функције језика као средства изражавања у књижевноуметничком тексту (нарочито у лирској песми).
- Симултано усвајање и употреба књижевних и функционалних појмова. Даље неговање ученичких навика да своје ставове доказују појединошћима из текста.

Књижевни појмови

- Лирика-ритам; наглашени и ненаглашени слогови; рима. песничка слика као саставни чинилац композиције лирске песме; поређење - препознавање стилског средства; породичне народне лирске песме, шаллива песма, родољубива песма - основна обележја.
- Епика-фабула: повезаност догађаја с местом, временом и ликовима; књижевни лик: изглед; говорна карактеризација књижевног лика; односи међу ликовима; пишчев говор и говор ликова; разговор, опис - на нивоу препознавања и именовања; народна и ауторска бајка-препознавање.
- Драма-радња у драми. развој драмског сукоба; драмски лик и глумац; сценски простор - на нивоу препознавања и спонтаног увођења у свет драмске/сценске уметности

Функционални појмови

- Подстицање ученика да схватају и усвајају следеће појмове: слично, различито, супротно, изражајно; запажање, понашање, поступак, убедљиво, неочекивано; сналажљивост, радозналост.

Језичка култура

Основни облици усменог и писменог изражавања

- Препричавање садржине текстова, играних и анимираних филмова, позоришних представа, радијских и телевизијских емисија за децу - детаљно (опширно), по заједничком и индивидуалном плану; сажето препричавање по заједничком и самостално сачињеном плану за препричавање.
- Причање о доживљајима и догађајима, стварним и измишљеним (нарочито у функцији стварања погодне атмосфере за читање и тумачење текста). Причање према слици са целовитим догађајем по заједничком и самостално сачињеном плану. Причање по задатим речима. Настављање приче подстакнуто датим почетком.
- Описивање људи и природе: спољашња обележја особе која се описује (физички портрет), њене основне карактерне црте (духовни профил) и понашање у конкретним животним околностима (поступци, реакције, говор). Колективна и самостална посматрања природе (шетња, излети, посете, документарни филмови) на основу којих се увежбава описивање уочљивих и занимљивих појединости које су међусобно повезане. Самостално бирање мотива и издвајање детаља који ученика посебно заокупљају и подстичу на описивање - најчешће у писменом облику. Увежбавање планског приступа у описивању (заједнички и индивидуални планови/подсетници за описивање).
- Извештавање - сажето информисање о себи (кратка аутобиографија).

Усмена и писмена вежбања

- Ортоепске вежбе: увежбавање правилног изговора речи, исказа, реченица, пословица, краћих текстова; слушање звучних записа, снимање читања, анализа снимка и одговарајуће вредновање.

- Ортографске вежбе: преписивање текста са ћирилице на латиницу. Увежбавање читког и уредног рукописа, уз примену правописних правила. Преписивање текста са датим задатком.
- Диктати: са допуњавањем, аутодиктат, изборни диктат, контролни диктат.
- Лексичке и семантичке вежбе: основно и пренесено/фигуративно значење речи, грађење речи - формирање породица речи; изналагање синонима и антонима, уочавање семантичке функције акцента; некњижевне речи и њихова замена језичким стандардом.
- Синтаксичке и стилске вежбе: допуњавање исказа различитим могућностима у складу са понуђеном говорном ситуацијом, проширивање реченице уношењем личног тона, сажимање реченице ради појачања њене информативне моћи и др.
- Интонационо подешавање гласа у изговору појединих реченица (обавештајне, упитне, узвичне и заповедне) или неких њихових делова (реченични акценат). Увежбавање подешавања реда речи према комуникативним потребама у контексту.
- Казивање напамет научених текстова (лирских, епских и драмских).
- Сценско приказивање драмског и драматизованог текста.
- Загонетање и одгонетање, састављање и решавање ребуса и укрштених речи. Служење речником и енциклопедијом за децу и писање сопственог речника.
- Неговање културе слушања саговорника; писање писма, честитке и разгледнице.
- Слушање и вредновање говора и разговора у емисијама за децу на радију и телевизији.
- Систематско увођење у начин планирања (израда подсетника) и писања тзв. слободних писмених састава.
- Два писмена задатка - један у првом и један у другом полугодишту.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност	1CJ.2.5.7 1CJ.3.5.1 1CJ.3.5.2	78	58	20
2.	Језик - Граматика - Правопис	1CJ.3.4.1	50	30	20
		1CJ.1.3.4	31	20	11
		1CJ.1.3.10	19	10	9
3.	Језичка култура	1CJ.3.2.7 1CJ.2.3.11 1CJ.3.3.1 1CJ.3.3.2 1CJ.3.3.3 1CJ.3.3.5 1CJ.3.3.6	52	32	20
укупно:			180	120	60

Четврти разред

Оперативни задаци

- Проширивање знања о простој реченици и њеним деловима;
- Савладавање основних појмова о променљивим и непроменљивим речима;
- Оспособљавање за изражајно читање и казивање;

- Поступно оспособљавање ученика за самостално тумачење основне предметности књижевног текста и сценских дела (осећања, фабула, радња, ликови, поруке, стилогеност сценског израза);
- Навикавање на сажето и јасно усмено и писмено изражавање према захтевима програма;
- Савладавање основа методологије израде писмених састава.

Језик

Граматика

- Обнављање и утврђивање знања усвојених у претходним разредима.
- Уочавање речи које у говору и писању мењају свој основни облик (променљиве речи) - без дефиниција и захтева за променом по падежима и временима. Уочавање речи које задржавају свој основни облик у свим ситуацијама (непроменљиве речи) без именовања врста тих речи.
- Реченица - појам глаголског предиката (лични глаголски облик); уочавање речи и групе речи (синтагма) у функцији објекта и прилошких одредаба за место, време и начин. Појам субјекта; уочавање речи у функцији атрибута уз именицу и именичког скупа речи (именичка синтагма). Ред реченичних чланова у реченици.
- Именице - збирне и градивне; род и број - појам и препознавање.
- Придеви - присвојни и градивни - уочавање значења, рода и броја у реченици.
- Заменице - личне; род и број личних заменица; лична заменица у функцији субјекта у реченици - појам и препознавање.
- Бројеви - главни (основни) и редни - појам и препознавање у реченици.
- Глаголи - појам и основна значења презента, перфекта и футура; вежбе у реченици заменом глаголских облика у времену, лицу и броју.
- Управни и неуправни говор.
- Утврђивање и систематизација садржаја обрађених од I до IV разреда.

Правопис

- Употреба великог слова у писању: имена држава и покрајина и њихових становника; имена насеља (градова, села) и њихових становника.
- Писање управног и неуправног говора (сва три модела).
- Наводници. Заграда.
- Писање присвојних придева изведених од властитих имена (-ов /-ев, -ин /-ски).
- Писање сугласника ј у придевским облицима на -ски, и у личним именима и презименима.
- Писање скраћеница типа: итд., сл., нпр. и скраћеница које означавају имена држава.
- Понављање, увежбавање и проверавање оспособљености ученика за примену обрађених правописних правила.

Ортоепија

- Уочавање наглашених и ненаглашених речи: вежбе у изговарању акценатских целина. Вежбе за отклањање грешака које се јављају у говору ученика.
- Изговор свих сугласника и гласовних група у складу са књижевнојезичком нормом ч, ћ, џ, ђ, х; - дс - (људских), - ио, - ао итд. Вежбе за отклањање грешака које се јављају у говору и писању ученика.
- Уочавање диференцијалне (дистинктивне) функције акцента у речима истог гласовног састава, а различитог акцента.

Књижевност

Читање текста

- Читање наглас и у себи као увод у разговор о тексту. Усмерено читање (с претходно датим задацима): откривање карактеристика ликова (поступци, речи, изглед, особине), радњи, догађаја, природних појава и описа; уочавање језичко-стилских слика.
- Читање усклађено с врстом и природом текста (лирски, епски, драмски, научно-популарни, новински итд.). Подстицање ученика на варијације у темпу, јачини и интонацији гласа и на логичко паузирање при читању.

- Усмерено читање у себи: брзо схватање садржине, тражење одговарајућих података о лику, опису, осећањима и начину њиховог приказивања.
- Казивање напамет научених поетских и прозних целина и одломака. Сценске импровизације.
- Тумачење текста
- Уочавање и тумачење песничких слика, тока радње, главних ликова и основних порука у књижевном делу. Уочавање значајних појединости у опису природе (откривање чулних дражи: визуелних, акустичких, кинетичких, тактилних, мирисних и других). Указивање на значајна места, изразе и речи којима су изазвани поједини утисци у поетским, прозним и драмским текстовима.
- Уочавање и именовање садржинских целина у прозним текстовима; стварање плана. Запажање чинилаца који у разним ситуацијама делују на поступке главних јунака (спољашње и друштвене околности, унутрашњи подстицаји - осећања, намере, жеље). Уочавање и тумачење изрази, речи и дијалога којима су приказани поступци, сукоби, драматичне ситуације и њихови узроци, решења и последице.

Књижевни појмови

- Лирика-основни мотив и споредни мотиви у лирској песми; визуелни и аудитивни елементи у песничкој слици; песничка слика као чинилац композиције лирске песме; дужина стиха према броју слогова – препознавање; понављања у стиху, строфи, песми – функција; персонификација као стилско средство; сликовитост као обележје песничког језика; обичајне народне лирске песме - основна обележја; лирска песма - основна обележја.
- Епика-тема и идеја у епском делу; фабула: хронолошки редослед догађаја, елементи фабуле (увод, заплет, расплет); односи међу ликовима; основни типови (врсте) карактеризације; приповедач, приповедање; дијалог, монолог, опис у епском делу; прича и роман-разлике; роман за децу - основна обележја.
- Драма-ликови у драмском делу; ремарке (дидаскалије); драмска радња - начин развијања радње; драмски текстови за децу.
- Функционални појмови-подстицање ученика да схватају и усвајају појмове: главно, споредно, машта, збиља, утисак, расположење, интересовање, околност, ситуација, испољавање; подстрек, услов, поређење, процењивање, тврдња, доказ, закључак; дивљење, одушевљење, љубав (према човеку, домовини, раду, природи); привлачност, искреност, правичност, племенитост.

Језичка култура

Основни облици усменог и писменог изражавања

- Препричавање текста са променом граматичког лица. Препричавање са изменом завршетка фабуле. Препричавање текста у целини и по деловима - по датом плану, по заједнички и самостално сачињеном плану.
- Причање у дијалогској форми; уношење дијалога, управног говора у структуру казивања - по заједнички и самостално сачињеном плану. Причање према самостално одабраној теми. Настављање приче инспирисане датим почетком. Састављање приче по слободном избору мотива.
- Описивање слика које приказују пејзаже, ентеријере, портрете. Описивање сложенијих односа међу предметима, бићима и појавама.
- Извештавање о обављеном или необављеном задатку у школи или код куће - у облику одговора на питања.

Усмена и писмена вежбања

- Ортоепске вежбе: увежбавање правилног изговора речи, исказа, реченица, пословица, брзалица, загонетака, питалица, краћих текстова; слушање звучних записа, казивање напамет лирских и епских текстова; снимање казивања и читања, анализа снимка и вредновање.
- Диктати: са допуњавањем, изборни, слободни, контролни диктат.
- Лексичке и семантичке вежбе: грађење речи - формирање породица речи; изналагање синонима и антонима, уочавање семантичке функције акцента; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; основно и пренесено значење речи.

- Синтаксичке и стилске вежбе: састављање и писање реченица према посматраним предметима, слици и заданим речима; састављање и писање питања о тематској целини у тексту, на слици, у филму; писање одговора на та питања.
- Преписивање реченица у циљу савладавања правописних правила.
- Коришћење уметничких, научнопопуларних и ученичких текстова као подстицаја за сликовито казивање. Вежбе за богаћење речника и тражење погодног израза. Уопштено и конкретно казивање. Промена гледишта. Уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Отклањање празнословља и туђица. Отклањање нејасности и двосмислености.
- Увежбавање технике израде писменог састава: анализа теме, одређивање њеног тежишта; посматрање, уочавање и избор грађе; распоређивање појединости; елементи композиције.
- Осам домаћих писмених задатака и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка - по два у првом и другом полугодишту. Један час за израду и два часа за анализу задатака и писање побољшане верзије састава.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност	1CJ.3.5.1 1CJ.3.5.2 1CJ.3.5.3 1CJ.3.2.1 1CJ.3.2.2 1CJ.3.2.3 1CJ.3.2.4 1CJ.3.2.5 1CJ.3.2.6 1CJ.3.2.7	75	50	25
2.	Језик (граматика)	1CJ.3.4.1 1CJ.3.4.2 1CJ.3.4.3 1CJ.3.4.4 1CJ.3.4.5	37	20	17
3.	Језик (правопис)	1CJ.2.3.1 1CJ.2.3.2 1CJ.2.3.3	12	6	6
4.	Језичка култура-ортоепија	1CJ.2.3.3	6	2	4
5.	Језичка култура - усмено изражавање	1CJ.0.1.1 1CJ.0.1.2 1CJ.0.1.3 1CJ.0.1.4 1CJ.0.1.5 1CJ.0.1.6 1CJ.0.1.7 1CJ.0.1.8	29	14	15
6.	Језичка култура-писмено изражавање	1CJ.3.3.1 1CJ.3.3.2 1CJ.3.3.3 1CJ.3.3.4	22	5	17

		1CJ.3.3.5 1CJ.3.3.6			
укупно:			180	96	84

МАТЕМАТИКА

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Задаци наставе математике јесу:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

Први разред

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло;
- упореди предмете и бића по величини;
- уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине;

- именује геометријска тела и фигуре;
- групише предмете и бића са заједничким својством;
- сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика;
- разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију;
- црта праву линију и дуж помоћу лењира;
- броји унапред и уназад и са прескоком;
- прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој;
- користи редне бројеве;
- разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника;
- користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика;
- сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак;
- сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице;
- растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;
- реши текстуални задатак са једном операцијом;
- разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;
- уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;
- прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле;
- измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере;
- преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Геометрија/Положај, величина и облик предмета/ Линије	1МА.1.2.1.	27	11	16
2.	Бројеви/Природни бројеви до 10 и нула, сабирање и одузимање до 10/ Природни бројеви до 20, сабирање и одузимање до 20/ Природни бројеви до 100, сабирање и одузимање до 100 (без преласка десетице)	1МА.2.1.1. 1МА.2.1.3. 1МА.2.1.4.	146	57	89
3.	Мерење и мере	1МА.2.4.1. 1МА.2.4.5.	7	3	4
укупно:			180	71	109

Други разред

Оперативни задаци

Ученици треба да :

- савладају сабирање и одузимање до 100;
- схвате множење као сабирање једнаких сабирака, упознају и користе термине и знак множења;

- упознају операцију дељења, користе термине и знак дељења;
- упознају (на примерима) комутативност и асоцијативност рачунских операција (без употребе ових назива);
- уочавају својства нуле као сабирка, чиниоца и дељеника, а јединице као чиниоца и делиоца;
- савладају таблицу множења једноцифрених бројева и одговарајуће случајеве дељења (до аутоматизма);
- савладају множење и дељење у оквиру 100, упознају функцију и редослед извођења рачунских операција;
- умеју да прочитају и запишу помоћу слова збир, разлику, производ и количник, као и да знају да одреде вредност израза са две операције;
- упознају употребу слова као ознаку за непознати број (односно, као замену за неки број) у најједноставнијим примерима сабирања и одузимања;
- умеју да решавају текстуалне задатке с једном и две рачунске операције, као и једначине с једном операцијом (на основу везе између компонената операција);
- схвате појам половине;
- уочавају и стичу одређену спретност у цртању праве и дужи као и различитих кривих и изломљених линија;
- уочавају и цртају правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи;
- упознају и примењују мере за дужину (m, dm, cm) и време (час, минут, дан, седмица и месец).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Природни бројеви до 100	1MA.1.3.1 1MA.1.3.2 1MA.2.1.1 1MA.2.1.5 1MA.3.1.2 1MA.3.1.3 1MA.3.1.4	145	55	90
2.	Геометријска тела и фигуре	1MA.2.2.1 1MA.2.2.2	25	8	17
3.	Мерење и мере	1MA.1.4.1 1MA.1.4.4 1MA.2.4.2 1MA.2.4.5	10	3	7
укупно:			180	66	114

Трећи разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- савладају читање, писање и упоређивање природних бројева до 1000;

- упознају римске цифре (I, V, X, L, C, D, M) и принцип читања и писања бројева помоћу њих;
- успешно обављају све четири рачунске операције до 1000;
- упозната својства операција користе за рационалније (лакше) рачунање;
- упознају зависност резултата од компонената операције;
- знају да израчунају вредност бројевног израза са највише три операције;
- умеју да прочитају и запишу помоћу слова својства рачунских операција;
- знају да одреде вредност израза са словима из дате вредности слова;
- знају да решавају једноставније једначине у скупу бројева до 1000;
- упознају и правилно записују разломке чији је бројилац 1, а именилац мањи или једнак 10;
- успешно решавају текстуалне задатке;
- формирају представе о правој и полуправој;
- уочавају и умеју да цртају прав, оштар и туп угао;
- знају да цртају паралелне и нормалне праве, квадрат, правоугаоник, троугао и кружницу (помоћу лењира, троугаоника и шестара);
- стичу представе о подударности фигура (преко модела и цртања);
- знају да одреде обим правоугаоника, квадрата и троугла;
- упознају мерење масе тела и запремине течности, као и нове јединице за време (година, век).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Блок бројева до 1000	1MA.3.1.1 1MA.3.1.2 1MA.3.1.3 1MA.3.1.4 1MA.3.1.5 1MA.3.3.1 1MA.3.3.2	138	54	84
2.	Мерење и мере	1MA.2.4.1 1MA.3.4.1 1MA.3.4.2 1MA.3.4.3	10	4	6
3.	Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	1MA.2.2.1 1MA.2.2.2 1MA.2.2.4 1MA.3.2.2	32	12	20
укупно:			180	70	110

Четврти разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- успешно савладају читање и писање природних бројева у декадном бројевном систему;

- упознају скуп природних бројева;
- науче да природне бројеве приказују тачкама бројевне полуправе;
- умеју да читају и записују помоћу слова основна својства рачунских операција;
- упознају и уочавају зависност између резултата и компонената операције (на примерима);
- примењују упозната својства рачунских операција при трансформисању израза и у случају рачунских олакшица;
- знају да читају, састављају и израчунавају вредност израза са више операција;
- знају да решавају једноставније једначине и неједначине (упознатих облика) у скупу природних бројева;
- успешно решавају задатке дате у текстуалној форми;
- упознају разломке (наведене у програму), њихово читање, писање и значење, уз коришћење одговарајућих термина;
- знају да цртају мреже и праве моделе коцке и квадрата;
- упознају јединице за површину и примењују их при израчунавању површине квадрата, правоугаоника, квадрата и коцке.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Природни бројеви и операције са њима	1MA.3.1.1 1MA.3.1.2 1MA.3.1.3 1MA.3.1.4 1MA.3.1.5	133	50	83
2.	Геометрија	1MA.3.2.1 1MA.3.2.2 1MA.3.2.3 1MA.3.2.4 1MA.3.2.5	28	12	16
3.	Разломци	1MA.3.3.1 1MA.3.3.2	10	2	8
4.	Мерење и мере	1MA.3.4.1 1MA.3.4.2 1MA.3.4.3	9	3	6
укупно:			180	67	113

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Задаци

У исто време настава треба да:

- подстакне потребу за даљим учењем енглеског језика;
- подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика;
- олакша разумевање других и различитих култура и традиција
- стимулише машту, креативност и радозналост;
- подстиче употребу енглеског језика у личне сврхе и из задовољства.

Општи стандарди

Кроз наставу енглеског језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима енглеског језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

Први разред

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;
- представи себе и другог;
- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;
- даје кратка и једноставна упутства и налоге;
- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;
- упути кратке и једноставне молбе;
- искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;
- упути једноставне честитке;
- препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окружења;
- разуме једноставне описе живих бића, предмета и места;
- опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;
- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;
- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Лични идентитет, породица и становање	П.С.Т.1.1.10 П.С.Т.2.1.3	9	3	6
2.	Школа и школски живот	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
3.	Слободно време, спорт	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
4.	Мода и облачење	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
5.	Прославе – рођендани, празници	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3 ПСТ.1.3.1	9	3	6
6.	Здравље и хигијена	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
7.	Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
8.	Обичаји и традиција, исхрана, географске особености	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3 ПСТ.1.3.1	4	2	2
9.	Емоције, уметност за децу	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	5	3	2
укупно:			72	26	46

Други разред

Посебни стандарди

- Разумевање говора: ученик разуме и реагује на краћи усмени текст у вези са познатим темама.
- Усмено изражавање: ученик усмено изражава садржаје у вези са познатим темама самостално или уз помоћ наставника.
- Интеракција: ученик остварује комуникацију и са саговорницима размењује кратке информације у вези са познатим темама.
- Знања о језику: препознаје основне принципе граматичке и социалингвистичке компетенције уочавајући значај личног залагања у процесу учења страног језика.

Задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора-ученик треба да:

препознаје гласове (посебно оне којих нема у матерњем језику) у говорном ланцу, акценат, ритам и интонацију;

разуме вербални садржај уз помоћ облика невербалне комуникације;

разуме говор наставника, кратке дијалоге, приче и песме о познатим темама, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа;

разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на игру, заповест, упутство итд.).

Усмено изражавање-ученик треба да:

разговетно изговара гласове, научене речи и изразе, поштује ритам и интонацију;
 даје основне информације о себи и свом окружењу, самостално и уз наставникову помоћ;
 описује кратким и једноставном језичким структурама себе и друге у познатим ситуацијама;
 репродукује, сам или у групи, кратке рецитације и бројалице и пева познате песмице.

Интеракција-ученик треба да:

реагује вербално и невербално на упутства и постављена питања;
 поставља једноставна питања;
 изражава допадање и недопадање;
 учествује у комуникацији (у пару, у групи, итд.);
 препознаје кад нешто не разуме, поставља питања и тражи разјашњења.

Знања о језику-ученик треба да:

препознаје шта је ново научио;

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	<i>Лични идентитет</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	3	1	2
2.	<i>Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
3.	<i>Школа и школски живот</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
4.	<i>Исхрана и гастрономске навике</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
5.	<i>Здравље и хигијена</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
6.	<i>Становање – форме, навике</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
7.	<i>Мода и облачење</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
8.	<i>Слободно време – забава, разонода, хобији</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3	9	3	6
9.	<i>Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)</i>	ПСТ.1.1.10 ПСТ.2.1.3 ПСТ.1.3.1	4	2	2
укупно:			72	24	48

Трећи разред

Задаци:

Разумевање говора: ученик разуме и реагује на кратак усмени текст у вези са познатим темама.

Разумевање писаног текст: ученик чита са разумевањем кратке (највише до 50 речи) писане и илустроване текстове у вези са познатим темама.

Усмено изражавање: ученик усмено изражава садржаје у вези са познатим темама, самостално или уз помоћ наставника.

Писмено изражавање: ученик у писаној форми изражава кратке поруке (до 30 речи) према познатом узору, поштујући правила писаног кода.

Интеракција: ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама.

Знања о језику: препознаје основне принципе граматичке и социolingвистичке компетенције.

Оперативни задаци:

Разумевање говора-ученик би требало да:

препознаје гласове (посебно оне којих нема у матерњем језику) у говорном ланцу, акценат, ритам и интонацију;

разуме вербални садржај уз помоћ облика невербалне комуникације;

разуме кратке дијалоге, приче и песме о познатим темама, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа.

Разумевање писаног текста-ученик би требало да:

препознаје слова, написане речи и реченице у вези са познатим појмовима;

поштује правописне знаке приликом читања;

разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама.

Усмено изражавање-ученик би требало да:

разговорно изговара гласове, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;

даје основне информације о себи и свом окружењу, самостално и уз наставникову помоћ;

описује кратким и једноставним исказима себе и друге у познатим ситуацијама;

репродукује, сам или у групи, кратке рецитације и бројалице и пева познате песмице.

Интеракција-ученик би требало да:

реагује вербално и невербално на упутства и постављена питања;

поставља једноставна питања;

изражава допадање и недопадање;

учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.);

поставља питања и тражи разјашњења када нешто не разуме.

Писмено изражавање-ученик би требало да:

поштујући правопис преписује, допуњава и пише речи и краће реченице у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем;

пише личне податке (име, презиме и адресу);

допуњава честитку.

Знања о језику-ученик би требало да:

препознаје шта је ново научио;

схвата значај познавања језика;

користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);

разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Лични идентитет	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	2		2
2.	Школа и школски живот	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
3.	Млади – живот деце и омладине, слободно време	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
4.	Лични идентитет, здравље и хигијена	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
5.	Окружење, уметност за децу	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
6.	Слободно време – забава, разонода, хобији	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
7.	Породица	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
8.	Мода и облачење	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15.	4	2	2

		П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.			
9.	Становање	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
10.	Исхрана	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
11.	Млади, пријатељи	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
12.	Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
13.	Исхрана и гастрономске навике	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
14.	Становање, породица, хигијена	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
15.	Породица, млади	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
16.	Спорт	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22	4	2	2

		П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.			
17.	Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	2	2	
18.	ПИСМЕНЕ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА	П.С.Т 2.1.6. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 3.2.2.	8		8
укупно:			72	32	40

Четврти разред

Посебни стандарди

- Разумевање говора: ученик разуме и реагује на кратак усмени текст у вези са познатим темама.
- Разумевање писаног текста: ученик чита са разумевањем кратке (највише до 50 речи) писане и илустроване текстове у вези са познатим темама.
- Усмено изражавање: ученик усмено изражава садржаје у вези са познатим темама, самостално или уз помоћ наставника.
- Писмено изражавање: ученик у писаној форми изражава кратке поруке (до 30 речи) према познатом узор, поштујући правила писаног кода.
- Интеракција: ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама.
- Знања о језику: препознаје основне принципе граматичке и социалингвистичке компетенције.

Задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора-ученик треба да:

- препознаје гласове (посебно оне којих нема у матерњем језику) у говорном ланцу, акценат, ритам и интонацију;
- разуме вербални садржај уз помоћ облика невербалне комуникације;
- разуме кратке дијалоге, приче и песме о познатим темама, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа.

Разумевање писаног текста-ученик треба да:

- препознаје слова, написане речи и реченице у вези са познатим појмовима;
- поштује правописне знаке приликом читања;
- разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама.

Усмено изражавање-ученик треба да:

- разговетно изговара гласове, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
- даје основне информације о себи и свом окружењу, самостално и уз наставникову помоћ;
- описује кратким и једноставним исказима себе и друге у познатим ситуацијама;
- репродукује, сам или у групи, кратке рецитације и бројалице и пева познате песмице.

Интеракција-ученик треба да:

- реагује вербално и невербално на упутства и постављена питања;
- поставља једноставна питања;
- изражава допадање и недопадање;
- учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.);
- поставља питања и тражи разјашњења када нешто не разуме.

Писмено изражавање-ученик треба да:

- поштујући правопис преписује, допуњава и пише речи и краће реченице у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем;
- пише личне податке (име, презиме и адресу);
- допуњава честитку.

Знања о језику-ученик треба да:

- препознаје шта је ново научио;
- схвата значај познавања језика;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Школа и школски живот, лични идентитет	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
2.	Емоције – љубав према породици, друговима	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
3.	Млади – живот деце и омладине, спорт	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	5	2	3
4.	Исхрана и гастрономске навике	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
5.	Школа и школски шивот, уметност за децу	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2

6.	Слободно време – забава, разонода, хобији	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	5	2	3
7.	Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
8.	Породица и уже друштвено окружење, превозна средства	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	5	2	3
9.	Временске прилике	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
10.	Мода и облачење	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
11.	Обичаји и традиција, прославе – рођендани, празници	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	5	2	3
12.	Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
13.	Времесно искуство и доживљај времена(прошлост – садашњост – будућност)	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	4	2	2
14.	Уместност за децу	П.С.Т. 3.1.3.	5	2	3

		П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.			
15.	Географске особености	П.С.Т. 3.1.3. П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.15. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 2.2.3. П.С.Т.3.3.2.	2	2	0
16.	ПИСМЕНЕ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА	П.С.Т. 2.1.6. П.С.Т. 2.1.22 П.С.Т. 3.2.2.	8	0	8
укупно:			72	30	42

СВЕТ ОКО НАС

Циљ: Циљ учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задаци наставног предмета свет око нас су:

- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- очување природне дечје радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке делатности;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у систем појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог чувања и рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање свести о потреби и могућностима личног учешћа и доприноса у заштити животне средине и одрживом развоју.

Први разред

исходи

- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге;
- правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;
- се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;
- придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши;
- сарађује са вршњацима у заједничким активностима;

- одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља;
- чува своју, школску и имовину других;
- прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар;
- својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења;
- примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;
- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката;
- одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;
- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко;
- учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;
- разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;
- препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера;
- препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина;
- идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа;
- уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;
- препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу;
- препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;
- штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;
- се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;
- повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Непосредно окружење/ Ја и други	1ПД.1.1.3.	13	6	7
2.	Непосредно окружење/ Породични дом, школа	1ПД.1.5.1. 1ПД.1.5.2.	16	8	8
3.	Непосредно окружење/ Здравље и безбедност	1ПД.1.2.3.	3	2	1
4.	Непосредно окружење/ Оријентација у простору и времену	1ПД.1.4.2.	11	6	5
5.	Непосредно окружење/ Човек ствара	1ПД.1.1.1.	10	5	5
6.	Непосредно окружење/ Разноврсност природе	1ПД.1.1.2. 1ПД.1.1.3. 1ПД.1.1.4. 1ПД.1.1.5. 1ПД.1.1.6.	19	13	6
укупно:			72	40	32

Други разред

Оперативни задаци

- развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;
- формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;
- подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;
- подстицање и развијање истраживачких активности деце;
- подстицање уочавања узрочно-последичних веза, појава и процеса, на основу различитих параметара;
- описивање и симулирање неких појава и моделовање једноставних објеката у свом окружењу;
- слободно исказивање својих запажања и предвиђања и самостално решавање једноставних проблем-ситуација;
- развијање различитих социјалних вештина и прихватање основних људских вредности за критеријум понашања према другима;
- развијање одговорног односа према окружењу, интересовања и спремности за његово очување.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Жива и нежива природа	1ПД.2.1.2 1ПД.2.1.4 1ПД.3.1.1	27	16	11
2.	Где човек живи	1ПД.2.5.2 1ПД.3.5.2	15	8	7
3.	Људска делатност	1ПД.2.5.3 1ПД.2.3.5 1ПД.3.3.1	18	11	7
4.	Кретање у простору и времену	1ПД.2.4.1 1ПД.2.4.5	12	8	4
укупно:			72	43	29

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Основна сврха изучавања интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте да усвајањем знања, умења и вештина деца развијају своје сазнајне, физичке, социјалне и креативне способности, а истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају, као и шире друштвене заједнице. Наставни предмет Природа и друштво развија код деце сазнајне способности, формира основне појмове и постепено гради основе за систем појмова из области природе, друштва и културе. Истовремено, стичу се знања, умења и вештине које им омогућавају даље учење. Активним упознавањем природних и друштвених појава и процеса, подстиче се природна радозналост деце. Најбољи резултати постижу се уколико деца самостално истражују и искуствено долазе до сазнања - спознају свет око себе као природно и друштвено окружење. Систематизовањем, допуњавањем и реструктурирањем искуствених знања ученика и њиховим довођењем у везу са научним сазнањима, дечија знања се надограђују, проверавају и примењују. Преко интерактивних социјалних активности они упознају себе, испољавају своју индивидуалност, уважавајући различитости и права других, уче се како треба живети заједно. Усвајањем елементарних форми функционалне писмености, омогућује се стицање и размена информација, комуницирање у различитим животним ситуацијама и стварају се могућности за даље учење. Примена наученог подстиче даљи развој детета, доприноси стварању одговорног односа ученика према себи и свету који га окружује и омогућује му успешну интеграцију у савремене токове живота.

Општи циљ интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Остали циљеви и задаци овог наставног предмета су:

- развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва;
- стицање елемената научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање еколошке свести и навика здравог живљења.

Трећи разред

Оперативни задаци

- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука;
- развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу - завичају;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- стицање елементарне научне писмености, њена функционална применљивост и развој процеса учења;
- оспособљавање за сналажење у простору и времену;

- разумевање и уважавање сличности и разлика међу појединцима и групама;
- коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у непосредном окружењу;
- развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслеђу.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Природа - човек - друштво	1ПД.3.1.1 1ПД.3.1.2 1ПД.2.2.1 1ПД.2.2.2 1ПД.2.2.3 1ПД.2.2.4 1ПД.3.5.1 1ПД.3.5.2	27	15	12
2.	Кретање у простору и времену	1ПД.2.4.1 1ПД.2.4.2 1ПД.2.4.3 1ПД.2.4.4 1ПД.2.4.5 1ПД.3.4.1	13	9	4
3.	Наше наслеђе	1ПД.3.6.1 1ПД.2.5.1 1ПД.2.5.2 1ПД.2.5.3	6	3	3
4.	Људска делатност	1ПД.3.5.1 1ПД.3.5.2 1ПД.2.5.1 1ПД.2.5.2 1ПД.2.5.3	4	3	1
5.	Материјали и њихова употреба	1ПД.2.3.1 1ПД.2.3.2 1ПД.2.3.3 1ПД.2.3.4 1ПД.2.3.5 1ПД.2.3.5 1ПД.3.3.1 1ПД.3.3.2	22	13	9
укупно:			72	43	29

Четврти разред

Оперативни задаци

- развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука;
- развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу - завичају и домовини;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;

- развијање способности запажања основних својстава материјала, објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање елемената логичког мишљења;
- стицање елементарне научне писмености, њена функционална применљивост и развој процеса учења;
- оспособљавање за сналажење у простору и времену;
- разумевање и уважавање различитости међу појединцима и групама;
- коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у комуникацији и другим интеракцијским односима;
- развијање одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- чување националног идентитета и уграђивање у светску културну баштину.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Моја домовина део света	ПД.3.4.1 ПД.2.6.1 ПД.2.6.2 ПД.2.6.3 ПД.3.5.1 ПД.3.5.2	18	11	7
2.	Сусрет са природом	ПД.2.1.3 ПД.2.1.4 ПД.2.1.5 ПД.2.1.6 ПД.3.1.1 ПД.3.1.2 ПД.2.2.4 ПД.1.5.4 ПД.1.5.5	11	5	6
3.	Истражујемо природне појаве	ПД.2.4.1 ПД.2.4.2 ПД.2.3.3 ПД.2.3.4 ПД.2.3.5 ПД.2.3.6 ПД.3.3.1 ПД.3.3.2	11	5	6
4.	Рад, енергија, производња и потрошња	ПД.2.2.1 ПД.2.2.2 ПД.2.2.3 ПД.2.5.3 ПД.3.1.1	10	6	4
5.	Осврт уназад - прошлост	ПД.2.4.5 ПД.2.6.4 ПД.2.6.5 ПД.2.6.6 ПД.2.6.7 ПД.3.4.1 ПД.3.6.1	22	9	13
укупно:			72	36	36

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци:

- Настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посеђивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.

Први разред

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор;
 - пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења;
 - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни;
 - црта на различитим подлогама и форматима папира;
 - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама;
 - обликује једноставне фигуре од меког материјала;
 - одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала;
 - преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад;
 - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;
 - преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену;
 - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука;
 - повеже одабрану установу културе са њеном наменом;
 - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе
- Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Ликовна култура И окружење	ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2.	8	4	4
2.	Односи у видном пољу Облици.	ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4.	8	4	4
3.	Обликовање	ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2.	12	6	6
4.	Споразумевање	ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.2. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	8	4	4
укупно:			36	18	18

Други разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- схвате ликовно-визуелни рад као израз индивидуалног осећања, доживљаја и стваралачке имажинације;
- опажају, сећају се, објашњавају и реконструишу појаве или ситуације;
- стекну искуства о : оплемењивању животног и радног простора, контрасту облика, карактеру облика, коришћењу материјала за рад, визуелним знаковима, опажањима облика у кретању, компоновању, рекомпоновању, дејству светлости на карактер облика;
- развију навику лепог писања;
- развију осетљивост за лепо писање (ћириличка и латиничка палеографија).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Кретање облика у простору		6	4	2
2.	Дејство светлости на карактер облика		4	2	2
3.	Амбијент-сценски простор		6	4	2
4.	Лепо писање са калиграфијом		16	10	6
5.	Контраст(као мотивација за опажање облика)		12	8	4
6.	Знаци и симболи		4	2	2

7.	Једнобојна композиција употребних предмета (клуаж)		6	4	2
8.	Замишљања		6	4	2
9.	Преобликовање материјала или предмета њиховим спајањем (везивање)		6	4	2
10.	Паковање		6	4	2
укупно:			72	46	26

Трећи разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разликују и повезују дводимензионалне и тродимензионалне облике;
- граде искуства и критеријуме према захтевима програма, ликовних уметности и ликовних појава у животу;
- усвоје знања о боји, ликовним техникама и креативно практично раде са односима боја;
- ускладе ликовни рад са другим медијима (звук, покретом, литерарним изразом и сценским амбијентима);
- препознају ликовне технике.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Коришћење разних материјала за компоновање		8	6	2
2.	Композиција и покрет у композицији		22	14	8
3.	Орнаментика		12	6	6
4.	Простор (повезивање разних облика у целину)		12	8	4
5.	Одабирање случајно добијених ликовних односа по личном избору ученика		4	2	2
6.	Плакат, билборд, реклама		6	4	2
7.	Ликовне поруке као могућност споразумевања		8	6	2
укупно:			72	46	26

Четврти разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разликују и повезују дводимензионалне и тродимензионалне облике;
- граде искуства и критеријуме према захтевима програма, ликовних уметности и ликовних појава у животу;
- усвоје знања о боји, ликовним техникама и креативно практично раде са односима боја;
- ускладе ликовни рад са другим медијима (звук, покретом, литерарним изразом и сценским амбијентима);
- препознају ликовне технике.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Колаж, фротаж, деколаж и асамблаж		10	6	4
2.	Везивање облика у тродимензионалном простору и у равни		10	6	4
3.	Сликарски материјали и технике		10	6	4
4.	Основне и изведене боје		10	6	4
5.	Линија, површина, волумен, боја, простор		22	14	8
6.	Амбијент - сценски простор		10	6	4
укупно:			72	44	28

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ: учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свог и других народа;
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Први разред

Исходи:

- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна;
- разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе;
- препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу;
- повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела;
- поштује договорена правила понашања при слушању музике;
- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука;
- изговара у ритму уз покрет бројалице;
- пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;
- пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре;
- примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;
- свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;
- повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом;
- објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- направи деце ритмичке инструменте;
- ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст;
- изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Слушање музике	МК.3.2.1. МК.3.2.2. МК.3.2.3.	12	8	4
2.	Извођење музике	МК.3.3.1.	12	8	4
3.	Музичко стваралаштво	МК.3.4.1. МК.3.4.2. МК.3.4.3.	12	4	8
укупно:			36	20	16

Други разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају песме по слуху;
- слушају вредна дела уметничке и народне музике;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- изводе дечје, народне и уметничке игре.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Извођење музике (певање и свирање)		20	17	3
2.	Слушање музике		9	5	4
3.	Стварање музике		7	2	5
укупно:			36	24	12

Трећи разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају песме по слуху;
- слушају вредна дела уметничке и народне музике;
- изводе дечје, народне и уметничке игре;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- усвајају основе музичке писмености.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Извођење музике са елементима музичке писмености		25	20	5
2.	Слушање музике		7	4	3
3.	Дечије стваралаштво		4	3	1
укупно:			36	27	9

Четврти разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају песме по слуху;
- певају песме солмизацијом;
- обраде просте и сложене тактове; усвајају основе музичке писмености;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- изводе дечје, народне и уметничке игре;
- импровизују мелодије на задани текст; упознају звуке разних инструмената;
- слушају вредна дела уметничке и народне музике

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Извођење музике (певање и свирање)		23	16	7
2.	Слушање музике		7	6	1
3.	Стварање музике		6	3	3
укупно:			36	25	11

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ: Циљ учења предмета *физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задаци

- Подстицање раста, развоја и утицаја на правилно држање тела
- Развој и усавршавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења која су, као садржај, утврђени програмом физичког васпитања и стицања теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисано циљем овог васпитно- образовног подручја
- Формирање моторно- вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена знања, умења и навике користе у свакодневном животу и раду
- Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине

Први разред

Исходи:

- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу;
- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело;
- примењује правилну технику дисања приликом вежбања;
- изведе кретања, вежбе и
- кратке саставе уз музичку пратњу;
- игра дечји и народни плес;
- користи основну терминологију вежбања;
- поштује правила понашања на просторима за вежбање;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- поштује правила игре;
- навија фер и бодри учеснике у игри;
- прихвати сопствену победу и пораз;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- наведе делове свога тела и препозна њихову улогу;
- уочи промену у расту код себе и других;
- уочи разлику између здравог и болесног стања;
- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;
- одржава личну хигијену;
- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;
- схвати значај коришћења воћа у исхрани;
- правилно се понаша за столом.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Физичке способности	ФВ.1.1.1. ФВ.1.1.2. ФВ.1.1.3. ФВ.1.1.4. ФВ.1.1.5. ФВ.1.1.6. ФВ.1.1.7. ФВ.1.1.8. ФВ.1.1.9. ФВ.1.1.10. ФВ.1.1.11. ФВ.1.1.12. ФВ.1.1.13. ФВ.1.1.14. ФВ.1.1.15. ФВ.1.1.16. ФВ.1.1.17.	12	5	7

		ФВ.1.1.18.: ФВ.1.1.19. ФВ.1.1.20. ФВ.1.1.21. ФВ.1.1.22. ФВ.1.1.23. ФВ.1.1.24. ФВ.1.1.25. ФВ.1.1.26. ФВ.1.3.1 ФВ.1.3.2 ФВ.1.3.3. ФВ.1.3.4.			
2.	Моторичке Вештине	ФВ.2.1.1 ФВ.2.1.2: ФВ.2.1.3 ФВ.2.1.4. ФВ.2.1.5. ФВ.2.1.6 ФВ.2.1.7. ФВ.2.1.8. ФВ.2.1.9. ФВ.2.1.10. ФВ.2.1.11. ФВ.2.1.12. ФВ.2.1.13. ФВ.2.1.14. ФВ.2.1.15. ФВ.2.1.16.: ФВ.2.1.17. ФВ.2.1.18. ФВ.2.1.19. ФВ.2.1.20. ФВ.2.1.21. ФВ.2.1.22. ФВ.2.1.23. ФВ.2.1.24. ФВ.3.1.1. ФВ.3.1.2. ФВ.3.1.3. ФВ.3.1.4. ФВ.3.1.5. ФВ.3.1.6. ФВ.3.1.7. ФВ.3.1.8. ФВ.3.1.9. ФВ.3.1.10. ФВ.3.1.11. ФВ.3.1.12. ФВ.3.1.13. ФВ.3.1.14.	76	36	40

		ФВ.3.1.15. ФВ.3.1.16. ФВ.3.1.17. ФВ.3.1.18. ФВ.3.1.19. ФВ.3.1.20. ФВ.3.1.21. ФВ.3.1.22			
3.	Физичка и здравствена култура	ФВ.1.2.1 ФВ.1.2.2. ФВ.1.2.3 ФВ.1.2.4. ФВ.1.2.5. ФВ.2.2.1. ФВ.2.2.2. ФВ.2.2.3. ФВ.3.2.1 ФВ.3.2.2. ФВ.3.2.3.	20	15	5
укупно:			109	56	52

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе физичког васпитања је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци

- Подстицање раста, развоја и утицаја на правилно држање тела
- Развој и усавршавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења која су, као садржај, утврђени програмом физичког васпитања и стицања теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисано циљем овог васпитно- образовног подручија
- Формирање моторно- вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена знања, умења и навике користе у свакодневном животу и раду
- Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине

Други разред

Оперативни задаци

- Задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- Развијање координације, гибкости, равнотеже и експлозивне снаге;
- Стицање моторичких умења у свим природним облицима кретања у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу: упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела;

- Стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика;
- Формирање и овладавање елементарним облицима кретања " моторичко описмењавање";
- Стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Ходање и трчање		13	6	7
2.	Скакање и прескакање		20	9	11
3.	Бацање и хватање		12	6	6
4.	Вишења и пењања		6	3	3
5.	Вежбе на тлу		9	4	5
6.	Вежбе равнотеже		6	3	3
7.	Вежбе реквизитима		5	3	2
8.	Ритмичке вежбе и народни плесови		17	10	7
9.	Игре		20	8	12
10.	Ритмичке игре и народни плесови		17	10	7
укупно:			108	52	56

Трећи разред

Оперативни задаци

- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- развијање координације, гipкoсти, равнотеже и експлозивне снаге;
- стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу;
- упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела;
- стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика;
- формирање и овладавање елементарним облицима кретања - "моторичко описмењавање";
- стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот и рад.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Атлетика		31	15	16
2.	Вежбе на справама на тлу		39	19	20

3.	Ритмичка гимнастика и народни плес		14	8	6
4.	Основи тимских игара		9	5	4
5.	Здравствено васпитање		3	3	0
6.	Елементарне и штафетне игре		12	2	10
укупно:			108	52	56

Четврти разред

Оперативни задаци

- усмерени развој основних моторичких способности, првенствено брзине и координације;
- усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког васпитања;
- примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичење и сл.);
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем, групним поистовећивањем и сл.;
- естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности;
- усвајаше етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Атлетика		16	6	10
2.	Ритмичка гимнастика и народни плесови		13	7	6
3.	Вежбе на справама и тлу		21	10	11
4.	Основи спортских игара		18	8	10
5.	Здравствено васпитање		4	4	0
укупно:			72	35	37

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ I-IV РАЗРЕД

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе "Грађанско васпитање - Сазнање о себи и другима" јесте подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика основне школе. Овај наставни предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компонентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге.

Први разред

Исходи

- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
- наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;
- уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу;
- понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других;
- препозна код себе и других основна осећања;
- препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима;
- преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву;
- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права;
- разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима;
- комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;
- слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;
- сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму;
- договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима;
- својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници;
- препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати;
- заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу;
- учествује у изради плана једноставне акције;
- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;
- доприноси промоцији акције;
- на једноставан начин вреднује изведену акцију.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Људска права		9	8	1
2.	Демократско друштво		9	9	0
3.	Процеси у савременом свету		9	9	0
4.	Грађански активизам		9	8	1
укупно:			36	34	2

Други разред

Оперативни задаци

- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;
- подстицање самосвести, самопоштовања и уважавања других;
- оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност, да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге;
- развијање комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације;
- оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком посредовању;
- развијање креативног изражавања;
- оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно доприносе развоју школе по мери детета;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање основних људских вредности.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима		2	2	0
2.	Подстицање самосвести, самопоштовања и уважавања других		3	3	0
3.	Осећања и потребе		7	7	0
4.	Невербална, вербална и ненасилна комуникација		4	4	0
5.	Решавање сукоба и вршњачко посредовање		4	4	0
6.	Оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета		4	4	0
7.	Дечја права		6	6	0
8.	Развијање и неговање основних људских вредности		4	4	0
9.	Евалуација		2	2	0
укупно:			36	36	0

Трећи разред

Оперативни задаци

- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;
- подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности;
- оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствене потребе и потребе других, и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге;
- развијање свести о потреби уважавања различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло;
- оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;
- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно са потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности;
- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Подстицање групног рада		2	2	0
2.	Уважавање различитости и особености		9	9	0
3.	Пријатељство и моралне дилеме у вези са тим		5	5	0
4.	Појединац и заједница; правила која регулишу живот у заједници; права и одговорности; договарање		9	9	0
5.	Заштита од насиља		3	3	0
6.	Развијање моралног расуђивања		4	4	0
7.	Развијање еколошке свести		3	3	0
8.	Евалуација		1	1	0
укупно:			36	36	0

Четврти разред

Оперативни задаци

Задаци који се односе на разумевање, усвајање следећих најважнијих појмова:

- дечја и људска права и слободе- познавање својих права, препознавање најважнијих категорија дечјих и људских права, упознавање Конвенције о дечјим и људским правима, разумевање односа између људских права, демократије, мира и развоја;

- идентитет- разумевање појма идентитет, препознавање својих потреба и жеља, схватање себе у друштвеном контексту, схватање разлике између појединачног и групног, мањинског и грађанског идентитета; друштвена одговорност- разумевање појма одговорности, схватање разлике између одговорности према себи, другим људима, заједници; различитост култура - познавање најважнијих обележја своје културе и схватање утицаја своје културе на лично понашање, разумевање узрока културних разлика и подстицање схватања да је различитост култура темељ богатства света, разумевање односа између културних разлика, људских права и демократије, препознавање и превазилажење стереотипа и предрасуда;
- једнакост- познавање појма једнакости у контексту расних, културних, националних, верских и других разлика;
- право и правда- разумевање значења појмова права и правде, схватање односа између права и правде; познавање улоге права у осигурању појединачне и друштвене сигурности, познавање основних последица непоштовања правних норми;
- мир, сигурност и стабилност- разумевање значења појмова мир, схватање улоге коју сарадња и мирно решавање сукоба има за лични, национални и глобални развој, познавање неких основних поступака мирног решавања сукоба;
- демократија - познавање основних обележја демократског процеса и разумевање односа између демократије и дечјих и људских права.

Задаци који се односе на вештине и способности:

- примена појмова- примерена употреба појмова у комуникацији; критичко мишљење- преиспитивање утемељености информација, поставки и ставова;
- јасно и разговетно исказивање личних ставова;
- самостално доношење одлука и извођење закључака - одговорност у просуђивању и тумачењу;
- саосећајна комуникација- изношење својих осећања, потреба, мишљења и слушање, разумевање и и уважавање туђих;
- истраживање- избор, прикупљање, критичка анализа и провера података из више извора као начин решавања проблема;
- тимски рад- прилагођавање свога мишљења групи ради изналажења заједничког решења;
- ненасилно решавање сукоба- дијалог, преговарање, аргументовано излагање, који су усмерени према заједничким циљевима; руковођење - одговорно управљање групом према критеријуму опште добробити;
- учешће- укључивање у процес одлучивања од заједничког интереса.

Задаци који се односе на ставове и вредности:

- приврженост демократским начелима и поступцима - дечја и људска права, једнакост, правда, друштвена одговорност, плурализам, солидарност, приватност;
- приврженост мирољубивом, партиципативном и конструктивном решавању проблема;
- спремност на заступање и заштиту својих и туђих права;
- спремност на преузимање јавне одговорности за своје поступке; заинтересованост за свет око себе и отвореност према разликама; спремност на саосећање са другима и помоћ онима који су у невољи; спремност на супротстављање предрасудама, дискриминацији и неправди на свим нивоима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима		2	0	2

2.	Дечја права су универзална, једнака за све		8	8	0
3.	Заједно стварамо демократску атмосферу у нашем разреду, школи		10	10	0
4.	Живим демократију, демократска акција		11	11	0
5.	Људско биће је део целог света, развијање еколошке свести		3	3	0
6.	Евалуација		2	0	2
укупно:			36	32	4

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљеви верске наставе јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности Цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате Цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Задачи верске наставе јесу да код ученика:

- развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развија способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе;
- развија тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и пре и после свега са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-ВЕРОНАУКА

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православног поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне Цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све ово спроводи се како на информативносазнајном тако и на доживљајном и на делатном плану, уз настојање да се доктриниране поставке спроведу у свим сегментима живота (однос са Богом, са светом, са другим људима и са собом).

Задаци православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- развије отвореност и однос према Богу као другој и другачијој личности у односу на нас, као и отвореност и однос према другом човеку као икони Божијој, личности, такође, другачијој у односу на нас, те да се између ове две релације оствари узајамно зависна веза (свест о заједници);
- развије способност за постављање питања о целини и најдубљем смислу постојања човека и света, људској слободи, животу у заједници, феномену смрти, односу са природом која нас окружује и друго, као и одговарање на ова питања у светлу православне хришћанске вере и искуства Цркве;
- изграде способности дубљег разумевања и вредновања културе и цивилизације у којој живе, успона и падова у историји човечанства, као и достигнућа у разним областима стваралаштва (при чему се остварује комплементарност са другим наукама);
- помогне у одговорном обликовању заједничког живота са другима, у изналажењу равнотеже између властите личности и заједнице, у остварењу сусрета са светом (са људима различитих култура, религија и погледа на свет, са друштвом, са природом) и са Богом;
- изгради уверење да свет и све што је у њему створени су завечно, да су сви створени да буду причасници вечног живота, те да из те перспективе код ученика развије способност разумевања, преиспитивања и вредновања сопственог односа према другом човеку као непоновљивом бићу и према творевини Божијој и изгради спремност на покајање.

Први разред

Циљ наставе православног катихизиса у овом разреду јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- уоче да се кроз слободни однос љубави према некоме или нечему тај неко или нешто конкретизује, односно да постаје за нас јединствено и непоновљиво;
- уоче да љубав човека према другим људима и природи њима даје непоновљиву вредност и постојање;
- уоче да од онога кога заволимо зависи и наше постојање;
- науче да је човек икона Божија управо због тога што може да друга бића чини непоновљивим.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Заједница као основ живота		4	2	2
3.	Заједница љубави Бога, човека и природе		5	3	2
4.	Неизмерна љубав Божија-Христос се роди		5	3	2
5.	Црква-заједница са Богом		10	7	3
6.	Христова љубав према човеку и свету		6	3	3
7.	Брига о свету		5	3	2
укупно:			36	22	14

Други разред

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у другом разреду основне школе јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу.

Оперативни задаци

Оперативни задаци наставе православног катихизиса (веронауке) у другом разреду основне школе јесу да ученик:

- уочи да Литургија није обичан догађај;
- уочи да се на Литургији појављује Бог као заједница личности: Оца, Сина - Христа и Светог Духа;
- упозна структуру Литургије;
- разликује радње на Литургији;
- уочи да је Исус Христос, иако физички одсутан, присутан на Литургији као плод наше љубави према њему.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Моје место Цркви		7	5	2
3.	Литургијске службе и њихов смисао		7	5	2
4.	Живот у Цркви-лепота празника		5	3	2

5.	Трпеза Господња		5	4	1
6.	Света Литургија-прослава Васкрсења		4	2	2
7.	Икона-прозор у вечност		7	4	3
укупно:			36	24	12

Трећи разред

Оперативни задаци

Оперативни задаци наставе православног катихизиса (веронауке) у трећем разреду јесу да ученици:

- уоче да конкретни људи као и личности нису постојали пре него што су се родили;
- спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност;
- уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста;
- запазе да је Бог на крају свега створио човека као личност;
- уоче разлику између природе и личности код човека;
- уоче да се структура створеног света огледа у Литургији.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Бог ствара свет и човека		7	5	2
3.	Бог нас воли		8	5	3
4.	Заједница Бога и света кроз човека		6	4	2
5.	Литургија-преображени свет		7	4	3
6.	Човек и природа		7	4	3
укупно:			36	23	13

Четврти разред

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у IV разреду јесте да ученици стекну знања о томе да постојање света има свој циљ. Тај циљ је есхатолошка као литургијска аједница: јединство свих створених бића међу собом и на крају с Богом, преко Богочовека Исуса Христа. Циљ због којег је све створено и зашто је створено на овај начин, откривен нам је као Црква, односно као конкретна литургијска заједница.

Оперативни задаци

Задаци православног катихизиса (веронауке) су да ученик:

- изгради свест о томе да Бог општи са светом кроз човека Христа;
- уочи да је Христос корпоративна личност;
- запази да у Цркви нико не може да постоји сам за себе, без заједнице са свима;

- стекне појам о бићу као заједници;
- схвати да је извор сваког греха егоизам, индивидуализам.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Црква је наш избор		8	6	2
3.	Христос нас све зове		8	5	3
4.	Диван је Бог у светима својима		7	4	3
5.	Значај врлинског живота		7	5	2
6.	Са нама је Бог		5	3	2
укупно:			36	24	12

ОБАВЕЗНИ ПРОГРАМ-ИЗАБРАНЕ СПОРТСКЕ ГРАНЕ

Обавезни програм - изборне спортске гране остварује се са по једним часом седмично у сваком разреду од 4 до 8 разреда(обавезно). Обавезни програм - изборне спортске гране, односи се на изабрану спортску грану, по избору ученика, а у складу са могућностима школе. Ученицима се пружа прилика да, својим избором уз савет наставника физичког васпитања, задовоље своје жеље и интересовања.

Четврти разред

Оперативни задаци:

- развијање физичких (моторичких) способности (снага, брзина, издржљивост, гipкост, окретност, спретност, прецизност и равнотежа);
- усмјерени развој моторичких способности, које су специфичне за одбојку;
- стицање и усавршавање моторичких знања, умјећа, вјештина, техника и навика предвиђених програмом;
- примјена стечених знања, умјећа, вјештина техника и навика у сложенијим условим (кроз игру и такмичења, у различитим спортско-техничким условима);
- естетско изражавање покретом и кретањем и доживљавање естетских вриједности одбојке кроз приказ различитих техничких елемената на високом спортско-техничком нивоу;
- стимулисање тјелесног развоја и повећање снаге мишића;
- развијање зглобно-мишићне (кинестетичке) осјетљивости, која се манифестује свјесним и самосталним управљањем кретањем;
- повезивање моторичких задатака у цјелине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама;
- увођење ученика/ца у организовани систем припрема за такмичења, игре, сусрете и манифестације;
- утицање на повећање функционалних способности апарата за дисање и кардиоваскуларног система правилним физичким оптерећењима и смјењивањима интервала рад-одмор;

- утицање на повећање метаболичких и терморегулационих способности правилном исхраном и правилним физичким оптерећењима;
- утицање на развој рецептора који су од значаја за адаптацију на услове средине у којој се ученик/ца налази;
- развијање енергетских и кинетичких потенцијала и елемената примјеном природних и других облика кретања;
- развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у цјелине: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање;
- избор одбојке, односно неког другог спорта или спортско-рекреативне активности као трајног опредјељења за њихово свакодневно упражњавање.

Садржај програма- кошарка

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Основни елементи технике		14	6	8
2.	Основна правила игре		7	3	4
3.	Одељењска такмичења		15	/	15
укупно:			36	9	27

Садржај програма-одбојка

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Основни елементи технике		14	6	8
2.	Основна правила игре		7	3	4
3.	Одељењска такмичења		15	/	15
укупно:			36	9	27

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ I-IV РАЗРЕД

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Циљ предмета је развијање свести о потреби и могућностима личног ангажовања у заштити животне средине, усвајање и примена принципа одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Други разред

Оперативни задаци

- знати појам животна средина и њене елементе;
- препознавање и описивање најочљивијих појава и промена у животној средини;
- стицање знања о појавама које угрожавају животну средину;
- формирање навика и развијање одговорног односа према себи и животној средини;
- развијање радозналости, креативности и истраживачких способности;
- развијање основних елемената логичног и критичног мишљења.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Животна средина		3	3	0
2.	Природне појаве и промене у животној средини		9	7	2
3.	Загађивање животне средине		8	5	3
4.	Заштита животне средине и заштита здравља		16	9	7
укупно:			36	24	12

Трећи разред

Оперативни задаци

- Разумевање појава везаних за непосредну животну средину;
- препознавање негативних појава у човековом односу према животној средини (квалитет воде, ваздуха, земљишта, хране, биљног и животињског света);
- уочавање узрочно-последичних веза у животној средини;
- уочавање узрочно-последичних веза у животној средини извођењем једноставних огледа;
- васпитавање ученика да чува и уређује простор у коме живи и учи;
- стицање навика одговорног понашања према животињама;
- развијање интересовања и способности за активно упознавање и чување животне средине;
- решавање једноставних проблем-ситуација - самостално и у тиму;
- развијање правилног става и критичког мишљења.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Животна средина		4	2	2
2.	Природне појаве и промене у животној средини		8	4	4
3.	Загађивање животне средине		14	7	7
4.	Заштита животне средине		10	4	6
укупно:			36	17	19

Четврти разред**Оперативни задаци**

- оспособљавање за активно упознавање стања животне средине
- познавање узрочно-последичних веза у животној средини
- познавање негативних утицаја човека на животну средину
- испитивање узрочно-последичних веза у животној средини извођењем једноставних огледа
- подстицање одговорног односа према живом свету
- подстицање одговорног односа за рационално коришћење природних богатстава
- уочавање различитости у живом свету како услова за опстанак
- испитивање појава и промена у природи
- подстицање одговорног, здравог односа према себи
- оспособљавање за решавање проблемских ситуација, самостално-тимски
- оспособљавање за доношење правилног става и за критичко мишљење

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Животна средина		10	7	3
2.	Природне појаве и промене у животној средини		12	6	6
3.	Заштита животне средине		14	7	7
укупно:			36	20	16

ОД ИГРАЧКЕ РАЧУНАРА**Други разред****Оперативни задаци**

- Оспособљавање ученика за алгоритамски начин мишљења

- Развијање способности решавања једноставних задатака уз помоћ рачунара.
- Оспособљавање ученика за креирање и уређивање дигиталних фотографија
- Развијање креативности кроз креирање видео-записа од низа фотографија
- Развијање навика правилног коришћења електронске поште и система за текстуалну, аудио и видео комуникацију, уз поштовање дигиталног правописа
- Оспособљавање ученика за одговорно понашање и безбедну и правилну комуникацију на интернету

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Алгоритамски начин мишљења		16	3	13
2.	ИКТ		16	5	11
3.	Безбедност		4	2	2
4.	Алгоритамски начин мишљења		16	3	13
5.	ИКТ		16	5	11
укупно:			36	10	26

Трећи разред

Оперативни задаци

- Оспособљавање ученика за алгоритамски начин мишљења
- Оспособљавање ученика за креирање и уређивање дигиталних фотографија
- Развијање креативности кроз креирање видео-записа од низа фотографија
- Развијање навика правилног коришћења електронске поште и система за текстуалну, аудио и видео комуникацију, уз поштовање дигиталног правописа
- Оспособљавање ученика за одговорно понашање и безбедну и правилну комуникацију на интернету

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Алгоритамски начин мишљења		16	3	13
2.	ИКТ		16	5	11
3.	Безбедност		4	2	2
укупно:			36	10	26

Четврти разред

Оперативни задаци

- Оспособљавање ученика за алгоритамски начин размишљања кроз употребу софтвера за израду програма
- Оспособљавање ученика за рад у софтверу за обраду текста и рад са документима
- Оспособљавање ученика за сараднички рад и комуникацију у онлајн окружењу
- Комбиновање стечених знања кроз креативно изражавање током рада на плакату и одељењском пројекту
- Оспособљавање ученика за критичко анализирање садржаја на интернету и поштовање ауторских права
- Упознавање ученика са појмом електронског насиља, мерама заштите и процедуром пријаве насиља

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Алгоритамски начин мишљења		16	3	13
2.	ИКТ		16	5	11
3.	Безбедност		4	2	2
укупно:			36	10	26

НАРОДНА ТРАДИЦИЈА

Циљ предмета јесте остварити директно увођење ученика у активности ревитализације традиције кроз непосредно упознавање материјалне и духовне традицијске културе свог народа и народа у ужем и ширем окружењу.

Задаци

Усвајање елементарних знања о:

- разлици између фолклорног и актуелног окружења, и то кроз:
 - упознавање са основним фолклорним текстовима (бајке, легенде, приче, песме, пословице);
 - упознавање са дечјим фолклором (игре и кратке текстуалне форме као што су загонетке, успаванке, разбрајалице итд.);
 - усвајање елементарних знања о носећим наставним мотивима (различити за сваки разред у првом циклусу);
- годишњем циклусу, и то кроз познавање:
 - основних разлика између градског и сеоског начина живота;
 - основних сезонских радова;
 - основних обичајно-обредних радњи везаних за те радове;
 - основних и општих празника;
 - обичајно-обредних радњи везаних за те празнике.

Други разред

Оперативни задаци

- усвајање елементарних знања о разлици између фолклорног и актуелног окружења, и то кроз:
- упознавање са основним фолклорним текстовима,
- упознавање са дечијим фолклором
- усвајање елементарних знања о носећим наставним мотивима у годишњем циклусу, и то кроз познавање:
- основних разлика између градског и сеоског начина живота,
- основних сезонских радова, основних обичајно-обредних радњи везаних за те радове,
- основних и општих празника,
- обичајно-обредних радњи везаних за те празнике,
- усвајање знања о фолклорним празницима, биљкама и хлебовима,
- познавање разлике између отвореног и затвореног простора,
- познавање разлике између настањивог и ненастањивог простора,
- познавање различитих облика становања,
- елементарно познавање структуре традиционалне куће.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Биљке		9	6	3
2.	Кућа		18	10	8
3.	Животиње		9	4	5
укупно:			36	20	16

Трећи разред

Оперативни задаци

- развијање знања о фолклорним празницима, биљкама, хлебовима и кући – дому,
- познавање разлика између отвореног и затвореног простора (ливада – кућа),
- упознавање различитих традиционалних заната у окружењу,
- стицање елементарних знања о појединим традиционалним занатима,
- упознавање са фолклорним веровањима као пратећим формама традиционалних заната,
- упознавање карактеристичних обичајно-обредних облика понашања везаних за одређене традиционалне занате,
- упознавање типичних традиционалних заната урбаних и руралних средина,
- схватање значаја о чувању и неговању традиционалних заната.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Кућа		7	2	5
2.	Фолклорни текстови(бајке,легенде,приче,песме,посло вице)		9	4	5
3.	Традиционални занати		11	6	5
4.	Биљке		6	2	4
5.	Животиње		3	2	1
укупно:			36	16	20

Четврти разред**Оперативни задаци**

- продубљивање знања о фолклорним празницима, биљкама, кући, занатима;
- стицање елементарних знања о традиционалним облицима транспорта и транспортним средствима и њиховом значају за живот људи на селу и у граду;
- упознавање различитих народних музичких инструмената и њихове улоге у традицијској култури;
- упознавање са носиоцима народне традиције (усменим, писаним и материјалним);
- схватање важности чувања и неговања народне традиције.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Традиционални облици транспорта и транспортна средства		14	9	5
2.	Народни музички инструменти		13	10	3
3.	Носиоци народне традиције		9	5	4
укупно:			36	24	12

**ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТИ
V-VIII РАЗРЕД**

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљеви наставе и учења *српског језика и књижевности* јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Задаци

наставе српског језика су:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;

- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Пети разред

Исходи

- Књижевност:
- разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности
- чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела
- чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова
- одреди род књижевног дела и књижевну врсту
- разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности
- разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији
- анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава)
- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца
- разликује облике казивања
- увиђа звучне, визуелне, тактилне, ольфакторне елементе песничке слике
- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту
- процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.)
- развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела
- одреди тему и главне и споредне мотиве
- анализира узрочно-последично низање мотива
- илуструје особине ликова примерима из текста
- вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове
- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима
- уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину
- наведе примере личне добити од читања
- напредује у стицању читалачких компетенција
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст
- Језик:
- разликује променљиве речи од непроменљивих
- разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деklinацију
- разликује основне функције и значења падежа
- употребљава падежне облике у складу са нормом
- употребљава глаголске облике у складу са нормом
- разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)
- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова
- користи правопис (школско издање)
- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице
- говори јасно поштујући књижевнојезичку норму
- течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове
- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог
- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смислене целине (уводни, средишњи и завршни део текста)

- саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште
- проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту
- напамет говори одабране књижевне текстове или одломке

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност /лирика	СЈ.2.4.5	14	8	6
2.	Књижевност/епика	СЈ.2.4.6	19	11	8
3.	Књижевност/драма	СЈ.2.4.7	10	3	7
4.	Књижевност/научнопопуларни и информативни текстови	СЈ. 2.4.4	4	4	0
5.	Књижевност/ домаћа лектира	СЈ.2.4.6	23	11	12
6.	Језик/граматика (морфологија и синтакса)	СЈ.3.3.6	62	30	32
7.	Језик/правопис	СЈ.2.2.5	8	5	3
8.	Језичка култура	СЈ.2.2.2	20	4	16
9.	Језик/ ортоепија	СЈ.2.1.1	20	10	10
укупно:			180	88	92

Шести разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- увођење ученика у грађење речи;
- упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи;
- утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица;
- стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур 2, имперфекат, плусквамперфекат, императив, потенцијал, трпни глаголски придев и глаголски прилози).
- Оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената.
- проширивање знања о сложеној реченици;
- оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама;
- развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту;
- постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања према захтевима програма.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност/лирика	CJ.3.4.5 CJ.3.4.4	20	15	5
2.	Књижевност/епика	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2 CJ.3.4.3 CJ.3.4.6	30	18	12
3.	Књижевност/драма	CJ.3.4.2 CJ.3.4.1 CJ.3.4.3 CJ.3.4.6	3	3	0
4.	Научнопопуларни и информативни текстови	CJ.3.4.2	4	3	1
5.	Језик/ граматика	CJ.3.3.5 CJ.3.3.2 CJ.3.3.4	50	30	20
6.	Језик/ правопис	CJ.3.2.5	4	3	1
7.	Језик/ортоепија	CJ.2.3.1	2	0	2
8.	Језичка култура/усмено изражавање		10	0	10
9.	Језичка култура/ писмено изражавање	CJ.3.2.1	20	0	20
укупно:			144	72	72

Књижевност/лирика:

Народна песма: *Највећа је жалост за братом*

Породичне народне лирске песме (избор)

Обичајне народне лирске песме - свадбене (избор)

Ђура Јакшић: *Вече*

Војислав Илић: *Свети Сава*

Алекса Шантић: *Моја отаџбина*

Милан Ракић: *Наслеђе*

Јован Дучић: *Село*

Вељко Петровић: *Ратар*

Десанка Максимовић: *О пореклу*

Мирослав Антић: *Плава звезда*

Добрица Ерић: *Чудесни свитац*

Стеван Раичковић: *Хвала сунцу, земљи, трави*

Милован Данојлић: *Шљива*

Сергеј Јесењин: *Бреза*

Рабиндранат Тагоре: *Папирни бродови* или једна песма по избору из *Градинара*

Књижевност/епика:

Народна песма: *Смрт Мајке Југовића*.

Епске народне песме о Косовском боју (избор)

Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину*

Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор)

Народна приповетка: *Мала вила*

Бранислав Нушић: *Аутобиографија*

Петар Кочић: *Јаблан*

Светозар Ђоровић: *Богојављенска ноћ* (одломак)

Исидора Секулић: *Буре* (одломак)

Иво Андрић: *Аска и вук*

Бранко Ћопић: *Чудесна справа*

Стеван Раичковић: *Бајка о дечаку и Месецу*

Гроздана Олујић: *Златопрста* или *Седефна ружа* (избор)

Светлана Велмар-Јанковић: *Улица Филипа Вишњића* (одломак)

Вилијем Саројан: *Лепо лепог белца*

Антон Павлович Чехов: *Вањка*

Ференц Молнар: *Дечаки Павлове улице*

Хенрик Сјенкјевич: *Кроз пустињу и прашуму*

Бранко Ћопић: *Орлови рано лете*

Џек Лондон: *Зов дивљине*

Коста Трифковић: *Избирачица*

Бранислав Нушић: *Аналфабета*

Петар Кочић: *Јазавац пред судом*

Научнопопуларни и информативни текстови:

Вук Стефановић Караџић: *Живот и обичаји народа српског* (избор)

Милутин Миланковић: *Кроз васиону и векове* (одломак)

Веселин Чајкановић: *Студије из српске религије и фолклора* (избор)

Језик/ граматика

- Падежи
- Врсте речи
- Служба речи
- Самогласници и сугласници; слоготворно р
- Подела сугласника по месту изговора и по звучности
- Палатализација
- Сибиларизација
- Непостојано а
- Промена л у о
- Једначење сугласника по звучности
- Једначење сугласника по месту изговора
- Јотовање
- Асимилација и сажимање самогласника
- Губљење сугласника
- Придевске заменице
- Атрибутска и предикатска функција именица и придева
- Подела речи по постанку
- Сложенице
- Аорист
- Футур 2.

- Имперфекат
- Плусквамперфекат
- Императив
- Потенцијал
- Глаголски прилог прошли
- Глаголски прилог садашњи
- Трпни глаголски придев
- Комуникативна и предикатска реченица
- Независне и зависне предикатске реченице
- Искривање реченичних чланова речју, синтагмом и зависном реченицом
- Комуникативне реченице **Језик/ правопис**
- Употреба великог слова, писање речце ли уз глаголе...
- Писање заменица у обраћању: Ви и Ваш
- Писање имена васионских тела
- Растављање речи на крају реда
- Навикавање ученика на коришћење правописа
- Писање одричних заменица уз предлоге
- Интерпункција
- Писање глаголских облика

Језик/ортоепија

- Разликовање дугих и кратких акцената
- Изговарање дугоузлазног и дугосилазног акцента
- Интонација везана за изговор узвика

Језичка култура/услено изражавање

- Препричавање
- Хронолошко и ретроспективно причање
- Описивање спољашњег и унутрашњег простора
- Извештавање
- Стваралачко препричавање текста са променом гледишта
- Портретисање
- Причање са коришћењем елемената композиционе форме

Језичка култура/ писмено изражавање

- Препричавање
- Хронолошко и ретроспективно причање
- Описивање спољашњег и унутрашњег простора
- Портретисање
- Извештавање
- Стваралачко препричавање текста са променом гледишта
- Причање са коришћењем елемената композиционе форме
- Писање службеног и приватног писма
- Синтаксичке и стилске вежбе
- Лексичке и семантичке вежбе
- Осам домаћих задатака њихова анализа на часу
- Четири писмена задатка (један час за израду ,два за исправку писменог задатка)

Седми разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- систематизација и проширивање знања о врстама речи и граматичким, категоријама променљивих речи о значењу и употреби падежа, о врстама глагола
- систематизација и проширивање знања реченичним члановима,
- напоредни односи међу реченичним члановима,
- појам синтагме и састав именичке синтагме,
- појам актива и пасива,
- систем независних предикатских реченица,
- напоредни односи међу независним предикатским реченицама у оквиру
- комуникативне реченице
- конгруенција,
- разликовање кратких акцената и реченични акценат,
- основни појмови о старословенском језику,
- осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела,
- усвајање књижевних и функционалних појмова према захтевима програма,
- излагање (експозиција), опис и приповедање,
- технички и сугестивни опис, техничко и сугестивно приповедање,
- рад на некњижевном тексту,
- информативно читање и упућивање ученика у читање „с оловком у руци” (подвлачење, обележавање, записивање).
- у читање „с оловком у руци” (подвлачење, обележавање, записивање).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност/лирика	CJ.3.4.6 CJ.3.4.1 CJ.3.4.3 CJ.3.4.4 CJ.3.4.5 CJ.3.4.7 CJ.3.4.2	19	17	2
2.	Књижевност/епика	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2 CJ.3.4.3 CJ.3.4.4 CJ.3.4.6 CJ.3.4.7	34	26	8
3.	Књижевност/драма	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2 CJ.3.4.3 CJ.3.4.6 CJ.3.4.7	6	3	3
4.	Књижевност-научнопопуларни и информативни текстови	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2	2	2	0

		CJ.3.4.3			
5.	Језик-граматика	CJ.3.3.1 CJ.3.3.2 CJ.3.3.5 CJ.3.3.6 CJ.3.3.4	36	24	12
6.	Језик-ортоепија	CJ.3.3.3	4	2	2
7.	Језик-правопис	CJ.3.2.5	7	2	5
8.	Језичка култура-усмено изражавање		10		10
9.	Језичка култура-писмено изражавање	CJ.3.2.1 CJ.3.3.7 CJ.3.3.8 CJ.3.2.2 CJ.3.2.4	22		22
10.	Историја језика	CJ.1.3.17 CJ.1.3.18	4	3	1
укупно:			144	69	75

Језик

Граматика

- Врсте речи: променљиве и непроменљиве (систематизација и проширивање постојећих знања); подврсте речи. Граматичке категорије променљивих речи (код именица: род; број и падеж; код придева: род, број, падеж, вид, степен поређења; код променљивих прилога: степен поређења; код глагола: глаголски вид; глаголски облик, лице, број, род, стање, потврдност/одричност. Гласовне промене у промени облика речи (нормативна решења).
- Значења и употребе падежа (систематизација и проширивање постојећих знања). Падежи за означавање места завршетка кретања и места налажења. Падежна синонимија.
- Врсте глагола: безлични (имперсонални) и лични (персонални); прелазни, непрелазни и повратни. Безличне реченице. Састав реченице у вези са врстама глагола (обнављање и проширивање);(граматички) субјекат, предикат (глаголски и именски), прави и неправи објекат, логички субјекат. Прилошке одредбе за место, време, начин, узрок, меру и количину. Реченични чланови исказани речју и синтагмом. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.
- Појам синтагме. Састав именичке синтагме: главна реч и атрибути. Апозиција. Апозитив.
- Појам актива и пасива. Пасив саграђен са речцом се и пасив саграђен са трпним придевом.
- Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне, узвичне.
- Комуникативна реченица као синтаксичка јединица састављена од најмање једне независне предикатске реченице. Комуникативне реченице састављене од двеју (или више) независних предикатских реченица у напоредном односу: саставном (укључујући и закључни), раставном, супротном (укључујући и искључни).
- Конгруенција – основни појмови. Слагање придева и глагола са именицом у реченици. Конгруентне категорије придева (род, број, падеж) и глагола (лице, број, евентуално род).
- Уочавање разлике између кратких акцената. Реченични акценат.

- Језик Словена у прапостојбини. Сеобе Словена и стварање словенских језика. Стварање старословенског језика: мисија Ћирила и Методија. Примање писмености код Срба. Старословенска писма: глагољица и ћирилица. Старословенски споменици са српског тла.
- Пример старословенског текста и уочавање његових карактеристичних особина.

Правопис

- Проверавање, понављање и увежбавање садржаја из претходних разреда различитим облицима диктата и других писмених вежби.
- Интерпункција у сложеној реченици (запета, тачка и запета).
- Црта. Заграда. Запета у набрајању скраћеница.
- Навикавање ученика на коришћење правописа (школско издање).

Ортоепија

- Проверавање и увежбавање садржаја из претходних разреда (разликовање дугих и кратких акцената, дугоузлазних и дугосилазних акцената). Вежбање у изговарању краткоузлазног и краткосилазног акцента.

Књижевност

Лектура

- Лирика
Народна песма: Кујунџија и хитропреља
Посленичке народне песме (избор)
Народна песма: Љубавни растанак
Јован Дучић: Подне
Милан Ракић: Симонида
Владислав Петковић Дис: Међу својима
Сима Пандуровић: Бисерне очи
Милутин Бојић: Плава гробница
Десанка Максимовић: Крвава бајка, Стрепња
Стеван Раичковић: Небо
Мирослав Антић: Плави чуперак (избор)
Добрица Ерић: Песник и Месец
Васко Попа: Манасија
Иван В. Лалић: Ветар
Миодраг Павловић: Светогорски дани и ноћи (избор)
Александар Сергејевич Пушкин: Волео сам вас
- Епика
Кратке фолклорне форме (пословице, питалице, загонетке)
Народна песма: Диоба Јакшића
Епске народне песме покосовског тематског круга (избор)
Народна песма: Мали Радојица
Народна песма: Иво Сенковић и ага од Рибника
Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (избор)
Народна приповетка: Златна јабука и девет пауница
Свети Сава: Писмо игуману Спиридону
Свети Сава у књижевности (избор из Савиних списа, народних прича и предања; народне и ауторске поезије о Св. Сави)
Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак)
Стефан Митров Љубиша: Кањош Мацедоновић (одломак)
Јанко Веселиновић: Хајдук Станко
Стеван Сремац: Поп Ћира и поп Спира
Радоје Домановић: Мртво море (одломак)
Вељко Петровић: Јабука на друму

Павле Угринов: Стара породична кућа
Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажима (одломак)
Иво Андрић: Прича о кмету Симану (одломак)
Антон Павлович Чехов: Чиновникова смрт
Антоан де Сент Егзипери: Мали принц
Ана Франк: Дневник (одломак)

- Драма

Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква
Бранислав Нушић: Власт (одломак)
Љубомир Симовић: Бој на Косову (одломак)
Допунски избор
Борисав Станковић: Наш Божић (одломак)
Бранко Ћопић: Доживљаји Николетине Бурсаћа
Иво Андрић: Панорама, Немири (избор)
Антоније Исаковић: Кашика
Гроздана Олујић: Звезда у чијим је грудима нешто куцало
Данило Киш: Ливада у јесен
Милорад Павић: Руски хрт (одломак)
Тургењев: Шума и степа

Алфонс Доде: Писма из моје ветрењаче
Исак Башевис Сингер: Приповедач Нафтали и његов коњ Сус (одломак)
Корнелија Функе: Срце од мастила (одломак)

Са предложеног списка, или слободно, наставник бира најмање три, а највише пет дела за обраду.

- Научнопопуларни и информативни текстови

Вук Стефановић Караџић: Живот и обичаји народа српског – Обичаји о различитим празницима
Павле Софрић Нишевљанин: Главније биље у веровању Срба (јабука)
Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима Србије (избор)
Giorgio Vasari: Портрети великих сликара и архитеката (поглавље о Леонарду да Винчију)
Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу.
Са наведеног списка обавезан је избор најмање два дела за обраду.

Тумачење текста

- Оспособљавање ученика за што самосталнији приступ књижевном тексту: истраживање одређених вредности са становишта ученог проблема, доказивање утисака и тврдњи, запажања и закључака подацима из текста.
- Тумачење епских дела: уочавање узрочно-последичних веза поетских мотива и њихове функције (логичко и естетско условљавање сваке појединости).
- Уочавање одлика фабуле (миран и динамичан ток радње) и композиције (увод, заплет, врхунац, расплет – без књижевнотеоријских дефиниција). Однос сижеа и фабуле. Уоквирена фабула. Увођење ученика у потпунију анализу ликова (дијалог, унутрашњи монолог, физичке и карактерне особине, поступци), тематике (тематска грађа, главна тема; друге теме), мотива и песничких слика (психичка стања, драматичне ситуације, атмосфера, пејзажи). Тумачење идејног слоја текста.
- Упућивање ученика у друштвено-историјску условљеност уметничког дела и однос писца према друштвеној стварности.
- Анализа лирских дела: упућивање ученика у анализу мотива (међусобни однос и повезивање, удруживање у поетске слике). Уочавање међусобне условљености исказаних осећања, поетске слике, песничког језика и стила и тумачење песничких порука.
- Проучавање драмских дела: упућивање ученика у анализу битних одлика драмских дела (дијалог, монолог, ремарке, драмска радња, ликови); сличности и разлике у односу на лирска и епска дела.
- Књижевнотеоријски појмови

Лирика

- Функција мотива у композицији лирске песме.
- Језичко стилска изражајна средства: симбол, метафора, алегорија; словенска антитеза.
- Слободни стих.
- Основне лирске врсте; однос народне и ауторске лирике. Љубавна, елегична и рефлексивна песма. Посленичке народне лирске песме.
- Песма у прози.

Епика

- Фабула и сиже. Уоквирена фабула. Статички и динамички мотиви.
- Композиција и мотивација. Епизода.
- Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира у епском делу.
- Врсте карактеризације књижевног лика.
- Унутрашњи монолог.
- Дневник. Легендарне приче. Врсте романа.

Драма

- Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација.
- Дидаскалије (ремарке) у драмском делу.
- Врсте комедије: комедија карактера и комедија ситуације.
- Драма у ужем смислу.

Функционални појмови

- Подстицати ученика на схватање и усвајање функционалних појмова: естетско, морално, психолошко, социјално, елегично, вишезначно, релативно, аналитичко, синтетичко, аргументовано.

Читање

- Усавршавање изражајног читања у складу са природом уметничког и неуметничког текста; вођење ученика у самосталном припремању за изражајно читање проучавањем обрађеног и необрађеног уметничког текста (условљеност ритма и темпа, јачине гласа, логичких и психолошких пауза, реченичног акцента). Читање и казивање по улогама.

Језичка култура

Основни облици усменог и писменог изражавања

- Подела текстова (и облика изражавања) према основној сврси: излагање (експозиција), опис (дескрипција) и приповедање (нарација) као три од пет главних врста текстова. Технички опис (давање објективних обавештења о томе како нешто изгледа) и сугестивни опис (у уметничком делу). Техничка нарација (упутства, објашњења како нешто функционише) и сугестивна нарација (у уметничком делу).
- Експозиција: писање обавештења из текућег школског живота; најава догађаја; интервју.
- Технички и сугестивни опис: описивање неког предмета/објекта из околине, из ентеријера и екстеријера (по сопственом избору) – најпре објективно (технички опис), а затим изражавајући сопствене утиске (сугестивни опис). Бирање појединости у зависности од сврхе описа. Опис лика из околине или књижевног дела – технички или сугестивни опис (по избору), уз вођење рачуна о стилским вредностима описивања.
- Техничка нарација: сачињавање упутства за обављање неког посла (по сопственом избору).
- Писање честитке, позивнице, захвалнице, и-мејл порука.
- Препричавање текста са променом редоследа догађаја (ретроспектива) – по самостално сачињеном плану. Увежбавање сажетог препричавања уз замењивање граматичког лица (у првом и трећем лицу).
- Причање о стварном или измишљеном догађају уз коришћење приповедања, описивања и дијалога. Анализа одабраних текстова у којима преовлађује говор ликова ради бољег схватања дијалога као облика казивања, преиначавање управног говора у неуправни.

Усмена и писмена вежбања

- Вежбе на некњижевном тексту: проналажење и издвајање основних информација у тексту. Повезивање информација и идеја изнетих у тексту. Извођење закључка заснованог на тексту. Проналажење, издвајање и упоређивање информација из два краћа текста или више њих.
- Сажимање текста. Писање резиме (сажетка).
- Развијање флексибилне брзине читања у себи у зависности од текста. Увођење ученика у информативно читање ради налажења одређених информација (у уџбеницима других предмета, у новинским чланцима, у књизи из лектире, у дописима, огласима, обавештењима и сл.) и упућивање ученика у читање с оловком у руци (подвлачење, обележавање, записивање и друго).
- Синтаксичке вежбе: вежбе у употреби различитих падежа (предлошко-падежних конструкција) за исто значење (падежна синонимија). Вежбе у употреби одговарајућих падежних облика (с обзиром на различите дијалекатске основе). Отклањање грешака у конгруенцији.
- Лексичке вежбе: исказивање особина предмета (у оквиру описивања), односно исказивање радњи (у оквиру приповедања) одговарајућим придевима и прилозима, односно глаголима. Коришћење стилски неутралних и експресивних речи. Коришћење речника српског језика.
- Читање и разумевање нелинеарних елемената текста: легенде, табеле.
- Осам домаћих писмених задатака и њихова анализа на часу.
- Четири школска писмена задатка, писана ћирилицом (један час за израду и два часа за анализу задатака и писање побољшане верзије састава).

Осми разред

Оперативни задаци

- Даље овладавање знањима из граматике, стилистике, лексикологије, историје књижевног језика, дијалектологије;
- развијање позитивног односа према дијалектима (свом и другима), као и потребе да се усваја, негује и развија књижевни језик;
- даље усвајање ортоепске, ортографске, граматичке, лексичке и стилске норме српског језика;
- развијање критичког односа према језику и садржини текстова из свакодневног живота; развијање осетљивости на манипулацију језиком (нарочито у виду бирократског језика и језика рекламе);
- формирање критеријума за самосталан избор, анализу и процену уметничких дела приступачних овом узрасту;
- систематизација знања о књижевнотеоријским појмовима;
- овладавање расправом као обликом усменог и писаног изражавања;
- обнављање и систематизовање знања из свих подручја.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Књижевност - епика	СЈ.3.4.1 СЈ.3.4.2 СЈ.3.4.3 СЈ.3.4.4 СЈ.3.4.6 СЈ.3.4.7	26	15	11
2.	Књижевност - лирика	СЈ.3.4.1 СЈ.3.4.2 СЈ.3.4.3	17	10	7

		CJ.3.4.4 CJ.3.4.5 CJ.3.4.6 CJ.3.4.7			
3.	Књижевност - драма	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2 CJ.3.4.3 CJ.3.4.6 CJ.3.4.7	6	5	1
4.	Књижевност - научнопопуларни и информативни текстови; избор	CJ.3.4.1 CJ.3.4.2 CJ.3.4.3 CJ.3.4.6 CJ.3.4.7	4	4	0
5.	Језик - граматика	CJ.3.3.1 CJ.3.3.2 CJ.3.3.4 CJ.3.3.5 CJ.3.3.6	34	16	18
6.	Језик - правопис	CJ.3.2.5	6	2	4
7.	Језик - ортоепија	CJ.3.3.5	4	1	3
8.	Језичка култура – писмено изражавање	CJ.3.1.1 CJ.3.1.2 CJ.3.1.3 CJ.3.2.1 CJ.3.2.2 CJ.3.2.3 CJ.3.2.4 CJ.3.1.4	23	3	20
9.	Језичка култура – усмено изражавање		12	0	12
10.	Историја језика	CJ.1.3.19 CJ.1.3.20 CJ.1.3.21	4	3	1
укупно:			136	64	72

Језик

Граматика

- Српски језик међу другим словенским језицима. Дијалекти српског језика (основни подаци). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни језик. Појам нормирања.
- Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски, Вукова реформа језика, писма и правописа, књижевни језик Срба од Вука до данас (основни подаци). Развој лексике српског језика (основни подаци).
- Језици националних мањина (основни подаци).
- Језик свакодневне комуникације - говорени и писани. Главне особине типичног говореног језика: ослањање на контекст и говорну ситуацију; функција гестова и мимике; кратке, елиптичне и

недовршене реченице, емоционалност, неформалност. Главне особине типичног писаног језика у јавној комуникацији: експлицитност, потпуност реченица, интелектуалност, формалност. Фокусирање реченичних чланова помоћу реченичног акцента (у говореном језику) и помоћу реда речи (у писаном језику). Главне особине писаних стилова јавне комуникације - публицистичког, научног, административног.

- Синтагме - придевске, прилошке, глаголске.
- Зависне предикатске реченице: обележја (зависни везници, везнички спојеви и др.); врсте: изричне (изричне у ужем смислу и зависноупитне), односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене; конституентска функција у оквиру више реченице (независне или зависне) или синтагме. Интерпункција у вези са зависним реченицама. Напоредни односи међу зависним реченицама (саставни, раставни, супротни).
- Искривљање реченичних чланова зависном реченицом и предлошко-падежном конструкцијом. Изражавање помоћу глагола (Очекивали су да авион полети; Авион је полетео иако је била магла) и глаголских именица (Очекивали су полетање авиона; Авион је полетео упркос магли). Преимућства именичког начина изражавања (у неким случајевима оно је прецизније и економичније) и њене мане (сликовитост се губи, а реченица теже прати).
- Основне функције и значења глаголских облика (обнављање и проширивање знање). Употреба глаголских облика у приповедању.
- Грађење речи - обнављање; комбиновано грађење, грађење претварањем. Гласовне промене у вези са грађењем речи (само скретање пажње на нормативна решења).
- Једнозначне и вишезначне речи; хомонимија. Приказивање полисемије и хомонимије у великим једнојезичним реченицама. Метафора и метонимија као начини да реч стекне нова значења (крило (птице) → крило зграде - метафора; Моја школа је близу → Цела школа иде на излет - метонимија).
- Главна правила стандардне акценатске норме и систематизовање знања о акцентима из претходних разреда.
- Обнављање и систематизовање градива из претходних разреда ради припреме за завршни испит.

Ортоепија

- Проверавање правилног изговора самогласника и сугласника. Интонација просте и сложене реченице. Варирање интензитета, темпа и пауза у говору и у текстовима различитог садржаја.

Правопис

- Прилагођено писање имена из страних језика. Писање полусложеница.
- Генитивни знак.
- Систематизовање садржаја из правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање речи на крају реда.

Књижевност

Лектира

- Лирика
Народна песма: Српска дјевојка
Љубавне народне лирске песме (избор)
Ђура Јакшић: Отаџбина
Јован Јовановић Змај: Ђулићи (избор), Светли гробови
Франческо Петрарка: Канцонијер (ЛХИ сонет)
Десанка Максимовић: Пролетња песма или Опомена
Милош Црњански: Ламент над Београдом (одломак)
Васко Попа: Очију твојих да није
Оскар Давичо: Србија
Сергеј Јесењин: Писмо мајци
Рајнер Марија Рилке: Љубавна песма
Избор из савремене српске поезије
- Епика

Народна епско-лирска песма: Женидба Милића барјактара
 Народне епско-лирске песме (избор)
 Народна песма: Почетак буне против дахија
 Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије и Црне Горе)
 Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор); О народним певачима
 Народна приповетка: Немушти језик или Усуд
 Теодосије: Житије светог Саве (одломак)
 Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак)
 Петар Петровић Његош: Горски вијенац (избор кратких одломака)
 Љубомир Ненадовић: Писма из Италије (одломци)
 Симо Матавуљ: Пилипенда
 Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити
 Петар Кочић: Кроз међаву
 Милош Црњански: Сеобе И (одломак)
 Иво Андрић: Мост на Жепи, избор приповедака о деци
 Добрица Ћосић: Деобе (одломак)
 Исидора Секулић: Царско достојанство језика (одломак) или есеј по избору
 Избор из савремене српске прозе

- Драма

Бранислав Нушић: Сумњиво лице
 Данило Киш: Ноћ и магла
 Виљем Шекспир: Ромео и Јулија
 Молијер: Грађанин племић (одломак)
 Допунски избор
 Борисав Станковић: Увела ружа
 Растко Петровић: Африка (одломци)
 Гроздана Олујић: Гласам за љубав
 Милорад Павић: Предео сликан чајем (одломак о путовању Атанасија Свилара на Свету гору)
 Матија Бећковић: Прича о Светом Сави
 Душан Ковачевић: Ко то тамо пева
 Борислав Михајловић: Бановић Страхиња
 Избор из антологија српске љубавне лирике
 Роберт Гревс: Златно руно (одломци)
 Џон Селинџер: Ловац у жити
 Дејвид Гибинс: Атлантида
 Ернест Хемингвеј: Старац и море
 Са предложеног списка, или слободно, наставник бира најмање три, а највише пет дела за обраду.

- Научнопопуларни и информативни текстови

Петар Влаховић: Србија - земља, људи, живот, обичаји (избор)
 Миодраг Поповић: Вук Стефановић Караџић (одломци)
 Ева Кири: Марија Кири (одломак)
 Ш. Кулишић, Ж. Петровић, Н. Пантелић: Српски митолошки речник (избор)
 Д. Срејовић, А. Цермановић: Речник грчке и римске митологије (избор)
 Миле Недељковић: Годишњи обичаји у Срба (избор)
 Драгомир Антонић: Обичајни бонтон (избор)
 Јасминка Петровић: Бонтон (или одломци из овакве књиге неког другог аутора)
 Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу и омладину.
 Са наведеног списка, обавезан је избор најмање три дела за обраду.

Тумачење текста

- Оспособљавање ученика за самосталну анализу књижевноуметничког дела (лирска и епска песма, лирско-епска песма, приповетка, роман, драма и књижевнонаучне врсте) уз помоћ развијеног плана и теза. Процењивање идејно-естетских, језичко-стилских и других вредности уметничког дела.
- Стицање поузданог критеријума за избор, анализу и процену књижевног текста. Упућивање ученика у коришћење одабране и приступачне литературе о делима и писцима. Подстицање и развијање критичког односа у проблемском приступу делу и писцу.
- Систематизовање знања о народној и ауторској књижевности (на примерима из лектире).

Књижевнотеоријски појмови

- Лирика
- Стилска средства: метонимија, рефрен, антитеза, асонанца и алитерација.
- Лирске врсте: љубавна народна лирика; љубавна народна и ауторска песма.
- Сонет.
- Епика
- Епско-лирске врсте: поема, балада, романа.
- Спев.
- Путопис. Мемоари.
- Есеј.
- Драма
- Трагедија. Трагично (појам).
- Протагонист и антагонист.
- Разрешење сукоба. Катарза.
- Сценски знакови. Режија.
- Телевизијска драма.
- Систематизације књижевнотеоријских појмова
- Систематизација књижевних родова и врста у народној и ауторској књижевности.
- Систематизација облика казивања (форми приповедања) у књижевноуметничким текстовима: наратив (приповедање у 1. и 3. лицу); хронолошко и ретроспективно приповедање; дескрипција (портрет, пејзаж, појам ентеријера и екстеријера), наративна дескрипција; дијалог; монолог, унутрашњи монолог.
- Језичкостилска изражајна средства (систематизација).
- Структура уметничког текста (композиција, однос фабуле и сижеа, драмски елементи: експозиција, заплет, кулминација, перипетија, расплет).
- Врсте карактеризације (социолошка, психолошка, језичка ...).
- Мотиви: динамички, статички, наративни, описни, интернационални...).

Функционални појмови

- Подстицање ученика на схватање и усвајање функционалних појмова:
- романтичарско, романтично, реалистично, реално;
- документовано, рационално, теза, чињеница;
- етичко, естетско;
- рефлексија, меморија;
- креативно, доживљајно, сугестивно, пластично;
- апсурд, провокација, противуречност, доследност;
- самокритичност, самоиницијатива;
- агресивност, себичност (егоизам), лицемерје, опортунизам;
- независно, самостално, зависно, завидно.

Читање

- Усавршавање изражајног читања (са захтевима као у претходним разредима). Развијање личног тона при читању и казивању напамет научених прозних и поетских целина.

- Вежбање у "летимичном" читању познатог текста, ради налажења одређених информација и увођења ученика у "летимично" читање непознатог текста, да би утврдили да ли их текст интересује и да ли ће га читати у целини (новински чланак, непозната књига и сл.).

Језичка култура

Основни облици усменог и писменог изражавања

Причање о доживљају са ефектним почетком и завршетком.

Интерпретативно препричавање књижевноуметничког текста.

Расправа (аргументативни текст) и пропагандни текст. Објективно и пристрасно приказивање чињеница.

Рекламе као врста пропагандних текстова. Језичке особине реклама. Манипулативност реклама.

Попуњавање различитих образаца.

Репортажа као новинарски жанр.

Усмена и писмена вежбања

- Вежбања у причању о доживљајима (са ефектним почетком и завршетком).
- Вежбања у интерпретативном препричавању књижевноуметничких текстова.
- Вежбе на аргументативном тексту: сажимање текста, писање резимеа, проналажење кључних речи у тексту. Разликовање става аутора од других ставова изнесених у тексту. Издвајање из текста аргумената у прилог некој тези (ставу) и аргумената против ње; извођење закључака заснованих на тексту. Давање наслова тексту и поднаслова деловима текста.
- Усмене и писане расправе на задате актуелне теме из савременог живота.
- Критички приказ нове књиге, филма, радијске, телевизијске емисије и концерта.
- Синтаксичке вежбе: изражавање помоћу зависних реченица и помоћу средстава реченичне кондензације (глаголски прилози, глаголске именице: Док се враћао кући, размишљао је о свему - Враћајући се кући...; Обрадовао их је тиме што је пристао - Обрадовао их је својим пристанком). Замена глаголима неумесно употребљених глаголских именица.
- Препознавање бирократског језика као облика манипулације људима помоћу језика (да би се прикрила информација, истакла сопствена ученост, ублажиле непријатне чињенице). "Превођење" са бирократског на обичан језик.
- Лексичке вежбе: прикладна употреба апстрактних речи и речи из интелектуалног речника ради прецизног и ефикасног изражавања током расправе. Употреба сликовитих речи ради ефектног изражавања у репортажи. Коришћење речника српског језика.
- Коришћење индексом, појмовником и библиографијом.
- Читање и разумевање нелинеарних елемената текста: дијаграми, графикони.
- Летимично читање (ради брзог проналажења важних информација).
- Ортоепске вежбе: увежбавање правилног изговора самогласника и сугласника, реченичног (логичког) акцента. Проверавање степена усвојености српског књижевног акцента и организовање акценатских вежби. Коришћење речника с акцентованим речима. Правилан изговор ијекавског рефлекса дугог јата (ије) и преношење акцента на проклитику у изражајном читању књижевних текстова (посебно у вези с дијалекатском основом).
- Осам домаћих писаних задатака и њихова анализа на часу.
- Четири школска писмена задатка (један час је за израду и два за анализу задатака и писање побољшане верзије састава).

СТРАНИ ЈЕЗИК-ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање

различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Задаци на нивоу језичких вештина

- Разумевање говора: ученик треба да разуме усмену поруку исказану савременим језиком, без непотребних лексичких и синтаксичких тешкоћа, и не дужу од две до три минуте; и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације) и разумевања имплицитног садржаја (интонације поруке, односно намере говорника). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (приповедање, разговор, информативни билтен), а ученик треба да буде способан да идентификује различите врсте исказа (изјавне, упитне и заповедне), да уочи кључне речи и експресивне елементе исказа, да уочи одредбе за исказивање различитих, програмом предвиђених односа (време, место, узрок, последица, начин, итд.), да реконструише непознато на основу контекста и да запамти кључне елементе поруке.
- Усмено изражавање: ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде оспособљен да савременим језиком, примереним свакодневном комуникацији, исказе једноставну усмену поруку, да буде у стању да учествује у једноставном разговору, да једноставно и јасно исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста.
- Разумевање писаног текста: ученик треба да прочита и разуме једноставне поруке, знакове, информације, да разуме, глобално, селективно и на нивоу имплицитног, једноставније аутентичне или адаптиране аутентичне текстове писане савременим језиком, у вези са свакодневним ситуацијама и из домена његовог интересовања.
- Писано изражавање: ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде способан да напише своје личне податке, да напише честитку, разгледницу, једноставну поруку и краће неформално писмо, да опише неки доживљај и место у којем живи, да напише нешто о себи и својим интересовањима, да напише кратак резиме о ономе што је чуо, видео или прочитао и изнесе лични став (допадање, недопадање, слагање, неслагање и друго).
- Развијање социокултурне компетенције: поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

Пети разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Оперативни задаци по језичким вештинама се постепено проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда.

Разумевање говора-ученик треба да:

- разуме краће дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), приче и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа;
- разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања;
- разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на игру или неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).
- Разумевање писаног текста
- Ученик треба да:
- разуме краће текстове (до 80 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика;
- разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.

Усмено изражавањ-ученик треба да:

- усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре);
- препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре);
- у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).

Интеракција-ученик треба да:

- у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику);
- учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд.).

Писмено изражавање- ученик треба да:

- пише реченице и краће текстове (до 50 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем;
- издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао;
- користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.).

Доживљај и разумевање књижевног текста

- Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума).

Знања о језику и стратегије учења - Ученик треба да:

(Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији.)

- препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом;
- поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);

- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима;
- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи;
- разуме значај употребе интернационализма;
- примењује компензационе стратегије и то тако што:
 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме;
 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд.);
 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима;
 4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима);
 5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику;
 6. тражи значење у речнику;
 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило);
 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком;
 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер)

Садржај програма

Теме и ситуације по доменима употребе језика:

- Приватно-заједничке активности и интересовања у школи и ван ње (изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); договор и узајамно поштовање међу члановима породице; приватне прославе (рођендан, годишњице и др.); припрема, планирање, организација, подела послова; обавезе у кући, уређење простора у којем се живи, промене у сопственом кутку (постери, нове боје...).
- Јавно-развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима; традиција и обичаји у културама земаља чији се језик учи (карневал...); оброци (сличности и разлике са исхраном у земљама чији се језик учи); стамбена насеља – како станујемо (блок, насеље, кућа); типични квартови у великим градовима (у земљама чији се језик учи); куповина одеће (величина, боје, мода, стилови и трендови); развијање критичког става према негативним елементима вршњачке културе (нетолеранција, агресивно понашање итд.).
- Образовно-тематске целине и повезаност садржаја са другим предметима; сналажење
у библиотеци/медиотеци; употреба информација из медија.

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Почетна тема - опис предмета из учионице, опис живих бића, појава и предмета		2	0	2
2.	Интересовања – хобији, интересовања, писање имејла		9	3	6
3.	Град – опис места или града, делови света, информације везане за путовања		8	3	5
4.	Свет – опис различитих земаља, народа и језика, чињенице и свакодневне		10	2	8

	активности, изражавање допадања и недопадања, писање текста о својој земљи				
5.	Животињски свет – дивље животиње, угрожене врсте, изражавање тренутне радње, писање чланка о некој животињи		8	3	5
6.	Школа – предмети које изучавају ученици, распоред часова, активности после школе, живот и рад у школама са интернатом, начини исхране, упућивање, прихватање и одбијање позива, писање имејла о својој школи		7	3	4
7.	Имена и места – послови и занимања, историја имена, догађаји из прошлости, писање чланка о граду и његовој прошлости		9	2	7
8.	Игре – спортови и спортски догађаји, видео игре, писање профила неке особе		6	2	4
9.	Обавезе – обавезе и правила понашања, способности		5	1	4
10.	Путовања – план и опис неке експедиције, авантуристичке приче, планови и намере и изражавање предвиђања, опис временских прилика		8	3	5
укупно:			72	24	48

Граматички садржаји са примерима

Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила.

Ученици треба да разумеју и користе:

Именице - рецептивно и продуктивно (без граматичких објашњења уколико ученици на њима не инсистирају)

- Бројиве и небројиве именице: *rain, water, season, year*
- Множина именица на -y, -f, -fe: *body, bookshelf, wife.*
- Неправилна множина именица: *feet, people, mice.*
- Синкретизам једине и множине: *sheep, fish.*
- Саксонски генитив са именицом у множини (правилна и неправилна множина) *a girls' basketball team, the men's tennis champion.*

Члан

- Неодређени члан, у изразима: *хаве а парту, го фор а валк, риде а бицуцле*
- Одређени члан: уз називе музичких инструмената: *plaz the guitar*; у изразима: *go to the seaside/to the mountains*; разлика између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту *My brother is a football player and he is the captain of the school football team.*
- Нулти члан: уз доба дана: *at noon, at midnight*; годишња доба: *in spring, in summer*; уз називе спортова: *play football, do gymnastics*; у изразима: *go on foot/ by bus, go to school, go to bed, at home*

Придеви - рецептивно и продуктивно (без граматичких објашњења уколико ученици на њима не инсистирају)

- Придеви са наставцима -ed i -ing (interesting - interested).
- Придеви на који изражавају националну припадност (*Canadian, British, Chinese, French, Greek*).
- Поређење придева: аналитички компаратив и суперлатив: *more expensive, the most dangerous*; неправилно поређење придева (*good/ bad; much/many*).

Заменице - рецептивно и продуктивно (без граматичких објашњења уколико ученици на њима не инсистирају).

- Објекатски облик личних заменица: ask me, listen to him/her, tell us, write them down
- Присвојне заменице: mine, yours, his/hers

Детерминатори some, any, no

Предлози - рецептивно и продуктивно (без граматичких објашњења уколико ученици на њима не инсистирају):

- позиција у простору: on, under, next to, in front of, in, at, between, behind, opposite.
- правац кретања: to, towards, over, away, from, into
- време: at 10, on the fourth of July, in March, in 1941
- доба дана, годишње доба: in the morning, at noon, in spring,
- порекло: from England
- средство: with a pen, by bus
- намена: for children, for painting

Глаголи:

- Разлика између The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense.
- The Simple Past Tense правилних глагола и најчешћих неправилних глагола, потврдни, одрични и упитни облици, рецептивно и продуктивно
- The Present Perfect правилних и најфреквентнијих неправилних глагола уз придеве just, ever, never.
- The Future Simple i BE GOING TO.
- Модални глаголи: can, could-значење способности; mustn't –изражавање забране; can, can't, must, mustn't-исказивање правила понашања
- Најфреквентнији препозициони глаголи: look at, listen to, put on, find out, talk to, sit down, get up, get in.
- Конструкција I like swimming, I am crazy about driving.

Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

- за време: yesterday, last week/year, ago; tomorrow.
- за место и правац кретања: beside, by, upstairs/ downstairs; to.
- за начин (well).
- за учесталост, с посебним нагласком на позицију ове врсте прилога у реченици: every day, often, once, twice, three times, sometimes, often, usually.

Бројеви

- Прости бројеви до 1000. Редни бројеви до 30. Године.

Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно):

- које захтевају одговоре да/не;
- са упитним речима where, when, who, what, how, why, how many, much.

Везници

- and, but, or, first, then, after, because.

Комуникативне функције

Програм за пети разред подразумева комуникативне функције као и у претходном разреду. Оне се усложњавају са лексичким и граматичким садржајима предвиђеним наставним програмом.

Садржај комуникативних функција може бити једноставан или сложен у зависности од циљне групе (узраст, ниво језичких компетенција, ниво образовања). У настави страних језика садржај

комуникативних функција зависиће од наставног програма. Комуникативне функције су као и у претходном разреду, али су структурално и лексички у складу са програмом за стране језике за пети разред основне школе.

- Представљање себе и других;
- Поздрављање;
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама);
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди;
- Постављање и одговарање на питања;
- Молбе и изрази захвалности;
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности;
- Изражавање допадања/недопадања;
- Изражавање физичких сензација и потреба;
- Именовање активности (у вези са темама);
- Исказивање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...);
- Давање и тражење информација о себи и другима;
- Тражење и давање обавештења;
- Описивање лица и предмета;
- Изрицање забране и реаговање на забрану;
- Изражавање припадања и поседовања;
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику;
- Скретање пажње;
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања;
- Исказивање извињења и оправдања.

Шести разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Оперативни задаци по језичким вештинама се постепено проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда.

Разумевање говора -ученик треба да:

- разуме дијалоге (до 10 реплика/питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама, садржајима и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа;
- разуме општи садржај и издвоји кључне информације из прилагођених текстова после 2–3 слушања;
- разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).

Разумевање писаног текста -ученик треба да:

- разуме текстове (до 150 речи), који садрже претежно познате језичке елементе, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика;
- разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипови, ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, специјализовани часописи, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.
- проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) и из краћих књижевних форми (при поетике, поезија, драмски текстови) примерених узрасту и интересовању ученика;

- може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свако дневног живота.

Усмено изражавање-ученик треба да:

- усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о лицима, догађајима и активностима у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре);
- препричава, упоређује и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме, садржаје и комуникативне функције предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре);
- у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове у складу са предвиђеним комуникативним функцијама, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).

Интеракција-ученик треба да:

- стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова
- према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику);
- учесгује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд).
- да одговори на директна питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.

Писмено изражавање-ученик треба да:

- пише реченице и краће текстове (до 70 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем;
- издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао;
- користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.).

Медијација

У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) које не могу да се споразумеју, ученик треба да:

- усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и са циљног на матерњи;
- писмено преноси једноставне поруке и објашњења.

Доживљај и разумевање књижевног текста

- Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (илустрације и израда наменских реквизита, глума).

Знања о језику и стратегије учења- Ученик треба да:

(Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији.)

- препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом;
- поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима;
- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи;
- разуме значај упатребе интернационализма;
- примењује компензационе стратегије и то тако што:

1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме;

2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд.);
3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима;
4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима);
5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику;
6. тражи значење у речнику;
7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило);
8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком;
9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција и позитивни трансфер).

Садржај програма

Теме и ситуације по доменима употребе језика:

- Приватно-заједничке активности и интересовања у школи и ван ње (изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); договор и узајамно поштовање међу члановима породице; приватне прославе (рођендан, годишњице идр.); припрема, планирање, организација, подела послова; обавезе у кући, уређење простора у којем се живи, промене у сопственом кутку (постери, нове боје...); изражавање обавезе, забране, недостатака.
- Јавно-развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима (описивање времена, прогноза); традиција и обичаји у културама земаља чији се језик учи (карневал...); оброци (сличности и разлике са исхраном у земљама чији се језик учи), наручивање хране, савети о хигијени у кухињи; стамбена насеља – како станујемо (блок, насеље, кућа); споменици и знаменитости у великим градовима (у земљама чији се језик учи); куповина на једном месту (велике робне куће, олакшице); развијање критичког става према негативним елементима вршњачке културе (нетолеранција, агресивно понашање итд.).
- Образовно-тематске целине и повезаност садржаја са другим предметима; сналажење у библиотеци/медијатеци; употреба информација из медија; образовни систем у другим земљама.

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Комуникативне функције		30	15	15
2.	Граматички садржаји		30	15	15
3.	Писмено изражавање		12		12
укупно:			68	28	40

Граматички садржаји с примерима

Именице-рецептивно и продуктивно

- Бројиве и небројиве именице: rain, water, money, time, food,
- Сложенице: make-up, tracksuit, sewatshirt
- Именице изведене од глагола, најчешћи суфикси: -ation, -ment, -y
- Бројиве и небројиве именице уз детерминаторе some, any, no, a lot of

- Именице уз постмодификаторе: the man in / the woman with
- Именице као директни и индиректни објекат: He gave John the book. He gave the book to John.

Члан

- Разлика у употреби одређеног и неодређеног члана-у ширем контексту: My brother is a football player and he is the captain of the school football team; првопоменут, други пут поменут: He lives in a big house. The house is new; познат из контекста: This is a nice house - the garden is big; у именичкој фрази с именицом коју прати постмодификатор: The man in a blue sweatshirt.
- Нулти члан- у изразима: in hospital, in bed, at home, at school, by plane, by taxi, have breakfast, after lunch

Придеви-рецептивно и продуктивно

- Придеви с наставцима -ed i -ing (interesting - interested).
- Описни придеви, придеви за исказивање става, мишљења и емоција
- Суфикси за грађење придева од именица и глагола (danger - dangerous, beauty - beautiful, west - western, comfort - comfortable, health - healthy, expense - expensive)
- Најчешћи негативни префикси (known - unknown, happy - unhappy)
- Придеви као делови предиката, најфреквентније колокације: good at, bad at, interested in

Заменице-рецептивно и продуктивно

- Неодређене заменице somebody, something, somewhere, everybody, everything, everywhere, nobody, nothing, nowhere, anybody, anything, anywhere
- one, ones, another, another one

Детерминатори

- some, any, no, much, many, a lot of

Предлози-рецептивно и продуктивно

- Различита значења најфреквентнијих глагола у контрасту: from, in, of, to, at, on, in
- правац кретања: into, off, on, through, along, past, over, left, right, around, down,
- позиција кретања у простору: between, inside, in the middle of, next to, outside, around

Глаголи

- разлика између The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense.
- The Simple Past Tense правилних глагола и најчешћих неправилних глагола, потврдни, упитни и одрични облици, рецептивно и продуктивно
- The Past Continuous Tense, потврдни, упитни и одрични облици, рецептивно и продуктивно
- Употреба времена у прошлом наративу, The Simple Past Tense и The Past Continuous Tense
- The Present Perfect, разлика између The Present Perfect и The Simple Past Tense
- The Future Simple-предвиђање, први кондиционал
- Исказивање намере и планова помоћу BE GOING TO и The Present Continuous Tense
- Модални глаголи-can, can't, have to, don't have to, should, shouldn't; will - ponuda - I'll do that for you.
- Колокација са have (have a shower, have dinner) и get (get nervous, get scared, get angry)
- Препозициони глаголи get together, get on, get into, get down; фразални глаголи put on, put off, dress up, take off
- Употреба инфинитива после глагола decide, start, want

Прилози и прилошке одредбе, и рецептивно и продуктивно

- За време: yesterday, last week/year, ago; tomorrow.
- За место и правац кретања: beside, by, upstairs/ downstairs; to.
- За начин (well).
- За учесталост, с посебним нагласком на позицију ове врсте прилога у реченици: every day, often, once, twice, three times, sometimes, often, usually.

Бројеви

- Прости бројеви преко 1000, редни бројеви до 30 и године.

Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно)

- How+придев; How much - how many

- Грађење питања с препозиционим глаголима (Who is she looking at? Who are you waiting for?)

Везници

- because, so, too, for example, like
- Везници и везнички изрази у прошлом наративу: one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when

Комуникативне функције

Програм за шести разред подразумева комуникативне функције као и у претходном разреду. Оне се усложњавају са лексичким и грама-тичким садржајима предвиђеним наставним програмом.

Садржај комуникативних функција може бити једноставан или сложен у зависности од циљне групе (узраст, ниво језичких ком-петенција, ниво образовања). У настави страних језика садржај комуникативних функција зависиће од наставног програма. Комуника-тивне функције су као и у претходном разреду, али су структурално и лексички у складу са програмом за стране језике за шести разред основне школе.

- Представљање себе и других;
- Поздрављање;
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама);
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди;
- Постављање и одговарање на питања;
- Молбе и изрази захвалности;
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности;
- Изражавање допадања/недопадања;
- Изражавање физичких сензација и потреба;
- Именовање активности (у вези са темама);
- Исказивање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...);
- Давање и тражење информација о себи и другима;
- Тражење и давање обавештења;
- Описивање лица и предмета;
- Изрицање забране и реаговање на забрану;
- Изражавање припадања и поседовања;
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику;
- Скретање пажње;
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања;
- Исказивање извињења и оправдања;
- Негодовање и исказивање протеста;
- Преношење трећој особи основног значења исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција

Седми разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора-ученик треба да:

- разуме краће дијалоге (до 15 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа
- разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих аутентичних текстова из свакодневног живота после 1-2 слушања (обавештења са разгласа на станици, аеродрому, у супермаркету или у школи)

- разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.)
- разуме краће рекламе, радио и ТВ емисије о темама предвиђеним наставним програмом.

Разумевање писаног текста-ученик треба да:

- разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика
- разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом
- проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози)
- може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота
- разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.

Усмено изражавање-ученик треба да:

- усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације
- поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре)
- препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре)
- у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре)
- једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставних предмета.

Интеракција-ученик треба да:

- у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику)
- учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд)
- да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.
- Писмено изражавање
- Ученик треба да:
- пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем
- записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао
- користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.)
- у кратким формалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања

- записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.

Медијација

У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) које не могу да се споразумеју, ученик треба да:

- усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и са циљног на матерњи
- писмено преноси једноставне поруке и објашњења
- препричава садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције
- започиње краћи разговор о познатим темама., одржава континуитет и завршава га.

Доживљај и разумевање књижевног текста

- може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума)
- препознаје у тексту елементе културе земаља чији језик учи.

Знања о језику и стратегије учења-ученик треба да:

- препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом (на пример: препознаје и користи глаголске облике који изражавају садашњост, прошлост и будућност, употребљава прилоге и придеве)
- поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине (на пример: познаје и употребљава везнике за координацију)
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости)
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима
- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи
- разуме значај употребе интернационализма
- примењује компезационе стратегије и то тако што:
 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме;
 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд.)
 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима
 4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима)
 5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику тражи значење у речнику
 6. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило)
 7. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком
 8. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер).

Садржаји програма

Теме и ситуације:

- Приватно-заједничке активности и интересовања у школи и ван ње (изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); договор и узајамно поштовање међу члановима породице као и према другим особама; изражавање обавезе, забране, недостатака; вршњачка комуникација и људска права (толеранција – интеркултурна, интернетичка и интеррасна)
- Јавно-развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима (описивање времена, прогноза, загађивање/заштита човекове околине); традиција и обичаји у културама земаља чији се језик учи (карневал...); оброци (савети о хигијени у кухињи,

развијање свести о правилној исхрани); стамбена насеља – како станујемо (предности живота у селу и у граду); споменици и знаменитости у великим градовима (у земљама чији се језик учи); знаменити људи и њихова дела (у земљама чији се језик учи)

- Образовно-тематске целине и повезаност садржаја са другим предметима; сналажење у раду с компјутером; употреба информација из медија и јачање медијске писмености; образовни систем у другим земљама

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Почетна тема – свет око себе, свакодневне радње у садашњости, тренутне радње		2	0	2
2.	Телевизија и вести – радња у пошлости, писање кратке вести		9	3	6
3.	Екологија – еколошке навике, тражење и нуђење помоћи, домаћинство		8	3	5
4.	Спорт – опис спорта и спортисте, путовања		10	2	8
5.	Интернет – сајбер свет, употреба интернета на веб страници		8	3	5
6.	Слава – опис славне особе – изглед и особине, писање биографије, креативна школа		7	3	4
7.	Школа – правила понашања код куће и у школи, живот у школи, траже и дају савете		9	2	7
8.	Будућност – планови за будућност, протести, кампање, бацање хране		6	2	4
9.	Филм и фикција – историја филма, филмски и књижевни жанрови, омиљени филм и књига		5	1	4
10.	Природне појаве – елементарне непогоде (поплаве)		1	0	1
11.	Уметност – уметници и уметничка дела, културно-уметнички догађај		7	3	4
укупно:			72	24	48

Граматички садржаји са примерима

Именице-рецептивно и продуктивно

- Бројиве и небројиве именице: rain, water, money, time, food,
- Сложенице: make-up, tracksuit, sewatshirt
- Именице изведене од глагола, најчешћи суфикси: -ation, -ment, -y
- Бројиве и небројиве именице уз детерминаторе some, any, no, a lot of

- Именице уз постмодификаторе: the man in / the woman with
- Именице као директни и индиректни објекат: He gave John the book. He gave the book to John.

Члан

- Разлика у употреби одређеног и неодређеног члана-у ширем контексту: My brother is a football player and he is the captain of the school football team; првопоменут, други пут поменут: He lives in a big house. The house is new; познат из контекста: This is a nice house - the garden is big; у именичкој фрази с именицом коју прати постмодификатор: The man in a blue sweatshirt.
- Нулти члан- у изразима: in hospital, in bed, at home, at school, by plane, by taxi, have breakfast, after lunch

Придеви-рецептивно и продуктивно

- Придеви с наставцима -ed i -ing (interesting - interested).
- Описни придеви, придеви за исказивање става, мишљења и емоција
- Суфикси за грађење придева од именица и глагола (danger - dangerous, beauty - beautiful, west - western, comfort - comfortable, health - healthy, expense - expensive)
- Најчешћи негативни префикси (known - unknown, happy - unhappy)
- Придеви као делови предиката, најфреквентније колокације: good at, bad at, interested in
- Неправилно поређење little, far - I get less money now. Is it much farther/further to go?

Заменице-рецептивно и продуктивно

- Неодређене заменице somebody, something, somewhere, everybody, everything, everywhere, nobody, nothing, nowhere, anybody, anything, anywhere
- one, ones, another, another one
- Односне заменице: за лица - who, whom, whose, that, what, за ствари - which, whose, that, what (The man who is here is our teacher. Take the cup which is on the table.)

Детерминатори

- some, any, no, much, many, a lot of, a little /little, a few /few, a bit

Предлози-рецептивно и продуктивно

- Различита значења најфреквентнијих глагола у контрасту: from, in, of, to, at, on, in
- правац кретања: into, off, on, through, along, past, over, left, right, around, down,
- позиција кретања у простору: between, inside, in the middle of, next to, outside, around

Глаголи

- Разлика између The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense.
- Разлика између The Simple Past Tense i The Past Continuous Tense, употреба времена у прошлом наративу
- Употреба used to-за прошлу навику, поступак: I used to play tennis when I was younger.
- Разлика између The Present Perfect i The Simple Past Tense
- Начини изражавања будућности (The Future Simple, BE GOING TO, The Present Continuous Tense)
- Модални глаголи. can, can't, could ; have to, don't have to, had to; should, shouldn't ; will-ponuda- I'll do that for you; would - значење želje - Would you like to go to the cinema tonight? need't - значење neobaveznosti -You needn' do it right now; must - значење obaveze - Must you go home now?
- Предвиђања и спекулације (It can happen... it will happen... it could happen)
- Први и други кондиционал
- Изражавање допадања и недопадања (like, hate, love, mind, prefer, I'd rather, I'd like, I can't stand)
- Пасив само the Present Simple i the Past Simple Tense: English is spoken here. He was elected president.
- Индиректни говор: наредбе, молбе и савети
- Препозициони глаголи get together, get on, get into, get down; frazalni glagoli put on, put off, dress up, take off
- Изрази и конструкције: good to do, looks interesting, sounds OK, let /make somebody do something

Прилози и прилошке одредбе, и рецептивно и продуктивно

- За време: yesterday, last week/year, ago; tomorrow.
- За место и правац кретања: beside, by, upstairs/ downstairs; to.

- За начин (well).
- За учесталост, с посебним нагласком на позицију ове врсте прилога у реченици: every day, often, once, twice, three times, sometimes, often, usually.
- Поређење прилога (рецептивно): I play basketball more often than football.
- Неправилно поређење прилога: well/badly; little/much; far He can speak French better than German. I can work best in the morning. You must eat more. I'm dead tired. I can't walk any farther/further.
- Место прилога у реченици. She goes to school by bus. Last night he played the piano at the school concert.

Бројеви

- Прости бројеви до 10 000, редни бројеви до 100.
- Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно)
- How+придев; How much - how many
- Грађење питања с препозиционим глаголима (Who is she looking at? Who are you waiting for?)
- Question tags: ...isn't he? ...haven't we?

Везници

- because, so, so that, too, for example, like, while, although, either... or, neither....nor, both ...end, not only ... but also
- Везници и везнички изрази у прошлом наративу: one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when
- Конективи actually, luckily, however, also, as well

Комуникативне функције

- Представљање себе и других
- Поздрављање
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди
- Постављање и одговарање на питања
- Молбе и изрази захвалности
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности
- Изражавање допадања/недопадања
- Изражавање физичких сензација и потреба
- Именовање активности (у вези са темама)
- Исказивање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...)
- Давање и тражење информација о себи и другима
- Тражење и давање обавештења
- Описивање лица и предмета
- Изрицање забране и реаговање на забрану
- Изражавање припадања и поседовања
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику
- Скретање пажње
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања
- Исказивање извињења и оправдања

Осмо разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора-на крају осмог разреда, ученик треба да:

- препознаје интонације које исказују различита емотивна стања и имплицитне намере саговорника;

- разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара;
- разуме дијалоге и монолошка излагања до једног минута, исказане природним темпом од стране наставника, других ученика и преко звучног материјала, а који углавном садрже претходно обрађену језичку грађу;
- разуме саговорника у телефонском разговору, у оквиру раније обрађених говорних чинова;
- разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу.

Усмено изражавање и интеракција-ученик треба да:

- савлада изговор гласова;
- правилно репродукује основне интонацијске схеме;
- спонтано користи устаљене изразе учтивости и оне који се тичу најчешћих ситуација на часу;
- спонтано ступа у разговор у оквиру обрађене тематике и говорних чинова;
- поставља питања предвиђена Програмом, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на свакодневне ситуације, на догађаје у прошлости, на намере саговорника или на предмет његовог интересовања;
- ступи у једноставан разговор телефоном;
- монолошки, без претходне припреме, у неколико реченица, исказе мишљење о низу питања;
- у неколико реченица исприча лични доживљај у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима;
- у неколико реченица исприча садржај дијалога или наративног текста;
- даје императивне исказе у комуникацији;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве.

Разумевање писаног текста-ученик треба да:

- савлада технике читања;
- савлада правила читања, као и најзначајније неправилности;
- разуме обавештења и упозорења на јавним местима;
- разуме елементе нечије биографије, односно curriculum vitae;
- разуме, глобално и селективно, разноврсне садржаје неформалног писма;
- разуме, глобално и селективно, садржај непознатог текста који се састоји од углавном познате језичке грађе;
- разуме логичке односе између реченица и дужих целина;
- разуме глобално садржај непознатог текста који садржи и изван број непознатих речи.

Писмено изражавање-ученик треба да:

- савлада основна правила ортографије и карактеристичне изузетке;
- пише свој curriculum vitae (формуларског типа);
- пише кратке саставе, посебно оне у којима се приповедају догађаји у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима;
- пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја и исказе своје мишљење о теми;
- пише електронске поруке и краћа неформална писма разноврсног садржаја;
- преприча и преформулише садржај обрађеног дијалога или текста уз издвајање битних елемената и поштовање логичких односа између делова текста.

Садржај програма

Теме и ситуације

- Живот младих у школи и ван ње: осамостаљивање младих; опасности и искушења са којима се сусрећу млади; омиљена састајалишта младих; афинитети и припрема за даље

школовање, избор занимања; рекреативне и спортске активности; припремање прославе или забаве.

- Породица и свакодневно окружење: породичне успомене; односи међу половима; телефонски разговор, дописивање путем интернета; оријентација простору (план града, географска карта итд.).
- Медији и култура: научно популарне емисије и часописи по избору ученика и у складу са њиховим интересовањима.
- Остало: одабрани одломци из омладинске литературе (примерене нивоу знања); приче из живота познатих људи (из земаља чији се језици изучавају).

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Комуникативне функције		28	14	14
2.	Граматички садржаји		28	14	14
3.	Писмено изражавање		6	0	6
4.	Систематизација		6	0	6
укупно:			68	25	43

Граматички садржаји са примерима

Именице-рецептивно и продуктивно

- Сложенице: downtown, waterfall, network, masterpiece, footprint, firework
- Колокације: city centre, global warming, heart attack, climate change, brand name
- Суфиксе за грађење именица од глагола и придева (-ion, -ity, -ation, -ment, -ence, -y, -ness, -er, -or)

Придеви-рецептивно и продуктивно

- Сложенипридеви (breathtaking, hard-working, top-quality, well-off, part-time, freshwater)
- Суфикси за грађење придева од именица и глагола (-ive, -ful, -less, -ing, -ed, -ent, -ous, ious, -al, -ive)
- Негативни префикси (un-, in-, il-)

Предлози-рецептивно и продуктивно:

- После придева: afraid of, keen on, allergic to
- После глагола: apologize for, pay for, agree with, argue with, complain about, use as, arrive at, belong to, agree on, believe in, consist of, suffer from
- У изразима: by chance, for ages, for a moment, in trouble, off the coast, on the radio, face to face, on the move

Глаголи

- The Past Perfect Tense
- Индиректни говор: искази и питања
- Пасив-The Present Simple, the Past Simple Tense, the Present Perfect Tense, the Future Tense – продуктивно и рецептивно; пасив уз модалне глаголе, пасив уз глагол get (get interviewed) само рецептивно
- The Future Continuous Tense-рецептивно
- Модални глаголи-модалност у прошлости (had to, was able to, should have done); спекулисање о садашњим догађајима (рецептивно и продуктивно): He may be ... He might be ... He can't be; спекулисање о прошлим догађајима (рецептивно) He may have been...
- Први и други кондиционал (обнављање), трећи кондиционал (рецептивно)
- Препозиционални и фразални глаголи: get down to, get on with, fall in love with, keep in touch with, hang around

Прилози и прилошке одредбе, и рецептивно и продуктивно

- Интензификатори: extremely, quite, rather

Бројеви

- Велики бројеви (милион, билион), читање децимала (one point seven) и разломака (a half, a third), давање бројчаних процена (nearly 80%, over a half) и поређења (twice, three times as many/as much)

Везници

- since, for, after, before, so... that, such a ... that, because, because of, as, although, despite, in case, in order that
- as well as, apart from, instead of

Реченичне конструкције

- I'd rather, I'd rather not
- To have /get something done
- Look like, be like
- After /before + -ing
- Having done ...
- Didn't you ... Haven't you ...

Идиоматски изрази

- safe and sound, spitting image
- be a light sleeper, heavy music, heavy rain
- Комуникативне функције
- Представљање себе и других
- Поздрављање
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди
- Постављање и одговарање на питања
- Молбе и изрази захвалности
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности
- Изражавање допадања/недопадања
- Изражавање физичких сензација и потреба
- Именовање активности (у вези са темама)
- Исказивање просторних односа и величина (идем, долазим из..., лево, десно, горе, доле...)
- Давање и тражење информација о себи и другима
- Тражење и давање обавештења
- Описивање лица и предмета
- Изрицање забране и реаговање на забрану
- Изражавање припадања и поседовања
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику
- Скретање пажње
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања
- Исказивање извињења и оправдања

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да

подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Пети разред

Циљеви и задаци

Настава ликовне културе има задатак да:

- развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- развијање памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварање услова да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовног и визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијање ученикових потенцијала у области ликовности и визуелности, те помагање у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- стварање интересовања и потребе за посеђивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да ученици осетљивост за ликовне и визуелне вредности које стичу у настави, примењују раду и животу;
- развијање сензибилности за лепо писање;
- развијање моторичких способности ученика.

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- разликују и користе основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање)
- комбинују ритам, линије и облике
- обликују препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком
- разликују термине линија, ритам, облик, текстура
- објасне зашто је наслеђе културе важно

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Ритам	Л.К. 3.2.2. Л.К. 1.3.3.	10	6	4
2.	Линија	Л.К. 3.2.2.	16	8	8
3.	Облик	Л.К. 1.3.4. Л.К. 3.2.4. Л.К. 3.3.4	40	20	20
4.	Визуелно споразумевање	Л.К. 3.3.4.	6	4	2
5.	Орнамент	Л.К.2.3.1 Л.К.3.1.1	8	4	4

		Л.К.3.2.2			
6.	Светлински објекти и колаж	Л.К.3.1.1 Л.К.3.3.2	6	2	4
7.	Обликовање и преобликовање употребних предмета	Л.К.3.2.1 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.3 Л.К.3.2.4 Л.К.3.3.2 Л.К.3.3.4	8	4	4
укупно:			72	38	34

Шести разред

Циљеви и задаци

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима;
- покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција;
- посматрају и естетски доживљавају дела ликовних уметности;
- развијају љубав према ликовном наслеђу;
- оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно-друштвено научна подручја и тако развију интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења;
- развијају способности за креативно и апстрактно мишљење;
- развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду;

- развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Текстура	Л.К.3.1.1 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.3 Л.К.3.2.4 Л.К.3.3.1	10	5	5
2.	Визуелно споразумевање	Л.К.3.1.1 Л.К.2.2.1 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.3 Л.К.3.2.4 Л.К.1.3.1 Л.К.3.3.1 (модиф.)	10	5	5
3.	Боја	Л.К.2.2.1 Л.К.3.1.2 Л.К.3.2.2 Л.К.3.3.1 (модиф.)	3	1	2
4.	Свет уобразиље	Л.К.3.1.1 Л.К.3.1.2 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.4	5	2	3
5.	Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама, светлинама, облицима и волуменом	Л.К.3.1.2 Л.К.3.2.1 Л.К.3.2.2 Л.К.2.3.1 Л.К.3.2.4	6	3	3
6.	Светлина	Л.К.3.2.1 Л.К.3.3.1 Л.К.3.3.4	2	1	1
укупно:			36	17	19

Седми разред

Циљеви и задаци

Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ликовне културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе предмета ликовна култура буду у пуној мери реализовани развијању ученикове способности за:

- коришћење свих ликовних елемената
- ликовни стваралачки рад

- коришћење различитих материјала и медијума
- усвајање естетских критеријума за креативно мишљење
- доживљавање ликовних уметничких дела у оквиру културне баштине за препознавање савремених кретања у уметности свог и другог народа
- визуелну перцепцију и аперцепцију
- критичко мишљење
- оплемењивање животног радног простора
- активно стваралачко деловање у културном и уметничком животу средине
- активно естетско унапређивање своје околине и очување природе и баштине завичаја и домовине
- неговање укупних људских достигнућа
- будућа занимања, професионалну оријентацију
- еманципацију личности ученика
- културу рада.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- прошире искуства у ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука;
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора;
- се оспособе да повезују ликовни рад с литерарним сценским изразом, звуком и покретом – упознају вредности споменика културе и културну баштину у завичају.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Композиција и простор	Л.К.3.1.1 Л.К.3.1.2 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.3 Л.К.3.2.4 Л.К.3.3.1 Л.К.3.3.2 Л.К.3.3.3 Л.К.3.3.4	20	14	6
2.	Арабеска	Л.К.2.2.1 Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.3 Л.К.3.3.1 Л.К.3.3.3	3	2	1
3.	Пропорције	Л.К.3.2.2 Л.К.3.2.4	5	3	2
4.	Фотографија	Л.К.3.1.1 Л.К.3.2.2 Л.К.2.2.1	4	2	2

5.	Покрет, игра, звук	Л.К.3.1.1 Л.К.3.2.4 Л.К.3.3.1 Л.К.3.3.2 Л.К.3.3.4	4	1	3
укупно:			36	22	14

Осми разред

Циљеви и задаци

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ликовне културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе предмета ликовна култура буду у пуној мери реализовани
- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање смисла за естетске ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања стварање и неговање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја визуелних уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Оперативни задаци

Ученици треба да се:

- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контраста, јединства и доминанте у простору, фантастике;
- формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;
- ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад односно за различита занимања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Слободно компоновање	ЛК. 3.1.2	5	-	5
2.	Визуелна метафорика и споразумевање	ЛК.3.3.1	7	2	5

3.	Контраст, јединство и доминанта у простору	ЛК.3.2.3	16	5	11
4.	Слободно компоновање и фантастика	ЛК.3.2.1	6	-	6
укупно:			34	7	27

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ: Настава и учење музичке културе код ученика развија интересовање за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културној баштини свог и других народа.

Задаци:

- Развијање љубави према музичкој уметности
- Развијање способности ученика за извођење музике
- Неговање смисла за заједничко музицирање
- Упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности
- Упознавање народне и уметничке музике свога и других народа

Пети разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- Певају песме по слуху и нотном тексту
- Обраде просте и сложене тактове
- Усвајају нове елементе музичке писмености
- Упознају звуке нових инструмената
- Упознају музику праисторије и античких цивилизација
- Слушају вредна дела уметничке и народне музике

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Човек и музика	М.К.2.1.3.	8	4	4
2.	Музички инструменти	М.К.3.2.3.	2	1	1
3.	Извођење музике певањем и свирањем са елементима музичке писмености	М.К.3.3.1. М.К.3.1.4.	56	18	28
4.	Слушање музике	МК.3.2.3.	4	2	2
5.	Музичко стваралаштво	М.К.3.4.3.	2	1	1
укупно:			72	39	33

Шести разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају по слуху и са нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености
- упознају музичка дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.ж

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Извођење музике певањем и свирањем са елементима музичке писмености	МК.1.3.2 МК.3.3.1	26	16	10
2.	Слушањем упознајемо нова дела и композиторе	МК.1.2.4 МК.2.2.2 МК.3.2.3	8	5	3
3.	Музичко стваралаштво	МК.1.4.4 МК.3.4.2	2	2	0
укупно:			36	20	16

Седми разред

Оперативни задаци

Оперативни задаци су:

- певање и свирање, по слуху и из нотног текста; песме и теме из познатих композиција
- упознавање музике праисторије, античке епохе, средњег века, ренесансе, барока и класицизма кроз сагледавање друштвене функције музике, видова музицирања, карактеристичних жанрова, облика и инструмената епохе, као и најистакнутијих стваралачких личности
- утврђивање појмова из основа музичке писмености
- обрада мелодијског мола, обрада акорада на главним ступњевима, појам каденце
- обрада мешовитих тактова (7/8, 5/8 – на примерима народних песама)
- утврђивање и обрада појмова мелодија, ритам, метар, темпо, динамика, хармонија, полифонија, хомофонија, фактура.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Извођење музике певањем и свирањем са елементима музичке писмености	МК.1.3.2 МК.3.3.1 МК.1.1.2 МК.2.1.1 МК.3.1.2	14	10	4

2.	Музички инструменти и нова музичка дела	МК.1.2.3 МК.2.2.1 МК.3.1.3 МК.2.1.1	8	5	3
3.	Музичко стилска раздобља и нова музичка дела	МК.1.1.2 МК.2.1.2 МК.3.2.1	12	7	5
4.	Музичко стваралаштво	МК.1.4.4 МК.3.4.2	2	2	0
укупно:			36	22	14

Ости разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- препознају теме из познатих композиција домаћих и страних композитора;
- упознају музику различитих жанрова;
- стечена стваралачка искуства и искуства у слушању музике користе за процену својих и других музичких дела;
- се ангажују у свим музичким активностима и да сами стварају музику;
- се активно баве припремањем програма за такмичења и јавне наступе.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Музичко стилска раздобља и нова музичка дела	МК.1.1.2 МК.2.1.2 МК.3.1.3	10	7	3
2.	Извођење музике певањем и свирањем са елементима музичке писмености	МК.2.1.1 МК.1.3.2 МК.3.3.1	14	8	6
3.	Музичко сценски жанрови и нова музичка дела	МК.1.1.2 МК.2.1.2 МК.3.1.3	10	6	4
укупно:			34	21	13

ИСТОРИЈА

Циљ

Историја спада у групу друштвених наука која, као школски предмет, има прецизно дефинисане циљеве, а и задатке. Сврха тога је проналажење места и улоге познавања прошлости у општем образовању сваког појединца.

Циљ изучавања наставног предмета историја је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

Пети разред

Исходи:

Основи проучавања прошлости

- разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру);
- лоцира одређе ну временску одредницу на временској ленти;
- разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости;
- именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје;
- разврста историјске изворе према њиховој основној подели;
 - повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);

Праисторија

- наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији;
 - разликује основне одлике каменог и металног доба;

Стари Исток

- лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока;
- користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока;
- одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице;
- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом Истоку;
- наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог Истока;
- идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог Истока;
- разликује врсте писама цивилизација Старог Истока;
- илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет;
- користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;
- изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;
- прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;
- визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;

Античка Грчка

- опише особености природних услова и географског положаја

античке Грчке;

– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе

античке Грчке;

– приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине;

– пореди начин живота припадника различитих друштвених

слојева у античкој Грчкој;

– идентификује узроке и последице Грчко-персијских ратова и

Пелопонеског рата;

– истражи основна обележја и значај религије старих Грка;

– разликује легенде и митове од историјских чињеница;

– наведе значај и последице освајања Александра Великог;

– илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и

културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на

савремени свет;

– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију;

– израчуна временску удаљеност између појединих догађаја;

– користи основне историјске појмове;

Антички Рим

– лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе;

– наведе основне разлике између античке римске републике и царства;

– разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима;

– истражи основна обележја и значај религије античког Рима;

– илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и

културних достигнућа античког Рима на савремени свет;

– пореди начин живота припадника различитих друштвених

слојева у античком Риму;

– наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства;

– лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије;

– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Основи проучавања прошлости	ИС.1.2.2 ИС.2.2.2 ИС.3.2.1	4	2	2
2.	Праисторија	ИС.1.1.3 ИС.2.2.2 ИС.3.2.1	3	2	1
3.	Стари Исток	ИС.1.2.4 ИС.2.2.5 ИС.3.2.5	4	2	2

4.	Античка Грчка	ИС.1.2.4 ИС.2.2.5 ИС.3.2.5	11	6	5
5.	Антички Рим	ИС.1.2.4 ИС.2.2.5 ИС.3.2.5	14	9	5
укупно:			36	21	15

Шести разред

Оперативни задаци

- разумевање појма „средњи век” и основних одлика тог историјског периода;
- разумевање основних одлика феудалног друштва;
- стицање знања о најзначајнијим државама средњевековне Европе
- стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у општој и националној историји;
- стицање знања о улози религије у друштву средњег века;
- упознавање културних и техничких достигнућа средњевековне Европе;
- упознавање културног наслеђа Срба у средњем веку;
- коришћење историјских карата за период средњег века.;
- подстицање ученика на коришћење историјских извора;
- развијање критичког односа према историјским изворима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	4	2	2
2.	Европа и Средоземље у раном средњем веку	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5	12	7	5
3.	Срби и њихово окружење у раном средњем веку	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4	11	6	5

		ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5			
4.	Европа у позном средњем веку	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5	14	8	6
5.	Срби и њихово окружење у позном средњем веку	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5	21	12	9
6.	Српске земље и њихово окружење у доба османлијских освајања	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	10	4	6
укупно:			72	39	33

Седми разред

Оперативни задаци

- разумевање појма „нови век“ и основних одлика тог историјског периода;
- стицање знања о личностима које су обележиле период од краја 15. века до 1878. године у општој и националној историји;
- стицање знања о настанку и развоју модерне српске државе до 1878. године;
- упознавање културних и научних достигнућа у периоду новог века;
- упознавање културних и научних достигнућа Срба у периоду новог века;
- коришћење историјских карата за период новог века.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Успон Европе (Европа од краја 15. до краја 18. века)	ИС.1.1.1. ИС.1.1.4. ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.8. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.3. ИС.2.1.6. ИС.2.2.1. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.3. ИС.3.2.5.	12	7	5
2.	Српски народ под страном влашћу од 16. до 18. века	ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.5. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.2.2.1. ИС.2.2.2. ИС.2.2.5. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.3. ИС.3.2.4.	13	8	5

		ИС.3.2.5. ИС.3.2.6.			
3.	Доба револуција (Европа и свет од краја 18.до 70-их година 19.века	ИС.1.1.4. ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.8. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.5. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.6. ИС.2.2.1. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.4. ИС.3.2.5.	17	10	7
4.	Нововековне српске државе Србија и Црна Гора	ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.2. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.1. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5.	23	13	10

		ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.3. ИС.3.2.4. ИС.3.2.5. ИС.3.2.7.			
5.	Српски народ под страном влашћу од краја 18.века до 70-их година 19.века	ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.2. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.1. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.3. ИС.3.2.4. ИС.3.2.5. ИС.3.2.7.	7	3	4
укупно:			72	41	31

Осми разред

Оперативни задаци

- Стицање знања о најважнијим одликама периода од краја 19. века до краја 20. века

- Стицање знања о најважнијим одликама периода од краја 19. века до краја 20. века на српском и југословенском простору
- Разумевање најзначајнијих политичких идеја периода од краја 19. до краја 20. века
- Стицање знања о знаменитим личностима у општој и националној историји
- Упознавање са културним и нучнотехничким достигнућима
- Разумевање да национална историја представља саставни део опште историје
- Развијање истраживачког духа и критичког односа према прошлости и оспособљавање да се препознају различита тумачења истих историјских догађаја
- Разумвање узрока и последица најважнијих историјских појава у периоду од краја 19. до краја 20. века
- Овладавање вештине коришћења историјских карата
- Повезивање различитих садржаја са одговарајућим временским одредницама и историјским периодом
- Поседовање свести о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Свет у другој половини 19. и почетком 20. века	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	6	3	3
2.	Србија, Црна Гора и Срби у Хабсбуршком и Османском Царству од Берлинског конгреса до Првог светског рата	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	13	8	5
3.	Први светски рат и револуције у Русији и Европи	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	8	5	3
4.	Србија и Црна Гора у првом светском рату	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4	8	5	3

		ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7			
5.	Свет између Првог и Другог светског рата	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	6	3	3
6.	Југословенска краљевина	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	7	4	3
7.	Други светски рат – тотални рат	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	5	3	2
8.	Југославија у Другом светском рату	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	6	4	2
9.	Свет после Другог светског рата	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4	3	2	1

		ИС.3.2.5 ИС.3.2.7			
10.	Југославија после Другог светског рата	ИС.3.1.1 ИС.3.1.2 ИС.3.1.4 ИС.3.1.5 ИС.3.1.6 ИС.3.2.1 ИС.3.2.4 ИС.3.2.5 ИС.3.2.7	6	3	3
укупно:			68	40	28

ГЕОГРАФИЈА

Циљ наставе географије је усвајање знања о природногеографским и друштвеногеографским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у свету.

Задаци наставе географије су вишеструки. Њиховим остваривањем ученици се оспособљавају да стичу и развијају знања и разумевања, умења и ставове према светским и националним вредностима и достигнућима. Настава географије треба да допринесе:

- стицању знања о основним објектима, појавама и процесима у васиони;
- картографском описмењавању, употреби географских карата и других извора информација у процесу учења и истраживања и у свакодневном животу;
- стицање знања о објектима, појавама и процесима у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу;
- разумевању узрочно-последичне повезаности појава и процеса у географском омотачу;
- развијању географског мишљења заснованог на повезаности и међу-условљености географских појава и процеса у простору и времену;
- развијању естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору;
- стицању знања о основним појмовима о становништву, насељима и привреди и уочавању њиховог просторног размештаја;
- разумевању утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва, насеља и привредних делатности;
- стицању знања о основним географским одликама Европе, њеним регијама и државама;
- стицању знања о основним географским одликама ваневропских континената и њихових регија;
- упознавању улоге и значаја међународних организација за решавање економских, социјалних, културних и хуманитарних проблема у савременом свету;
- стицању знања о основним географским одликама Републике Србије и њеним регионалним целинама;
- развијању ставова о превентиви, заштити и унапређивању животне средине;
- развијању толеранције, националног, европског и светског идентитета;
- стицању знања, развијању вештина и ставова из географије кроз самостално учење и истраживање и њиховој примени у свакодневном животу;
- развијању опште културе и образовања ученика.

Пети разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- упознају предмет проучавања, поделу и значај географије као наставног предмета и науке уопште;
- стекну најосновнија знања о васиони и васионским телима и њиховим основним својствима;
- стекну основна знања о Сунчевом систему, о Земљи као планети, њеном настанку, облику и величини;
- стекну основна знања о Земљиним кретањима и њиховим последицама;
- схвате унутрашњу грађу Земље и да разумеју данашњи распоред копна и мора и изглед рељефа;
- разумеју антропогене утицаје на рељеф;
- стекну основна знања о структури и саставу атмосфере;
- усвоје основна знања о времену и метеоролошким елементима, клими, климатским факторима и основним типовима климе на Земљи;
- разумеју потребу очувања и заштите атмосфере;
- стекну основна знања о структури и саставу хидросфере;
- стекну основна знања о структури и саставу биосфере;
- разумеју потребу очувања и заштите хидросфере;
- разумеју потребу очувања и заштите биосфере;
- се оспособе за коришћење географске литературе, Интернета и различитог илустративног материјала у сврху лакшег савлађивања наставног градива;
- развијају способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање;

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Човек и географија	ГЕ.1.2.3.	1		1
2.	Васиона	ГЕ3.2.1	5	3	2
3.	Планета земља	ГЕ3.2.2.	30	20	10
укупно:			36	23	13

Шести разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- упознају основне појаве, процесе и феномене у хидросфери и географски размештај хидрографских објеката, као и њихове одлике;
- схвате значај вода за живот на Земљи;
- упознају биљни и животињски свет, утицај природних фактора и човека на њихов развој, хоризонтални и вертикални распоред, као и међусобну условљеност и значај;
- упознају људске активности које утичу на квалитет животне средине и схвате неопходност њеног очувања, унапређивања и заштите;

- упознају основне појмове из географије становништва и насеља, схвате значај и улогу природних, друштвених и привредних чинилаца и њихово јединство;
- схвате појмове природне и географске средине и појам географске регије;
- стекну основна знања о привреди, њеној подели и факторима развоја;
- упознају најважније међународне организације и интеграцијске процесе у Европи и свету, као и њихов значај за политички, економски и културни развој;
- разумеју значај и домете међународних организација у очувању мира и безбедности и развијању пријатељских односа међу народима;
- упознају најважније природне, друштвене и економскогеографске одлике Европе и специфичности њених регија и држава;
- самостално користе географску карту као извор географских информација у процесу стицања нових знања и истраживања и у свакодневном животу;
- се оспособе за коришћење географске литературе и различитог илустративног материјала ради лакшег савлађивања наставног градива и оспособљавања за самостални рад;
- поседују осећање социјалне припадности и привржености сопственој породици, нацији и култури, познају традицију и учествују у њеном очувању;
- познају и поштују традицију и идентитет других народа, заједница и социјалних група.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Општи програмски садржаји		1	0	1
2.	Елементи опште физичке географије	ГЕ.1.2.3 ГЕ.2.2.2 ГЕ.3.2.2	10	5	4
3.	Екумена	ГЕ.1.3.1 ГЕ.2.3.1 ГЕ.3.3.1	6	3	2
4.	Географска средина и људске делатности	ГЕ.1.3.2 ГЕ.2.3.2 ГЕ.3.3.2	3	2	1
5.	Европа	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.3.4.3	54	33	21
укупно:			72	49	29

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- стекну знања о битним природногеографским одликама ваневропских континената, њихових регија и појединих држава

- стекну знања о друштвеногеографским одликама ваневропских континената, њихових регија и појединих држава
- се оспособе за праћење и разумевање економских и друштвених активности и промена у савременом свету и њиховом доприносу општем развоју и напретку човечанства
- упознају регионалне разлике и комплементарност савременог света;
- разумеју проблеме у савременом свету (пренасељеност, неједнак привредни развој, недостатак хране, воде, енергије, минералних сировина, еколошки проблеми, болести, ратови и друго)
- развијају национални идентитет и упознају значај толеранције у мултиетничким, мултијезичким и мултикултуралним срединама у свету;
- упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу
- развијају жељу и стичу потребу за даље образовање и самообразовање са циљем да се што успешније укључе у даље стручно оспособљавање
- кроз рад у настави географије проширују знања из картографије и оспособе се за самостално коришћење географске карте у стицању нових знања и у свакодневном животу
- оспособе за самостално коришћење географске литературе и различитог графичког и илустративног материјала у циљу лакшег савладавања наставног градива и оспособљавања за самостални рад.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	0	1
2.	Географска обележја Азије	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.2.1.2 ГЕ.3.4.3	23	14	9
3.	Географска обележја Африке	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.4.3	15	9	6
4.	Географска обележја Америке	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.4.3	21	14	7
5.	Аустралија и Океанија	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.4.3	5	3	2
6.	Поларне области	ГЕ.1.4.2 ГЕ.2.4.2 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.4.3	3	2	1
7.	Свет као целина	ГЕ.1.3.1 ГЕ.2.3.1 ГЕ.3.3.1	3	2	1

8.	Годишња систематизација		1	0	1
укупно:			72	44	28

Ости разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- одређују, повезују и схватају значај географског положаја своје земље на Балкану, у Европи и у свету;
- стекну основна знања о природно-географским и друштвено-економским одликама Србије, њеним природним лепотама и културном наслеђу;
- примењују стечена знања у свакодневном животу, како би са разумевањем могли да прате друштвено-географске појаве, процесе и односе на простору наше земље, на Балкану, у Европи и у свету;
- познају својства географских објеката, појава и процеса у крају у коме живе и повезују појаве и процесе на регионалном и националном нивоу;
- развијају способности повезивања знања из географије са знањима из сродних наставних предмета;
- схватају потребу личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању квалитета животне средине и значај очувања природе и природних ресурса;
- поседују осећања социјалне припадности и привржености сопственој нацији и култури, те активно доприносе очувању и неговању националног и културног идентитета;
- развијају међусобно уважавање, као и сарадњу и солидарност између припадника различитих социјалних, етничких и културних група и доприносе друштвеној кохезији;
- подржавају процесе међународне интеграције наше земље;
- користе различите изворе информација и уочавају њихову важност у географским сазнањима;
- буду оспособљени да на терену осматрају, мере, анализирају, интервјуишу, скицирају и прикупљају податке и развијају способност исказивања географског знања речима, сликом, квантитативно, табеларно, графички и схематски;
- овладају техникама тимског/групног рада и групног одлучивања;
- буду оспособљени за континуирано образовање и самообразовање.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	0	1
2.	Географски положај, границе и величина Србије	ГЕ.1.4.1 ГЕ.2.4.1 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.4.1	2	1	1

3.	Природно-географске одлике Србије	ГЕ.1.4.1 ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.2 ГЕ.3.4.2	28	17	11
4.	Становништво и насеља Србије	ГЕ.1.3.1 ГЕ.1.4.1 ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.1 ГЕ.3.3.2	8	5	3
5.	Срби ван граница Србије	ГЕ.1.3.1 ГЕ.1.4.1 ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.1 ГЕ.3.3.2	3	2	1
6.	Привреда Републике Србије	ГЕ.1.3.2 ГЕ.1.4.1 ГЕ.2.4.2 ГЕ.3.3.1 ГЕ.3.4.1	18	12	6
7.	Србија и савремени интеграциони процеси	ГЕ.1.3.1 ГЕ.2.3.2 ГЕ.3.3.1	3	2	1
8.	Географија локалне средине	ГЕ.1.1.3 ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.1 ГЕ.3.1.1 ГЕ.3.3.2	4	3	1
9.	Годишња систематизација градива	ГЕ.1.1.2 ГЕ.2.1.4 ГЕ.3.1.1 ГЕ.3.4.3	1	0	1
укупно:			68	42	26

МАТЕМАТИКА

Циљ наставе и учења *математике* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Задаци наставе математике су:

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- стицање квалитетних знања, вештина и ставова које су свима неопходне за лично остварење и развој, инклузију и запослење и стицање и развијање основних компетенција у погледу комуникације на матерњем језику, комуникације на страним језицима, математичке писмености и основних

компетенција у науци и технологији, дигиталне компетенције, компетенције учења како се учи, међуљудске и грађанске компетенције и културног изражавања;

- развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређивања личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција, у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада, развојем савремене науке, економије, технике и технологије;
- развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- повећање образовног нивоа становништва и развој Републике Србије као државе засноване на знању.

Пети разред

Оперативни задаци

- Проверавање и систематизовање знања стечених у претходним разредима;
- овладавање појмом дељивости и правилима дељивости;
- овладавање поступком одређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца
- стицање знања о геометријским појмовима (права, дуж, полуправа, раван, кружница, круг, угао) и њиховим односима;
- стицање основних знања о углу, врстама углова, сабирању и одузимању углова, углова са паралелним крацима и углова на трансверзали;

- прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други ;
- упоређује разломке и представља их на бројевној прави
- овладавање основним рачунским операцијама с разломцима (у оба записа) и решавање једноставнијих проблема из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину
- идентификује оносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије, симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор;

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Природни бројеви и дељивост	МА.3.1.2.	34	16	18
2.	Основни појмови геометрије	МА.3.3.1.	17	7	10
3.	Угао	МА.3.3.1.	17	7	10
4.	Разломци	МА.3.4.2.	55	23	32
5.	Осна симетрија	МА.2.3.6.	13	5	8
6.	Писмени задаци		8		8
укупно:			144	58	86

Шести разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- схвате потребу увођења негативних бројева, упознају структуре скупова целих и рационалних бројева, појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја;
- упознају и савладају основне рачунске операције у скуповима Z и Q и потпуно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;
- могу да читају и састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову бројевну вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;
- разумеју процентни начин изражавања и умеју да тај рачун примењују у пракси;
- упознају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;
- схвате једнакост површина геометријских фигура и науче правила о израчунавању површина троуглова, паралелограма и других четвороуглова;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;

- усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно коришћење свих везника „и“, „или“, а нарочито „ако ... онда ... „ и „ако и само ако“; осете потребу за извођењем доказа и умеју да то раде у једноставнијим случајевима).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Цели бројеви	МА.3.1.1 МА.3.1.3	23	9	14
2.	Рационални бројеви	МА.2.2.5 МА.3.1.1 МА.3.1.3 МА.3.4.2 МА.3.5.4	43	15	28
3.	Троугао	МА.3.3.2 МА.3.3.6	30	11	19
4.	Четвороугао	МА.3.3.2 МА.3.3.6	20	8	12
5.	Површина троугла и четвороугла	МА.3.3.2 МА.3.3.6	17	6	11
6.	Писмени задаци		8	0	8
укупно:			144	49	95

Седми разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- схвате појам квадрата рационалног броја и квадратног корена;
- умеју да одреде приближну вредност броја $\sqrt{a}$ ($a \in \mathbb{Q}$, $a > 0$);
- упознају скуп реалних бројева као унију скупа рационалних и скупа ирационалних бројева;
- упознају појам степена и операције са степенима (изложилац степена природан број);
- умеју да изводе основне рачунске операције са мономима и полиномима, као и друге идентичне трансформације ових израза (назначене у програму);
- упознају правоугли координатни систем и његову примену;
- добро упознају директну и обрнуту пропорционалност и практичне примене;
- знају Питагорину теорему и умеју да је примене код свих изучаваних геометријских фигура у којима се може уочити правоугли троугао;
- познају најважнија својства многоугла и круга;
- умеју да врше приближну конструкцију ма којег правилног многоугла и геометријску конструкцију појединих правилних многоуглова (са 6, 8 и 12 страница);
- знају најважније обрасце у вези са многоуглом и кругом и да их могу применити у одговарајућим задацима;
- схвате појам размере дужи и својства пропорције;

- схвате појам сличности троуглова и умеју да је примене у једноставнијим случајевима;
- могу да преведу на математички језик и реше једноставније текстуалне задатке;
- користе елементе дедуктивног закључивања (изводе једноставније доказе у оквиру изучаваних садржаја).

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Реални бројеви	МА.3.1.1 МА.3.1.3 МА.3.2.2 МА.3.4.2	16	7	9
2.	Питагорина теорема	МА.3.3.2 МА.3.2.2	16	5	11
3.	Рационални алгебарски изрази	МА.3.2.3 МА.3.2.2	46	16	30
4.	Многоугао	МА.3.3.2	13	6	7
5.	Зависне величине и графици	МА.3.5.1 МА.3.5.2 МА.3.5.3 МА.3.5.4 МА.3.2.4	20	8	12
6.	Круг	МА.3.3.3	15	6	9
7.	Сличност	МА.3.3.6	10	3	7
8.	Писмени задаци		8	0	0
укупно:			144	53	83

Осми разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- схвате основна својства једнакости и неједнакости;
- умеју да решавају линеарне једначине (неједначине) и системе линеарних једначина с једном и две непознате на основу еквивалентних трансформација, као и да решења тумаче графички;
- могу да изразе математичким језиком и реше одговарајуће текстуалне задатке (нарочито помоћу једначина);
- могу да уоче функционалне зависности у разним областима и да их приказују на различите начине, а нарочито – да потпуније схвате појам функције и њеног графика;
- прошире и продубе знање о функцијама упознавањем линеарне функције и њених својстава, тако да могу поуздано да цртају и читају разне графике у вези с том функцијом;
- умеју да састављају разне таблице и цртају одговарајуће графиконе-дијаграме разних стања, појава и процеса;

- схвате међусобне односе тачака, правих и равни у простору;
- упознају најбитније чињенице о пројекцијама на раван;
- упознају геометријска тела (призму, пирамиду, ваљак, купу и лопту), њихове елементе и својства; умеју да цртају мреже и да израчунавају површину и запремину тела;
- примењују знања о геометријским телима у пракси, повезујући садржаје математике и других области, па тако стичу одређену политехничку културу;
- примењују елементе дедуктивног закључивања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Сличност	МА.3.3.6	10	2	8
2.	Тачка, права и раван	МА.1.3.1 МА.1.3.2	12	5	7
3.	Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	МА.3.2.1 МА.3.2.3 МА.3.2.5	18	6	12
4.	Призма	МА.1.2.4 МА.1.5.3 МА.3.5.1	14	5	9
5.	Линеарна функција	МА.1.3.2 МА.3.3.4	12	5	7
6.	Графичко представљање статистичких података	МА.3.5.2 МА.3.5.3	7	3	4
7.	Пирамида	МА.1.3.6 МА.2.3.2 МА.3.3.4	14	5	9
8.	Систем линеарних једначина с две непознате	МА.3.2.1 МА.3.2.3 МА.3.2.5	13	6	7
9.	Ваљак	МА.1.3.3 МА.3.3.5	8	3	5
10.	Купа	МА.1.3.3 МА.3.3.5	11	3	8
11.	Лопта	МА.1.3.3 МА.3.3.5	6	3	3
12.	Писмени задаци и тест		11	0	11
укупно:			136	46	90

ФИЗИКА

Општи циљ наставе физике јесте да ученици упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Остали циљеви и задаци наставе физике су:

- развијање функционалне писмености
- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона
- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање
- развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања
- развијање логичког и апстрактног мишљења
- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја
- развијање способности за примену знања из физике
- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине
- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи
- развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.

Шести разред

Оперативни задаци

Ученик треба да:

- кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања
- уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар
- само упозна појам грешке и значај релативне грешке, а да зна шта је апсолутна грешка и како настаје грешка при читавању скала мерних инструмената
- користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa....
- усвоји основне представе о механичком кретању и зна величине које карактеришу равномерно праволинијско кретање и средњу брзину као карактеристику променљивог праволинијског кретања
- на основу појава узајамног деловања тела схвати силу као меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, правцем и смером
- усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих
- уме да одреди густину чврстих тела и густину течности мерењем њене масе и запремине
- усвоји појам притиска, схвати преношење спољњег притиска кроз течности и гасове и разуме Паскалов закон.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод	ФИ.1.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.3.7.1	2	1	1

		ФИ.1.7.2 ФИ.2.7.3 ФИ.3.7.2			
2.	Кретање	ФИ.1.2.1 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.1 ФИ.1.2.2 ФИ.2.2.2 ФИ.3.7.2 ФИ.1.2.3 ФИ.2.6.1 ФИ.3.4.1 ФИ.1.4.4 ФИ.2.6.2 ФИ.1.7.1 ФИ.2.6.3 ФИ.1.7.2 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	14	5	9
3.	Сила	ФИ.1.1.1 ФИ.2.1.1 ФИ.3.7.2 ФИ.1.7.2 ФИ.2.1.2 ФИ.3.7.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.6.1 ФИ.1.1.2 ФИ.2.6.2 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	14	5	9
4.	Мерење	ФИ.1.4.1 ФИ.2.4.1 ФИ.3.4.3 ФИ.1.4.2 ФИ.2.4.2 ФИ.3.7.1 ФИ.1.4.3 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.2 ФИ.1.4.5 ФИ.2.4.4 ФИ.3.4.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.6.1	15	5	10

		ФИ.1.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.1.4.6 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3			
5.	Маса и густина	ФИ.1.4.5 ФИ.2.6.1 ФИ.3.4.1 ФИ.1.4.6 ФИ.2.1.5 ФИ.3.4.3 ФИ.1.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.3.7.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.7.1 ФИ.3.7.2 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3 ФИ.2.6.3	15	5	10
6.	Притисак	ФИ.1.1.3 ФИ.2.1.6 ФИ.3.1.4 ФИ.1.7.2 ФИ.2.4.1 ФИ.3.1.3 ФИ.1.7.1 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.1 ФИ.2.6.1 ФИ.3.7.2	12	4	8
укупно:			72	25	47

Седми разред

Оперативни задаци

Ученик треба да:

- разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...)
- користи, на нивоу примене, основне законе механике - Њутнове законе

- стекне појам о гравитацији и разликује силу теже од тежине тела (безтежинско стање)
- упозна силу трења
- разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи
- трансформацију енергије у рад и обрнуто
- на нивоу примене користи законе одржања (маса, енергије)
- прави разлику између температуре и топлоте
- уме да рукује мерним инструментима
- користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Сила и кретање	ФИ.1.7.1 ФИ.2.2.1 ФИ. 3.2.1 ФИ.1.7.2 ФИ.2.2.2 ФИ.3.4.1 ФИ.2.4.1 ФИ.3.7.1 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.2 ФИ.2.1.4 ФИ.2.6.1 ФИ.2.6.2 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	25	9	16
2.	Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења	ФИ.2.2.1 ФИ.2.1.2 ФИ.2.4.3 ФИ.3.4.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.6.1 ФИ.3.7.1 ФИ.1.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.3.7.2 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	12	4	8

3.	Равнотежа тела	ФИ.1.7.1 ФИ.2.1.1 ФИ.3.1.1 ФИ.1.7.2 ФИ.2.1.2 ФИ.3.1.2 ФИ.2.1.3 ФИ.3.4.1 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.1 ФИ.2.6.1 ФИ.3.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	11	4	7
4.	Механички рад и енергија. Снага	ФИ.2.4.1 ФИ.3.5.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.1 ФИ.1.7.2 ФИ.2.6.1 ФИ.3.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.2.6.3 ФИ.2.5.1 ФИ.2.5.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2	15	5	9
5.	Топлотне појаве	ФИ.1.4.1 ФИ.2.5.4 ФИ.3.5.2 ФИ.1.4.2 ФИ.2.6.3 ФИ.3.7.1 ФИ.1.4.3 ФИ.2.4.3 ФИ.3.7.2 ФИ.1.4.6 ФИ.2.5.5 ФИ.1.5.1 ФИ.2.6.1 ФИ.1.7.2 ФИ.2.6.2 ФИ.1.7.1 ФИ.2.7.1	9	3	6

		ФИ.1.5.2 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3			
укупно:			72	27	45

Ости разред

Оперативни задаци

Ученик треба да:

- разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу (време, маса, температура, рад, енергија, количина наелектрисања, електрични напон и струја) од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (брзина, убрзање, сила, јачина електричног и магнетног поља ...),
- уме да слаже и разлаже силу, јачину електричног поља...
- разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике,
- зна основне карактеристике звука и светлости,
- зна да је брзина светлости у вакууму највећа постојећа брзина у природи,
- разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто,
- примењује законе одржања (масае, енергије, количине наелектрисања),
- зна услове за настанак струје и Омов закон,
- прави разлику између температуре и топлоте,
- уме да рукује мерним инструментима,
- користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Осцилаторно и таласно кретање	ФИ.1.2.1 ФИ.2.2.3 ФИ.3.2.2 ФИ.1.7.1 ФИ.3.2.3 ФИ.1.7.2 ФИ.3.2.4 ФИ.3.2.5 ФИ.3.7.1 ФИ.3.7.2	8	4	4
2.	Светлосне појаве	ФИ.1.7.1 ФИ.2.7.1 ФИ.3.2.5 ФИ.1.7.2 ФИ.2.7.2 ФИ.3.2.6	15	7	8

		ФИ.2.7.3 ФИ.3.7.1 ФИ.3.7.2			
3.	Електрично поље	ФИ.1.1.2 ФИ.2.6.1 ФИ.3.4.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.6.2 ФИ.1.7.2	10	5	5
4.	Електрична струја	ФИ.1.3.1 ФИ.2.3.1 ФИ.3.3.1 ФИ.1.4.1 ФИ.2.3.2 ФИ.3.4.2 ФИ.1.4.2 ФИ.2.3.3 ФИ.3.4.3 ФИ.2.3.4 ФИ.3.7.1 ФИ.1.7.1 ФИ.2.3.5 ФИ.3.7.2 ФИ.1.7.2 ФИ.2.3.6 ФИ.2.4.1 ФИ.2.4.3 ФИ.2.4.6 ФИ.2.5.2 ФИ.2.6.1 ФИ.2.6.3 ФИ.2.7.1 ФИ.2.7.2 ФИ.2.7.3	19	8	11
5.	Магнетно поље	ФИ.1.1.2 ФИ.3.7.2 ФИ.1.3.2 ФИ.2.6.1 ФИ.1.7.1 ФИ.1.7.2	6	4	2
6.	Елементи атомске и нуклеарне физике		8	5	3
7.	Физика и савремени свет		2	2	-
укупно:			68	355	33

БИОЛОГИЈА

Циљ наставе биологије у основној школи је да ученици усвајањем образовно-васпитних садржаја стекну основне појмове о живом свету, његовом историјском развоју и законитостима које у њему владају.

Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете и навике, запажања, способности критичког мишљења, објективност и логичко расуђивање, љубав према природи и осећање дужности да чувају и заштите природу, да развијају хигијенске навике и здравствену културу.

Задаци

- схвате улогу и значај биологије за напредак човечанства и одрживог развоја;
- разумеју поступност у развоју живог света;
- схвате да су жива бића груписана према сродности у пет царстава;
- стекну основна знања о грађи и функционисању живих бића;
- развију способност повезивања појмова и процеса у живим бићима и стекну знања о разноврсности и распрострањености живих бића;
- схвате узајамне односе живих бића и животне средине, као и динамику
- кружења материје и протицања енергије;
- развију осећање одговорности према стању животне средине;
- схвате степен угрожености биосфере и улогу сваког појединца у њеној
- заштити и унапређивању;
- упознају грађу и функционисање човечијег орга
- низма;
- стекну неопходне хигијенске навике за очување сопственог здравља и
- здравља других људи;
- схвате да је полност саставни део живота и да човекова полност подразумева
- поштовање норми понашања које обезбеђују хумане односе међу људима;
- користе методе посматрања, мерења и експеримента;
- приликом избора будућег занимања имају јасну представу о занимањима
- везаним за биологију, што ће им омогућити квалитетно професионално усмеравање.

Пети разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- схвате појам биологије као науке значајне за напредак човечанства и одрживог развоја;
- буду оспособљени за руковање једноставним лабораторијским прибором, лупом или микроскопом, као и да умеју да израде једноставне привремене препарате;
- упознају основну јединицу грађе живих бића;
- упознају разноврсност живих бића;
- схвате појам ботанике као научне области биологије;
- упознају и знају да објасне основну спољашњу грађу вегетативних биљних органа;
- знају да објасне грађу и улогу цвета, плода и семена;
- схвате процесе и начине опрашивања и оплођења;
- упознају царство биљака и најзначајније групе;

- упознају основне елементе заштите и степен угрожености биљака делатностима човека у природи;
- развију интересовање за проширивање знања у одговарајућим институцијама (ботаничка башта, природњачки музеј, библиотеке);
- упознају царство гљива и њихове основне карактеристике

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод у биологију	БИ.1.6.1., БИ.2.6.1. БИ.3.6.2.	3	2	1
2.	Порекло и разноврсност живота	БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.2.6.1., БИ.2.6.3.	29	14	15
3.	Јединство грађе и функције као основа живота	БИ.2.1.2. БИ.1.6.1., БИ.1.6.2.,	8	5	3
4.	Наслеђивање и еволуција	БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.2.6.1., БИ.2.6.3.	10	4	6
5.	Живот у екосистему	БИ.1.1.3., БИ.2.1.3., БИ.1.4.2.	13	4	9
6.	Човек и здравље	БИ.2.5.3., БИ.2.5.4. БИ.1.5.3., БИ.2.5.3., БИ.2.5.4.	9	4	5
укупно:			72	39	33

Шести разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- уоче потребу за класификовањем живог света због његове велике разноврсности;
- уочавају сличности и разлике у грађи и начину живота биљака, гљива и животиња;
- упознају основне појмове о природном систему животиња;
- упознају животни простор, начин живота, грађу, разноврсност и значај праживотиња;
- упознају животни простор, начин живота, спољашњу грађу и основе унутрашње грађе, разноврсност и значај сунђера, дупљара, црва, мекушаца, зглавкара и бодљокожаца;
- схвате улогу инсеката у природи;
- упознају болести које изазивају или преносе животиње, начин преношења и превенцију;
- упознају животни простор, начин живота, грађу, разноврсност и значај риба, водоземаца, гмизаваца, птица и сисара;
- схвате значај бриге о потомству птица и сисара;
- схвате значај одговорног односа према животињама;

- сазнају основне научне чињенице о току и развоју живота на Земљи и етапе земљине историје;
- знају да живот на Земљи има историју са којом се могу упознати на основу фосилних остатака (записа);
- разумеју еволуцију живог света и схвате њен значај у формирању савременог биолошког мишљења.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод	БИ.1.1.4 БИ.3.1.4	3	1	2
2.	Праживотиње	БИ.1.1.3 БИ.3.1.3	9	4	5
3.	Царство животиња	БИ.1.2.7. БИ.2.2.9 БИ.3.2.6	48	25	23
4.	Угроженост и заштита животиња	БИ.1.4.6 БИ.2.4.9	6	3	3
5.	Увод у еволуцију живог света	БИ.1.3.8 БИ.1.3.9	6	3	3
укупно:			72	36	36

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- науче основне податке о развоју људске врсте, етапе у развоју савременог човека и еволутивни положај човека данас
- стекну знања о грађи ћелија и ткива и повезаности органа и органских система у организам као целину
- упознају основну грађу и улогу коже
- упознају облик и грађу костију и мишића
- упознају грађу и функцију нервног система и чула
- упознају грађу и функцију жлезда са унутрашњим лучењем и њихову повезаност са нервним системом
- упознају грађу и функцију система органа за варење
- упознају грађу и функцију система органа за дисање
- упознају грађу и функцију система органа за циркулацију
- упознају грађу и функцију система органа за излучивање и њихов значај за промет материја
- упознају грађу и функцију система органа за размножавање, фазе у полном сазревању човека и биолошку регулацију процеса везаних за пол
- упознају најчешћа обољења и повреде органских система човека
- науче основна правила пружања прве помоћи
- развијају неопходне хигијенске навике
- схвате значај здравствене културе и репродуктивног здравља

- схвате значај и улогу породице у развоју, опстанку, напретку људског друштва као и последице њеног нарушавања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Порекло и развој људске врсте	БИ.1.3.8 БИ.2.3.5 БИ.3.3.6	4	3	1
1.	Грађа човечијег тела	БИ.1.2.2 БИ.1.2.6 БИ.1.3.4 БИ.1.3.7 БИ.2.2.8 БИ.3.2.7 БИ.3.3.1 БИ.3.3.3	59	34	25
2.	Репродуктивно здравље	БИ.1.5.10 БИ.1.5.11 БИ.1.5.12 БИ.1.5.13 БИ.2.5.5 БИ.3.5.7 БИ.3.5.8	9	5	4
укупно:			72	42	30

Осми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- Упознају појам биолошке разноврсности и њен значај за опстанак и еволуцију живота на Земљи
- Науче и схвате нивое организације живог света у природи
- Упознају предметистраживања екологије и њен значај
- Упознају компоненте животне средине
- Упознају еколошке фактореи њихов значај за живи свет
- Схвате основне односе исхране и повезаност живих бића у ланцима исхране
- Схвате узајамне односе живих бића и животне средине и динамикуодноса материје и енергије
- Схвате значај еколошке равнотеже за одржање екосистема,
- Упознају основне типове екосистема и животне услове у њима
- Стекну знања у вези са изворима и последицама загађивања животне средине
- Упознају глобалне последице загађивања животне средине
- Упознају појам и концепцију одрживог развоја

- Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине
- Упознају природне ресурсе, њихову ограниченост и значај рационалног коришћења
- Изграде ставове, развију знања и умења неопходна за заштиту животне средине и допринос одрживом развоју
- Развију еколошку, здравствену и културу живљења

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
2.	Увод	БИ.1.3.9 БИ.3.3.6	6	5	1
3.	Екологија и животна средина	БИ.1.4.7 БИ.3.6.4	13	8	5
4.	Угроженост и заштита животне средине	БИ.2.4.1	23	17	6
5.	Глобалне последице загађивања животне средине	БИ.3.4.6 БИ.3.4.8	10	5	5
6.	Животна средина и одрживи развој	БИ.3.4.7	8	5	3
7.	Животна средина и култура живљења	БИ.3.4.7	8	5	3
укупно:			68	45	23

ХЕМИЈА

Циљеви наставе хемије су :

- да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа,
- да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама,
- да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје,
- развијање функционалне хемијске писмености - разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона,
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина,
- развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања - развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема,
- развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу,
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет),
- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу,
- развијање радозналости,
- потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

Задаци наставе хемије су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани
 - омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије и научни метод којим се у хемији долази до сазнања
 - омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
 - оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком: да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина
 - стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
 - стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
 - оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
 - стварање ситуација у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема
 - стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
 - омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену. стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања

Седми разред

Оперативни задаци

I Хемија и њен значај: ученик треба да:

разуме шта је предмет изучавања хемије и како се у хемији долази до сазнања (научни метод);

схвати да је хемија једна од природних наука која објашњава промене у природи;

оспособи за коришћење уџбеника и радне свеске;

овлада основним операцијама лабораторијске технике, мерама опрезности, заштите и прве помоћи како би самостално изводио једноставне експерименте;

организује радно место, припрема и одлаже прибор и други материјал за рад.

II Основни хемијски појмови: ученик треба да:

разуме разлику између суптанце и физичког тела, супстанце и физичког поља (разликује примере од непримера);

разуме разлику између физичких и хемијских својстава супстанце;

разуме разлику између физичке и хемијске промене супстанце;

препознаје примере физичких и хемијских промена у свакодневном окружењу

зна шта су чисте супстанце;

разуме разлику између елемената и једињења;

препознаје примере елемената и једињења у свакодневном окружењу;

разуме разлику између чистих супстанци и смеша;

препознаје примере смеша у свакодневном окружењу;

уме да изабере и примени поступак за раздвајање састојака смеше на основу физичких својстава супстанци у смеси.

III Структура супстанце

Атом и структура атома-ученик треба да:

зна да је атом најмања честица хемијског елемента;
разуме квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола;
зна структуру атома, да нуклеони (протони и неутрони) чине језгро, а електрони образују електронски омотач;
зна односе маса протона, неутрона и електрона;
зна релативна наелектрисања протона, неутрона и електрона;
зна да се електрони у атому разликују по енергији (енергетски нивои);
разуме како су својства елемента и његов положај у периодном систему условљени атомским бројем (број протона), односно бројем и распоредом електрона у омотачу;
разуме да је маса атома мала и да се из практичних разлога уместо стварне масе атома користи релативна атомска маса;
зна шта је атомска јединица масе и да је повеже са појмом релативна атомска маса;
уме да користи податке дате у табели периодног система елемената.

Атоми, молекули, јони-ученик треба да:

разуме да су основне честице које изграђују супстанце атоми, молекули и јони;
зна шта је јонска и ковалентна веза;
разуме како од атома настају јони, како од атома настају молекули, односно разуме разлику између атома, јона и молекула;
разуме сличности и разлике између атома и јона у броју и врсти субатомских честица;
разуме значај валентних електрона и промене на последњем енергетском нивоу при стварању хемијске везе;
зна шта је валенца елемента и уме да на основу формуле одреди валенцу елемената и обрнуто;
разуме да је стварна маса молекула мала и уме да на основу хемијске формуле израчуна релативну молекулску масу;
разуме да хемијска формула једињења са јонском везом представља најмањи бројчани однос јона у јонској кристалној решетки;
зна да се у хемији користе електронске, структурне и молекулске формуле и разуме њихово значење;
разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе;
разуме разлику између атомске, јонске и молекулске кристалне решетке.

IV Хомогене смеше – раствори: ученик треба да:

разуме појам раствора и растворљивости;
разуме начин изражавања квантитативног састава раствора као незасићен, засићен и презасићен раствор;
разуме изражавање квантитативног састава раствора преко процентне концентрације;
уме да израчуна процентну концентрацију раствора;
уме да направи раствор одређене процентне концентрације;
разликује воду као једињење (чиста супстанца) од примера вода у природи које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода);
разуме да је вода растварач за супстанце са јонском и поларном ковалентном везом и зна значај воде за живот;
зна да је вода за пиће драгоцен и да је чува од загађења.

V Хемијске реакције и израчунавања: ученик треба да:

зна да се хемијским симболима и формулама представљају супстанце, а једначинама хемијске промене (реакције);
разуме квалитативно и квантитативно значење симбола, формула и једначина хемијских реакција;
примењује знање о Закону одржања масе при писању једначина хемијских реакција;
разуме Закон сталних масених односа;
разликује два најопштија типа хемијских промена: реакције анализе и синтезе;
разликује појам масе од појма количине супстанце као и њихове основне јединице;
разуме однос масе и количине супстанце;

зна на основу формуле да израчуна моларну масу супстанце;
зна да хемијским једначинама прикаже једноставне хемијске реакције;
зна да на основу хемијске једначине објасни Закон о одржању масе;
изводи једноставна израчунавања на основу једначине хемијске реакције-стехиометријска израчунавања која не обухватају број честица;
зна да су све промене супстанци праћене променом енергије.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Хемија и њен значај	ХЕ.1.1.8 ХЕ.1.1.9 ХЕ.1.1.10 ХЕ.1.5.1 ХЕ.2.6.1 ХЕ.2.6.2 ХЕ.2.6.3	3	1	2
2.	Основни хемијски појмови	ХЕ.1.1.1 ХЕ.1.1.3 ХЕ.1.1.9 ХЕ.1.1.10 ХЕ.1.1.11 ХЕ.1.1.12 ХЕ.1.5.1 ХЕ.2.1.2 ХЕ.3.1.7 ХЕ.3.1.8	15	6	9
3.	Структура супстанце	ХЕ.1.1.6 ХЕ.1.5.1 ХЕ.2.1.8 ХЕ.3.1.1 ХЕ.3.1.2 ХЕ.3.1.3 ХЕ.3.1.4 ХЕ.3.1.5 ХЕ.3.2.1	32	14	18
4.	Хомогене смеше раствори	ХЕ.1.5.1 ХЕ.2.1.7 ХЕ.2.1.10 ХЕ.3.1.5 ХЕ.3.1.8 ХЕ.3.1.9	9	4	5
5.	Хемијске реакције израчунавања	ХЕ.1.1.6 ХЕ.1.5.1 ХЕ.2.2.2 ХЕ.3.1.5 ХЕ.3.1.8 ХЕ.3.1.9 ХЕ.3.1.3	13	6	7

	укупно:	72	31	41
--	---------	----	----	----

Осми разред

Оперативни задаци

I Неметали и њихова једињења: ученик треба да:

зна о заступљености неметала у природи у елементарном виду и у једињењима;
зна основна физичка и хемијска својства важнијих представника неметала (водоник, кисеоник, хлор, сумпор, азот, фосфор, угљеник);
повезује својства неметала са њиховим положајем у ПСЕ;
зна која својства неметала одређују њихову практичну примену;
зна да неметали реагују са кисеоником и граде оксиде;
зна да оксиди неметала, који реагују са водом, са њом граде киселине;
зна да се киселине могу доказати помоћу индикатора;
зна да директном синтезом неких неметала и водоника настају гасовити производи чијим растварањем у води настају одговарајуће киселине.

II Метали и њихова једињења: ученик треба да:

зна о заступљености метала у природи у елементарном виду и у једињењима;
зна основна физичка и хемијска својства метала;
повезује својства метала са њиховим положајем у ПСЕ;
разликује својства хемијски изразитих метала од технички важних метала;
зна која својства метала одређују њихову практичну примену;
зна да метали реагују са кисеоником и граде оксиде;
зна да оксиди метала, који реагују са водом, са њом граде хидроксида (базе);
зна да се хидроксида могу доказати помоћу индикатора;
зна да у реакцији неких метала са киселинама настаје водоник.

III Класе неорганских једињења: ученик треба да:

разликује својства оксида неметала и метала и повезује киселине и хидроксида са одговарајућим анхидридима;
разуме како под утицајем поларних молекула воде дисосују киселине и неки хидроксида и да се доказивање кисело-базних својстава помоћу индикатора заснива на постојању одређених јона у раствору (H^+ или OH^-);
зна шта су соли;
зна да се соли могу добити неутрализацијом, изменом, директном синтезом из елемената, у реакцији између киселих оксида и хидроксида и базних оксида и киселина;
уочава везу између оксида, киселина, хидроксида и соли;
на основу формуле соли одређује киселину и хидроксид од којих је настала та со;
разуме како под утицајем поларних молекула воде дисосују соли растворне у води;
зна практичну примену основних класа неорганских једињења.

IV Увод у органску хемију: ученик треба да:

зна да су органска једињења – једињења угљеника изузев оксида, угљене киселине и њених соли (карбоната и хидрогенкарбоната);
зна да су угљеникови атоми четворовалентни у органским једињењима;
разуме да се угљеникови атоми у органским једињењима могу повезивати у отворене и затворене низове (прстенове) и да веза између њих може бити једнострука, двострука и трострука;
разуме да се угљеникови атоми у органским једињењима могу повезивати са другим атомима и, у зависности од њихове валенце, та веза може бити једнострука, двострука или трострука.

V Угљоводоници: ученик треба да:

зна да су земни гас, деривати нафте, пластични материјали, парафин за свеће и многе друге супстанце у свакодневној употреби смеше угљоводоника или једињења која су хемијским променама добијена из њих;

разуме разлику између засићених, незасићених и ароматичних угљоводоника;
разликује алкане, алкене и алкине на основу молекулске и/или структурне формуле и на основу назива;
зна основна физичка и хемијска својства алкана, алкена и алкина и ароматичних угљоводоника;
разуме да су реакције супституције и адиције реакције којима се од угљоводоника могу добити једињења која садрже и атоме других неметала;
разуме структурну изомерију;
зна да су главни природни извори угљеникових једињења нафта, земни гас и разне врсте угљева;
зна важније деривате нафте (бензин, петролеум, дизел уље, уље за подмазивање и асфалт) и да они представљају смеше једињења сличних физичких и хемијских својстава.

VI Органска једињења са кисеоником: ученик треба да:

зна функционалну групу алкохола и како се алкохоли именују;
разуме како хидроксилна група одређује физичка и хемијска својства алкохола;
зна о добијању етанола (алкохолно врење);
зна основна физичка и хемијска својства етанола и глицерола;
зна о практичној примени алкохола;
зна функционалну групу карбонилних једињења и како се карбонилна једињења именују;
зна да карбонилна једињења могу настати оксидацијом алкохола и да се алдехиди могу оксидовати до карбоксилних киселина са истим бројем угљеникових атома;
зна о практичној примени карбонилних једињења;
зна функционалну групу карбоксилних киселина и како се карбоксилне киселине именују;
разуме како карбоксилна група одређује физичка и хемијска својства карбоксилних киселина;
зна о практичној примени карбоксилних киселина;
зна генетску везу између алкохола и органских киселина (на пример, оксидација етанола до етанске киселине);
зна које се карбоксилне киселине називају масне киселине;
зна да у реакцији алкохола и карбоксилних киселина настају естри, њихова физичка својства и како се настали естри именују.

VII Биолошки важна органска једињења: ученик треба да:

зна шта су масти и уља и њихова физичка својства;
препозна формуле триацилглицерола као главних састојака масти и уља;
разуме основна хемијска својства масти и уља (реакције хидрогенизације и сапонификације);
зна да се детерџенти по хемијском саставу и својствима разликују од сапуна, али да је принцип уклањања прљавштине исти;
зна о улози масти и уља у живим системима;
зна шта су угљени хидрати и њихова физичка својства;
разликује моносахариде (глукоза и фруктоза), дисахариде (сахароза и лактоза) и полисахариде (скроб и целулоза);
зна разлику у структури глукозе и фруктозе;
на разлику између сахарозе и инвертног шећера;
зна сличности и разлике у структури скроба и целулозе;
зна о практичној примени угљених хидрата (на пример, да се хартија прави од целулозе и неких додатака);
зна да је памук целулоза;
зна улогу угљених хидрата у живим бићима;
зна да су аминокиселине карбоксилне киселине које поред карбоксилне групе садрже и аминок групу;
зна да су протеини макромолекули изграђени од остатака молекула аминокиселина;
зна улогу протеина у живим бићима;
зна да наведе животне намирнице богате мастима и уљима, угљеним хидратима, аминокиселинама и протеинима;
зна да на Интернету пронађе информације о важности витамина и минерала, о намирницама у којима се налазе витамини и минерали и уме да постави критеријум претраживања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Неметали, оксиди неметала и киселине	XE.1.1.8 XE.1.1.9 XE.1.1.12 XE.1.2.4 XE.1.2.5 XE.1.2.6 XE.1.2.7 XE.1.2.8 XE.1.2.9 XE.1.2.10 XE.1.5.1 XE.2.1.1 XE.2.1.4 XE.2.2.1 XE.2.2.2 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5	13	6	7
2.	Метали, оксиди метала и хидроксиди (базе)	XE.1.2.5 XE.1.2.6 XE.1.2.7 XE.1.2.8 XE.1.2.10 XE.1.1.8 XE.1.1.9 XE.1.1.10 XE.1.1.11 XE.1.1.12 XE.1.5.1 XE.2.1.1 XE.2.1.4 XE.2.2.3 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5 XE.3.2.1 XE.3.2.2 XE.3.2.4	8	4	4
3.	Соли	XE.1.1.8 XE.1.1.9 XE.1.1.12 XE.1.2.4 XE.1.2.9	5	3	2

		XE.1.2.10 XE.1.6.1 XE.1.6.2 XE.1.5.1 XE.2.1.1 XE.2.1.2 XE.2.1.4 XE.2.2.1 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5 XE.3.2.5 XE.3.2.6			
4.	Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли	XE.2.2.1 XE.2.1.1 XE.2.1.2 XE.2.1.4 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.2.5 XE.3.2.6	4	2	2
5.	Увод у органску хемију	XE.1.1.12 XE.1.6.1 XE.1.6.2 XE.1.1.9 XE.2.1.1 XE.2.1.4 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.3.1 XE.3.3.2 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5	2	1	1
6.	Угљоводоници	XE.1.3.1 XE.1.3.2 XE.1.3.3 XE.1.1.9 XE.1.1.12 XE.2.1.4 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.1.1	12	7	5

		XE.3.1.2 XE.3.1.3			
7.	Органска једињења са кисеоником	XE.1.1.9 XE.1.1.12 XE.2.1.1 XE.2.1.4 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.3.1 XE.3.3.2 XE.3.3.3 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5 XE.3.1.6	9	5	4
8.	Биолошки важна органска једињења	XE.1.1.9 XE.1.1.12 XE.2.4.1 XE.2.1.1 XE.2.1.4 XE.2.6.1 XE.2.6.2 XE.2.6.3 XE.3.4.1 XE.3.4.2 XE.3.1.2 XE.3.1.3 XE.3.1.5 XE.3.1.6	12	7	5
9.	Хемија животне средине	XE.1.5.1	3	2	1
укупно:			68	37	31

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Задаци

- Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Пети разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- зна да опише улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање
- разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју
- наводи занимања у области технике и технологије
- процењује сопствена интересовања у области технике и технологије
- организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу
- процени како би изгледао живот људи без саобраћаја
- класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени
- наводи професије у подручју рада саобраћај
- направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија
- разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила
- правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају
- користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима
- аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник
- повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика
- одговорно се понаша као путник у возилу
- показује поштовање према другим учесницима у саобраћају
- анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла
- самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет
- правилно чита технички цртеж
- преноси податке између ИКТ уређаја
- примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару
- користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима
- користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима
- преузима одговорност за рад
- представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер
- повезује својства природних материјала са применом
- објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже
- сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета
- правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега)
- направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом самостално израђује једноставан модел
- самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе
- одабира материјале и алате за израду предмета/модела
- мери и обележава предмет/модел

- ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате
- користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења
- самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ
- показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха
- планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова
- активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима
- пружи помоћ у раду другим ученицима
- процењује остварен резултат и развија предлог унапређења

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Животно и радно окружење		6	4	2
2.	Саобраћај		14	8	6
3.	Техничка и дигитална писменост		16	6	10
4.	Ресурси и производња		20	10	10
5.	Конструкторско моделовање		16	0	16
укупно:			72	28	44

Шести разред

Исходи

- Ученике треба оспособити да:
- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења;
- анализира карактеристике савремене културе становања;
- класификује кућне инсталације на основу њихове намене;
- класификује врсте саобраћајних објеката према намени;
- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају;
- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе;
- демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; – скицира просторни изглед грађевинског објекта;
- чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола;
- користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања;
- самостално креира дигиталну презентацију и представља је;
- класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене;
- повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину;
- повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова;

- реализује активност која указује на важност рециклаже;
- образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије;
- правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора;
- повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије;
- повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране;
- описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране;
- изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;
- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор;
- самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ;
- креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста;
- припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује;
- израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Животно и радно окружење		6	4	2
2.	Саобраћај		8	4	4
3.	Техничка и дигитална писменост		18	6	12
4.	Ресурси и производња		20	10	10
5.	Конструкторско моделовање		20	-	20
укупно:			72	24	48

ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Циљ наставе техничког и информатичког образовања у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку, техничку и информатичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатиом ситуација, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се ученици упознају са техничко – технолошки развијеним окружењем, стекну основну техничку и информатичку писменост, развију техничко мишљење, техничку културу рада.

Задаци предмета су стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада наставе техничког и информатичког образовања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе техничког и информатичког образовања буду у пуној мери реализовани, као и да ученици :

- Стекну основно техничко и информатичко образовање и васпитање,
- Стекну основна техничко – технолошка знања, умења, вештине и оспособљавају се за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу,
- Сазнају основни концепт информационо – комуникационих технологија (ИКТ), I сазнају улоге ИКТ у различитим струкама и сферама живота,
- Упознају рад на рачунару,
- Науче употребу рачунара са готовим програмима за обраду текста, за графичке приказе, интерфејс и интернет,
- Развијају стваралачко и критичко мишљење,
- Развијају способност практичног стварања, односно да реализују сопствене идеје према сопственом плану рада и афирмишу креативност и оригиналност,
- Развијају психомоторне способности,
- Усвоје претпоставке за свесну примену науке у техници, технологији и другим облицима друштвено корисног рада,
- Савладавају основне принципе руковања различитим средствима рада, објектима технике и управљања технолошким процесима,
- Развијају прецизност у раду, упорност и истрајност приликом решавања задатака,
- Стичу радне навике и оспособљавају се за сарадњу и тимски рад,
- Комуницирају на језику технике (техничка терминологија, цртежи),
- Стекну знања за коришћење мерних инструмената,
- Разумеју технолошке процесе и производе раличитих технологија,
- Препознају ограниченост природних ресурса,
- Прилагоде динамичке конструкције (моделе) енергетском извору,
- Одаберу оптимални систем управљања за динамичке конструкције (моделе),
- Израде или примене једноставнији програм за управљање преко рачунара,
- Упознају економске, техничко – технолошке, еколошке и етичке аспекте рада и производње и њихов значај на развој друштва,
- Примењују мере и средства за личну заштиту при раду,
- Знају мере заштите и потребу за обнову и унапређење животног окружења,
- На основу знања о врстама делатности и сагледавања својих интересовања правилно одаберу своју будућу професију.

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- комуницирају на језику технике (користе стручну терминологију и израђују технички цртеж-основним прибором и рачунаром)
- користе рачунар у прикупљању информација као и у њиховој обради и презентацији
- служе мерним инструментима за мерење дужине, угла, масе, силе;
- на основу физичких, хемијских и технолошких својстава одаберу одговарајући материјал (метал, легуру, неметал и погонски материјал) за модел или употребно средство
- препознају елементе (компоненте) из области машинства и да их компонују у једноставније функционалне целине (графички и кроз моделе или употребне предмете)
- примењују одговарајуће поступке обраде материјала кроз алгоритам

- разумеју технолошке процесе и производе различитих технологија
- правилно употребљавају стандардни прибор, алат и машине при обликовању елемената за моделе и употребна средства
- одређују адекватне везе између елемената (завртањ, закивак, ...)
- препознају природне ресурсе, њихову ограниченост у коришћењу
- прилагоде динамичке конструкције (моделе) енергетском претварању
- одаберу оптимални систем управљања за динамичке конструкције (моделе)
- одаберу једноставнији програм за управљање рачунаром
- примењују мере и средства за личну заштиту при раду
- знају мере заштите и потребе за обнову и унапређивање животног окружења
- на основу знања о врстама делатности и сагледавања својих интересовања и знања, правилно одаберу своју будућу професију.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод у машинску технику		2	2	0
2.	Техничко цртање у машинству		8	2	6
3.	Информатичке технологије		14	5	9
4.	Материјали		2	2	0
5.	Мерење и контрола		2	2	0
6.	Технологија обраде материјала		4	3	1
7.	Машине и механизми		16	12	4
8.	Роботика		2	1	1
9.	Енергетика		6	6	0
10.	Конструкторско моделовање - модули		16	0	16
укупно:			72	35	37

Осми разред

Оперативни задаци

- прошире знања о основним командама оперативног система,
- прошире знања о коришћењу интернета и електронске поште,
- прошире знања о коришћењу основних програма за обраду текста, табела и слике,
- обуче се за припрему презентација,
- упознају подсистеме електроенергетског система,
- стекну појам о дистрибуцији електричне енергије,
- упознају електроинсталациони материјал и елементе према стандардима наведених електроматеријала,
- упознају основне електротехничке симболе,

- науче да читају електротехничке шеме, а једноставније да користе у практичном раду,
- стекну основна практична знања и умења у састављању електричних струјних кола,
- упознају основне делове електротермичких и електродинамичких апарата и уређаја у домаћинству,
- науче да правилно користе електричне уређаје и апарате,
- упознају основне електронске елементе,
- науче симболе и шеме у електроници,
- схвате принципе рада телекомуникационих и аудиовизуелних уређаја у домаћинству,
- развијају конструкторске способности израдом и склапањем модела електротехничких и електронских уређаја и апарата према одговарајућим шемама.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Информатичке технологије		16	6	10
2.	Електротехнички материјали и инсталације		10	10	0
3.	Електричне машине и уређаји		14	14	0
4.	Дигитална електроника		12	12	0
5.	Од идеје до реализације - Модули		16	0	16
укупно:			68	42	26

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Задаци:

- Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физичког и здравственог васпитања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физичког и здравственог васпитања буду у пуној мери реализовани
- Подстицање раста, развоја и утицање на правилно држања тела
- Развој и усавршавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења, која су као садржаји утврђени програмом физичког и здравственог васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког и здравственог васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја
- Формирање морално-вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада
- Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине

Пети разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- Развој и одржавање специфичних моторичких способности
- Учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта
- Пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси
- Учење и усавршавање основне тактике изабраног спорта и њена примена у пракси
- Задовољење социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем
- Стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за бављење изабраним спортом
- Подстицање стваралаштва ученика у спорту (у домену технике, тактике и такмичења)

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Атлетика	ФВ 1.1.3. ФВ 1.1.4. ФВ 1.1.5. ФВ 1.1.6. ФВ 1.1.7. ФВ 1.1.8. ФВ 1.1.9. ФВ 1.1.10.	21	6	15
2.	Вежбе на справама и тлу	ФВ 1.1.11. ФВ 1.1.12. ФВ 1.1.13. ФВ 1.1.17. ФВ 1.1.19. ФВ 2.1.9. ФВ 2.1.11. ФВ 2.1.17.	20	7	13
3.	Рукомет	ФВ.1.1.1. ФВ 1.1.2. ФВ 2.1.1. ФВ 2.1.2. ФВ 3.1.1. ФВ 3.1.2.	20	6	14
4.	Тестирање		8	2	6
5.	Ритмичка гимнастика	ФВ.1.1.21. ФВ 1.1.22.	3	1	2
6.	Физичке способности, физичка и здравствена култура (физичко вежбање и спорт и здравствено васпитање)	Реализују се кроз све наставне области и теме уз практичан рад			
укупно:			72	25	47

Обавезне физичке активности

Деле се на Обавезне физичке активности I (недељно 1, годишње 36 часова) које се налазе у редовном распореду часова и Обавезне физичке активности II (недељно 1/2, годишње 18 часова) које се могу реализовати на више начина.

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Задаци:

- Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физичког и здравственог васпитања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физичког и здравственог васпитања буду у пуној мери реализовани
- Подстицање раста, развоја и утицање на правилно држања тела
- Развој и усавршавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења, која су као садржаји утврђени програмом физичког и здравственог васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког и здравственог васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја
- Формирање морално-вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада

Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине

Исходи

- Користи елементе технике у игри
- Примењује основна правила рукомета у игри
- Учествује на унутародељењским такмичењима
- Објасни својим речима значај примењених вежби
- Процени ниво сопствене дневне активности
- Препозна начине за побољшање својих физичких способности
- Препозна могуће последице недовољне физичке активности
- Правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама
- Примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње
- Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима
- Примени и поштује правила игре у складу са етичким нормама
- Примерено се понаша као посматрач на такмичењима
- Решава конфликте на друштвено прихватљив начин
- Пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортскорекреативних активности
- Прихвати победу и пораз
- Вреднује спортове без обзира на лично интересовање
- Примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама
- Процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту
- Подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности
- Наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље

- Разликује здраве и нездраве начине исхране
- Направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника
- Примењује здравственохигијенске мере пре, у току и након вежбања
- Препознаје врсту повреде
- Правилно реагује у случају повреде
- Чува животну средину током вежбања

Садржај програма I

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
7.	Фудбал • Пријем лопте • Пас • Шутирање на гол • Игра 3 на 3 • Игра 5 на 5 • Суђење и познавање правила • Значај појединца у колективној игри		18	6	12
8.	Плес и ритмика • Кретање уз ритам и темпо у простору		3	1	2
9.	Између 2 и 4 ватре • Између 2 ватре • Између 4 ватре		3	1	2
10.	Међуодељенска такмичења Кошарка		4	1	3
11.	Међуодељенска такмичења Рукомет		4	1	3
12.	Међуодељенска такмичења Фудбал		4	1	3
укупно:			36	11	25

Садржај програма II

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Међуодељенска такмичења Кошарка		4		4
2.	Међуодељенска такмичења Рукомет		4		4
3.	Међуодељенска такмичења Фудбал		6		6
4.	Међуодељенска такмичења у дчијим играма		4		4

	укупно:	18		18
--	---------	----	--	----

Начин реализације:

Ове активности организују се у оквиру редовног распореда и према посебном распореду у складу са могућностима школе. Одржавају се укупном трајању од 54 часа у току године.

Обавезне физичке активности ученика ће се реализовати једном недељно у трајању од 45 минута, а 22,5 минута на недељном нивоу ће се кумулативно реализовати по посебном распореду и то: сваке друге суботе по 45 минута до фонда од 18 часова.

Шести разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- Развој и одржавање специфичних моторичких способности
- Учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта
- Пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси
- Учење и усавршавање основне тактике изабраног спорта и њена примена у пракси
- Задовољење социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем
- Стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за бављење изабраним спортом
- Подстицање стваралаштва ученика у спорту (у домену технике, тактике и такмичења)

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Атлетика	ФВ 1.1.3. ФВ 1.1.4. ФВ 1.1.5. ФВ 1.1.6. ФВ 1.1.7. ФВ 1.1.8. ФВ 1.1.9. ФВ 1.1.10.	22	4	18
2.	Вежбе на справама и тлу	ФВ 1.1.11. ФВ 1.1.12. ФВ 1.1.13. ФВ 1.1.17. ФВ 1.1.19. ФВ 2.1.9. ФВ 2.1.11. ФВ 2.1.17.	20	7	13
3.	Кошарка	ФВ.1.1.1. ФВ 1.1.2. ФВ 2.1.1. ФВ 2.1.2. ФВ 3.1.1. ФВ 3.1.2.	20	6	14
4.	Тестирање		8	2	6

5.	Ритмичка гимнастика	ФВ.1.1.21. ФВ 1.1.22.	2	1	1
6.	Физичке способности, физичка и здравствена култура (физичко вежбање и спорт и здравствено васпитање)	Реализују се кроз све наставне области и теме уз практичан рад			
укупно:			72	20	52

Обавезне физичке активности

Исходи

- Ученике треба оспособити да:
- Користи елементе технике у игри
- Примењује основна правила рукомета у игри
- Учествује на унутародељењским такмичењима
- Објасни својим речима значај примењених вежби
- Процени ниво сопствене дневне активности
- Препозна начине за побољшање својих физичких способности
- Препозна могуће последице недовољне физичке активности
- Правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама
- Примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње
- Одговорно се односи према објектима,справама и реквизитима
- Примени и поштује правила игре у складу са етичким нормама
- Примерено се понаша као посматрач на такмичењима
- Решава конфликте на друштвено прихватљив начин
- Пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности
- Прихвати победу и пораз
- Вреднује спортове без обзира на лично интересовање
- Примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама
- Процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту
- Подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности
- Наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље
- Разликује здраве и нездраве начине исхране
- Направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника
- Примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања
- Препознаје врсту повреде
- Правилно реагује у случају повреде
- Чува животну средину током вежбања

Садржај програма I

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Фудбал		18	6	12

	• Пријем лопте • Пас • Шутирање на гол • Игра 3 на 3 • Игра 5 на 5 • Суђење и познавање правила • Значај појединца у колективној игри				
2.	Међуодељенска такмичења Кошарка		6		6
3.	Међуодељенска такмичења Рукомет		6		6
4.	Међуодељенска такмичења Фудбал		6		6
укупно:			72	20	52

Садржај програма II

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Међуодељенска такмичења Кошарка		6		6
2.	Међуодељенска такмичења Рукомет		6		6
3.	Међуодељенска такмичења Фудбал		6		6
4.	Међуодељенска такмичења Кошарка		6		6
укупно:			18		18

Начин реализације:

Ове активности организују се у оквиру редовног распореда и према посебном распореду у складу са могућностима школе. Одржавају се укупном трајању од 54 часа у току године.

Обавезне физичке активности ученика ће се реализовати једном недељно у трајању од 45 минута, а 22,5 минута на недељном нивоу ће се кумулативно реализовати по посебном распореду и то: сваке друге суботе по 45 минута до фонда од 18 часова.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно–образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања јесу:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;

- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су као садржаји утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Општи оперативни задаци

- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Посебни оперативни задаци

- развој основних моторичких способности, првенствено гipкости, брзине и координације;
- стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког васпитања;
- примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичења и сл.);
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем и др;
- естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности;
- усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

Седми разред

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Атлетика	3.1.3. 3.1.5.	22	5	17
2.	Спортска гимнастика	3.1.6. 3.1.14.	22	7	15
3.	Спортске игре - одбојка	3.1.1. 3.1.2.	22	8	14
4.	Ритмичка гимнастика	3.1.1. 3.1.2.	3	2	1
5.	Плес	3.1.17.	3	2	1

укупно:	72	24	48
----------------	----	----	----

Осми разред

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Атлетика	3.1.3. 3.1.5.	20	2	18
2.	Спортска гимнастика	3.1.6. 3.1.14.	20	4	16
3.	Спортске игре - одбојка	3.1.1. 3.1.2.	22	2	20
4.	Ритмичка гимнастика	3.1.1. 3.1.2.	3	1	2
5.	Плес	3.1.17.	3	1	2
укупно:			68	10	58

**ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТИ
V-VIII РАЗРЕД**

ИЗБОРНИ СТРАНИ ЈЕЗИК-НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Циљ

наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Задаци наставе страног језика су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе страног језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе страног језика буду у пуној мери реализовани,
- развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова,
- стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији,
- стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика,
- усвајање основних знања из страног језика која ће ученику омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља,
- усвајање норми вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи,
- оспособљавање ученика да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи.

Пети разред

Оперативни задаци

Ученика треба оспособити да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;
- представи себе и другог разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме упутства и налоге и реагује на њих;
- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну по- дршку (знакови, симболи и слично) и без ње;
- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути кратке и једноставне молбе и захтеве;
- искаже и прихвати захвалност на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;
- упути једноставне честитке;
- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и по- јава;
- опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним је- зичким средствима;
- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним актив- ностима и способностима и реагује на њих;
- опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима;
- опише шта уме/не уме да (у)ради;

- разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једностав- ним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријента- цији у простору;
- опише непосредни простор у којем се креће;
- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеороло- шком времену и реагује на њих;
- тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/ метеоролошком времену;
- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/не- припадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопада- ња, слагања/неслагања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једностав- ним језичким средствима;
- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;
- тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима;
- изрази присуство и одсуство некога или нечега;

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Поздрављање;Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима	ДСТ.1.1.1. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8.	8	4	4
2.	Исказивање молбе, захтева и захвалности;Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности; Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања	ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.9. ДСТ.1.1.14.	8	4	4
3.	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	ДСТ.1.1.16. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.2.3.	8	4	4
4.	Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)	ДСТ.1.1.15. ДСТ.1.1.13. ДСТ.1.2.3.	7	3	4
5.	Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; Честитање	ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.1.11	6	2	4
6.	Описивање живих бића, предмета, места и појава	ДСТ.1.1.7. ДСТ.1.1.13. ДСТ.2.1.4.	8	4	4
7.	Исказивање потреба, осета и осећања; изражавање допадања/недопадања	ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.15. ДСТ.1.2.3.	10	4	6

8.	Изражавање количине и бројева	ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.14. ДСТ.2.1.4	6	3	3
9.	Исказивање просторних односа и величина; исказивање правила понашања	ДСТ.1.1.9. ДСТ.1.2.4. ДСТ.2.1.5.	11	3	8
укупно:			72	31	41

Шести разред

Стандарди

- Разумевање говора-ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, не дужу од две до три минуте; и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације).
Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).
- Разумевање писаног текста-ученик чита са разумевањем краће писане и илустроване текстове у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Усмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик је у стању да искаже једноставну усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.
- Писмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик пише поруке и кратке текстове.
- Интеракција-ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Знања о језику-препознаје основне принципе граматичке и социолонгвистичке компетенције.

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

На крају шестог разреда, ученик треба да:

- разуме изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго;
- разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до осам реченица, које наставник исказује природним темпом, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда;
- разуме једноставне песме у вези са обрађеном тематиком;
- разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да:

- упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања;
- даље упознаје правила граfiје и ортографије;
- разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима;
- разуме смисао краћих писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 70 речи);
- издваја основне информације из краћег прилагођеног текста у вези са неком особом или догађајем (ко, шта, где, када...).

Усмено изражавање

Ученик треба да:

- разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
- ступи у дијалог и у оквиру шест - седам реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог и шестог разреда;
- монолошки, без претходне припреме, али уз наставников подстицај, у десетак реченица представи себе или другога, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише слику, лице, предмет, животињу и ситуацију;
- интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.

Интеракција

Ученик треба да:

- реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом;
- поставља једноставна питања и одговара на њих;
- изражава допадање или недопадање;
- учествује у комуникацији на часу (у пару, у групи, итд.);
- тражи разјашњења када нешто не разуме.

Писмено изражавање

Ученик треба да:

- даље упознаје правила граfiје, ортографије и интерпункције;
- допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја;
- пише пригодне честитке, поруке и електронска писма користећи модел;
- пише своје личне податке и податке других особа (име, презиме и адресу);
- одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично;
- прави спискове с различитим наменама (куповина, прославе рођендана, обавезе у току дана...).

Знања о језику

- препознаје шта је ново научио;
- схвата значај познавања језика;
- увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог страног језика;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Увод у програмске садржаје		1	0	1
2.	Freizeitaktivitäten		7	5	2
3.	Winterferien / Sommerferien		6	3	3
4.	Alles Gute zum Geburtstag!		9	4	5
5.	Die Klassenarbeit Nr.1		3	0	3
6.	Körperteile		8	4	4
7.	Gesund leben		8	4	4

8.	Wie war es in der Schule?		8	3	5
9.	Wo ist denn hier...?		5	3	2
10.	Die Klassenarbeit Nr. 2		3	0	3
11.	Hast du Lust ins Kino zu gehen?		5	2	3
12.	Ordnung muss sein!		8	3	5
13.	Годишња систематизација наставног градива		1	0	1
укупно:			72	31	41

Теме:

- Школа: школски простор и прибор, активности и обавезе, излети
- Ја и моји другови: дружење; спорт
- Породица и блиско окружење: ужа и шира породица, суседи и пријатељи; кућни љубимци и обавезе према њима
- Празници: Божић, Нова година, Ускрс и други важни празници
- Мој дом: просторије у кући, обавезе у кући
- Исхрана: оброци, омиљена храна, здрава храна; навике у исхрани у земљи чији се језик учи
- Одећа: одевни предмети; прикладно одевање
- Окружење: место и улица где станујем; важне установе у окружењу (биоскоп, школа, позориште, пошта, музеј, банка, болница)
- Остало: годишња доба, месеци, дани у недељи и делови дана; исказивање времена (метеоролошко и хронолошко - пуни сати и пола сата); бројеви до 100; основни подаци о земљи/земљама чији се језик учи

Комуникативне функције

- Представљање себе и других
- Поздрављање
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди
- Постављање и одговарање на питања
- Молбе и изрази захвалности
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности
- Изражавање допадања/недопадања
- Изражавање физичких сензација и потреба
- Именовање активности (у вези са темама)
- Исказивање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...)
- Давање и тражење информација о себи и другима
- Тражење и давање обавештења
- Описивање лица и предмета
- Изрицање забране и реаговање на забрану
- Изражавање припадања и поседовања
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику
- Скретање пажње
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања

- Исказивање извињења и оправдања

Морфосинтаксички и фонетски садржаји с примерима

Именице (заједничке, властите)

- Рецептивно усвајање рода, броја и падежа помоћу члана, наставака и детерминатива. Продуктивно коришћење номинатива, датива и акузатива једине и номинатива и акузатива множине, са одговарајућим предлозима и без предлога у говорним ситуацијама које су предвиђене тематиком. Саксонски генитив.
- Ich lese den Roman "Emil und Detektive". Hilfst du deiner Mutter? Hilfst du Michaelas Mutter?

Члан

- Рецептивно и продуктивно усвајање одређеног и неодређеног члана уз именице у наведеним падежима. Сажимање члана im, am, ins (рецептивно). Нулти члан уз градивне именице (рецептивно). Присвојни детерминативи у номинативу, дативу и акузативу једине и множине (рецептивно).
- Ich liege im Bett. Dort steht ein Computer. Der Computer ist neu. Ich trinke gern Milch. Zeig mir dein Foto!

Негација

- Kein у номинативу и акузативу. Nein, nicht.
- Nein, das weiß ich nicht. Ich habe keine Ahnung.

Заменице

- Личне заменице у номинативу (продуктивно), дативу и акузативу једине и множине (рецептивно).
- Er heißt Peter. Wann besuchst du uns?

Придеви

- Описни придеви у саставу именског предиката, а само изузетно у атрибутивној функцији (рецептивно).
- Sie ist Lehrerin. Du bist nicht da. Er ist groß.

Предлози

- Датив - bei, mit, aus, vor; акузатив - für; датив/акузатив - in, an, auf. Увежбавају се рецептивно уз именице у одговарајућим падежима (рецептивно).
- Susi ist bei Christian. Ist das ein Geschenk für mich? Ich bin im Park/ auf dem Spielplatz.

Прилози

- Прилози и прилошке фразе: links, rechts, hier, dort, da, heute, morgen, jetzt, morgen nach dem Frühstück.

Глаголи

- Презент најфреквентнијих слабих и јаких глагола - простих и глагола са наглашеним или ненаглашеним префиксом, помоћних глагола sein и haben, модалних глагола wollen, sollen, müssen и dürfen (рецептивно), као и können и möchten (рецептивно и продуктивно) у потврдном, одричном и упитном облику једине и множине. Презент са значењем будуће радње; претерит глагола sein и haben (рецептивно и продуктивно). Најфреквентнији рефлексивни глаголи и императив јаких и слабих глагола (рецептивно).
- Ich heiße Peter. Gibst du mir deine Telefonnummer? Ich stehe immer um 7 Uhr auf. Sie fährt gern Rad. Kannst du schwimmen? Ich fahre im Sommer nach Österreich. Wo warst du gestern? Möchtest du Basketball spielen? Maria war krank, sie hatte Grippe.

Бројеви

- Основни до 100.
- Казивање времена по часовнику (у неформалној употреби).

Реченица

- Основне реченичне структуре у потврдном, одричном и упитном облику. Проширивање основних реченичних структура (субјекат - предикат - објекат) подацима о пропратним околностима.

Продуктивно коришћење негација ницхт и кеин. Упитне реченице уведене упитном речју.

Неуведене упитне реченице.

- Peter liest. Peter liest ein Buch. Peter liest heute ein Buch. Peter liest nicht. Peter liest keine Zeitung. Liest Peter ein Buch? Was liest er?

Седми разред

Стандарди

- Разумевање говора-ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, не дужу од 4 до 5 минута; и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).
- Разумевање писаног текста-ученик чита са разумевањем краће писане и илустроване текстове у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Усмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик је у стању да искаже једноставну усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.
- Писмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик пише поруке и кратке текстове.
- Интеракција-ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Знања о језику-препознаје основне принципе граматичке и социолонгвистичке компетенције.

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

На крају седмог разреда, ученик треба да:

- разуме изразе и упутства које наставник употребљава и прати обична и краћа обавештења;
- разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до 12 реченица, које наставник исказује природним темпом, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже познату језичку грађу обрађену током петог, шестог и седмог разреда;
- разуме једноставне песме у вези са обрађеном тематиком;
- разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и интересовањима са активностима на часу.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да:

- упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи;
- даље упознаје правила граfiје и ортографије;
- разуме смисао краћих писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (огласи, плакати са већим бројем учесталих израза и интернационализама око 100 речи);
- издваја основне информације из краћег прилагођеног текста у вези са неком особом или догађајем (ко, шта, где, када...);
- наслути садржај неког информативног текста ако је праћен визуелним додатком.

Усмено изражавање

Ученик треба да:

- разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
- ступи у дијалог и у оквиру десет реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог, шестог и седмог разреда;

- монолошки, без претходне припреме, али уз наставников подстицај, у десетак реченица представи себе или другог, саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише слику, лице, предмет, животињу и ситуацију.

Интеракција

Ученик треба да:

- реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом;
- поставља једноставна питања и одговара на њих;
- изражава допадање или недопадање; нуди и прихвата понуду, позив или извињење;
- учествује у комуникацији на часу (у пару, у групи, итд.);
- тражи разјашњења када нешто не разуме;
- остварује једноставну интеракцију уз стално понављање и поновно формулисање исказа и врши корекције.

Писмено изражавање

Ученик треба да:

- даље упознаје правила графиције, ортографије и интерпункције;
- пише реченице и краће текстове на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја (биографије, краће описе догађаја из свакодневног живота);
- пише пригодне честитке, поруке и електронска писма користећи модел;
- одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично;
- прави спискове с различитим наменама (куповина, прославе рођендана, обавезе у току дана...).

Знања о језику

- препознаје шта је ново научио;
- схвата значај познавања језика;
- увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем
- првог страног језика;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Распуст		10	3	7
2.	Пријатељство		8	2	6
3.	Временске прилике		8	3	5
4.	Заштита човекове околине		8	2	6
5.	Свакодневни живот		11	4	7
6.	Масмедији и музика		7	4	3
7.	О градовима Немачке-Салцбург		2	1	1
8.	Јело и пиће		9	2	7
9.	Здравље		9	1	8

	укупно:	72	22	50
--	---------	----	----	----

Теме

- Заједничке активности и интересовања у школи и ван ње
- Дневне обавезе
- Обавезе у кући, уређење простора у којем живи (куповина животних намирница, подела посла...)
- Здравствена заштита
- Развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима (кућни љубимци, незбринуте животиње)
- Знаменитости у културама земаља чији се језик учи
- Оброци (здрава исхрана)
- Становање (блок, насеље, кућа, град. Село)
- Куповина (обраћање и учтиве форме обраћања)
- Временске прилике
- Изласци (слободно време)
- Предмети, распоред часова, недељна оптерећеност
- Слободне активности (посете, спортски дани, хуманитарне акције)

Комуникативне функције

- Представљање себе и других
- Поздрављање
- Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)
- Разумевање и давање једноставних упутстава и команди
- Постављање и одговарање на питања
- Молбе и изрази захвалности
- Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности
- Изражавање допадања/недопадања
- Изражавање физичких сензација и потреба
- Именовање активности (у вези са темама)
- Искривање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...)
- Давање и тражење информација о себи и другима
- Тражење и давање обавештења
- Описивање лица и предмета
- Изрицање забране и реаговање на забрану
- Изражавање припадања и поседовања
- Тражење и давање обавештења о времену на часовнику
- Скретање пажње
- Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања
- Искривање извињења и оправдања

Морфосинтаксички и фонетски садржаји с примерима

Именице (заједничке, властите)

- Рецептивно и продуктивно усвајање рода, броја и падежа помоћу члана, наставка и детерминатива.
- Продуктивно коришћење номинатива, генитива, датива и акузатива једине и множине, са одговарајућим предлозима и без предлога у говорним ситуацијама које су предвиђене тематиком.
- Саксонски генитив.

- Ich lese den Roman "Emil und Detektive". Hilfst du deiner Mutter? Hilfst du Michaelas Mutter? Ich fahre mit den Freunden zum See. Wie gefällt dir das Auto meines Bruders?

Члан

- Рецептивно и продуктивно усвајање одређеног и неодређеног члана уз именице у наведеним падежима. Сажимање члана im, am, ins (рецептивно и продуктивно). Нулти члан уз градивне именице (рецептивно и продуктивно). Присвојни детерминативи у номинативу, генитиву, дативу и акузативу једнине и множине (рецептивно и продуктивно).
- Ich liege im Bett. Dort steht ein Computer. Der Computer ist neu. Ich trinke gern Milch. Zeig mir dein Foto!
- Разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато: одређено и познато): Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.
- Употреба одређеног члана: уз глаголе кретања: ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren; уз годишња доба: im Sommer; уз доба дана: am Vormittag; уз датуме: am 6. März
- Употреба нултог члана: уз називе спорта: Fußball spielen, Gymnastik treiben; уз називе музичких инструмената: Klavier spielen; у изразима: zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen; уз географске појмове nach Italien fahren, in Berlin leben

Негација

- Kein у номинативу, генитиву, дативу и акузативу. Nein, nicht.
- Nein, das weiß ich nicht. Ich habe keine Ahnung.

Заменице

- Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине (рецептивно и продуктивно).
- Er heißt Peter. Wann besuchst du uns? Wie geht es Ihnen?

Придеви

- Описни придеви у саставу именског предиката, а само изузетно у атрибутивној функцији (рецептивно).
- Sie ist Lehrerin. Du bist nicht da. Er ist groß. Придеви у компаративу и суперлативу: правилне поредбене облике: billig, billiger, der (die, das) billigste; неправилне поредбене облике (gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der (die, das) längste).
- Придеви изведени од имена града (Belgrader, Hamburger).

Предлози

Предлози са дативом, акизаутивом и дативом и акузативом који се користе: за означавање положаја у простору-auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber; за правац кретања-zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt; за време-vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde; за порекло-aus der Schweiz; за средство-mit dem Taxi; за намену-für Kinder

Прилози и прилошке одредбе (рецептивно и продуктивно):

- за време: gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.
- за место и правац кретања: da hinten, geradeaus, nach links.
- за начин: zufällig.
- за учесталост: oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.

Глаголи (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима:

- презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима, презент модалних глагола (рецептивно и продуктивно)
- претерит помоћних и модалних глагола
- перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
- футур
- коњунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?
- глаголи са предложном допуном: warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf.

- повратни глаголи: sich waschen, sich die Hände waschen

Бројеви

- Основни до 1000.
- Редни бројеви до 31.
- Казивање времена по часовнику.

Реченица

- Основне реченичне структуре у потврдном, одричном и упитном облику.
- Везници за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): und, aber, oder, denn.
- Er lernt Deutsch, denn er möchte in Berlin studieren. Er hat einen Führerschein aber er fährt nicht.
- Везници за зависно-сложени реченице ob, dass, w? (рецептивно и продуктивно)
- Ich weiss nicht, wann der Film beginnt. Er sagt, dass er Deutsch kann.

Осми разред

Стандарди

- Разумевање говора-ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, не дужу од 4 до 5 минута; и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).
- Разумевање писаног текста-ученик чита са разумевањем краће писане и илустроване текстове у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Усмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик је у стању да искаже једноставну усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.
- Писмено изражавање-у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик пише поруке и кратке текстове.
- Интеракција-ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
- Знања о језику-препознаје основне принципе језика, односно граматичке и социolingвистичке компетенције.

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

На крају осмог разреда, ученик треба да:

- разуме наставников говор и његова упутства,
- разуме краће усмене текстове (до 15 реченица и не дужу од 3 минута) које исказују говорници различитих стандардних варијетета, на већ обрађене и новоуведене теме у вези са свакодневним животом, ближим и даљим учениковим окружењем и узрасно специфичним интересовањима,
- разуме садржај текстова савремених музичких композиција исказаних једноставним језичким средствима,
- у зависности од комуникативног циља ученик у тексту препознаје и идентификује: његов општи садржај; важне информације (спецификоване и/или налогом захтеване); суштину поруке и говорникову намеру, као и емоционални контекст.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да:

- разуме општи смисао аутентичних и адаптираних текстова дужине до 150 речи (огласи, краћи извештаји и вести, брошуре, проспекти, сервисне информације, краће репортаже, интервјуи, стрипови) из домена већ обрађених и новоуведених тема у складу са узрастом и интересовањима

(из домена свакодневног живота, ближег и даљег учениковог окружења, друштвених појава значајних за младе),

- у зависности од комуникативног циља ученик у тексту препознаје и идентификује: његов општи садржај; важне информације (спецификоване и/или налогом захтеване); суштину поруке и говорникову намеру, као и емоционални контекст.

Усмено изражавање

Ученик треба да:

- једноставним језичким средствима (усвојеним речима, изразима, реченицама) да основне информације о себи, својој породици, свом окружењу, школи и друговима и осталим узрасно адекватним темама, као и да код саговорника распита о сличним информацијама,
- уз наставникову помоћ и уз употребу усвојених језичких средстава води кратак разговор о познатим, већ обрађиваним темама.

Писмено изражавање

Ученик треба да:

- записује кратке белешке на основу наставничког излагања,
- користи кратке контактне форме: разгледнице, електронска писма, кратка писма са садржајем личне природе,
- користи кратке писане форме да оствари комуникативну ситуацију молбе, захваљивања, упита, прихватања и одбијања предлога (употребљавајући једноставна и усвојена језичка средства),
- самостално пише кратке саставе на познате, узрасно адекватне и блиске теме, дужине до 70 речи.

Медијација

У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) који не могу да се споразумевају, ученик треба да:

- усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и обрнуто
- писмено преноси једноставне поруке и објашњења
- препричава садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције
- започиње краћи разговор о познатим темама, одржава континуитет и завршава га.

Интеракција

Ученик треба да:

- реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом;
- поставља питања и одговара на њих;
- изражава допадање или недопадање; нуди и прихвата понуду, позив или извињење;
- учествује у комуникацији на часу и ван њега (у пару, у групи, итд.);
- тражи разјашњења када нешто не разуме;
- остварује једноставну интеракцију уз поновно формулисање исказа и врши корекције.

Знања о језику

Ученик треба да:

- препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом;
- поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине;
- увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог страног језика;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима;
- уочава сличности и разлике између матерњег и страних језика које учи;
- разуме значај употреба интернационализма;
- примењује компензационе стратегије.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод у програмске садржаје		1	0	1
2.	Berufe, Reisen, Märchen		32	15	17
3.	Die Klassenarbeit Nr.1		3	0	3
4.	Medien, Umwelt, Gesellschaft		19	10	9
5.	Landeskunde		6	3	3
6.	Die Klassenarbeit Nr. 2		3	0	3
7.	Alltägliches		3	2	1
8.	Годишња системаизација наставног градива		1	0	1
укупно:			68	30	38

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Општи **циљ** предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице, проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

Пети разред**Оперативни задаци**

- подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе развијањем вештина за унапређивање услова школског живота кроз праксу;
- упознавање школских правила и процедура;
- разумевање функционисања органа управљања школе и стручних тела;
- упознавање права и одговорности свих актера на нивоу школе;
- развијање комуникацијских вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења;
- обучавање техникама групног рада;
- развијање способности критичког просуђивања и одговорног одлучивања и делања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Упознавање основних елемената програма		6	6	0
2.	Сагледавање услова школског живота		4	4	0
3.	Избор проблема на коме ће се радити		1	1	0

4.	Сакупљање података о изабраном проблему		8	8	0
5.	Активизам и партиципација – план акције		12	12	0
6.	Јавна презентација плана акције		1	1	0
7.	Осврт на научено – евалуација		4	0	4
укупно:			36	32	4

Шести разред

Оперативни задаци

- Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице;
- разумевање функционисања нивоа и органа власти;
- упознавање мера власти;
- упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице;
- развијање комуникацијских вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења;
- обучавање за тимски начин рада;
- развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Упознавање основних елемената програма		6	5	1
2.	Уочавање проблема у заједници		4	4	0
3.	Избор проблема		1	1	0
4.	Сакупљање података о изабраном проблему		8	8	0
5.	Израда студије		12	12	0
6.	Јавна презентација студије		1	1	0
7.	Осврт на научено		4	0	4
укупно:			36	31	5

Седми разред

Оперативни задаци

- разумевање значења кључних појмова који се односе на грађанина, државу и власт;
- схватање историјског развоја грађанских права и слобода;
- упознавање са карактеристикама одговорног и активног грађанина;

- разумевање места и улоге детета као грађанина у друштву;
- разумевање односа између грађанских права, појединаца и општег добра;
- упознавање са начином развијања грађанске одговорности;
- разумевање волонтерског покрета и значаја волонтерских акција;
- подстицање ученика да се ангажују у различитим иницијативама и акцијама;
- разумевање значаја иницијативе за постизање промена у друштвеној заједници;
- разумевање неопходности постојања власти;
- упознавање са концептом ограничене власти;
- упознавање са институцијом Бачког парламента.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		2	1	1
2.	Бачки парламент и иницијатива		5	5	0
3.	Грађанин		19	19	0
4.	Држава и власт		7	7	0
5.	Завршни део		3	0	3
укупно:			36	32	4

Осми разред

Оперативни задаци

- Разумевање концепта универзалности права детета;
- стицање знања о узроцима различитог степена остварености права детета у савременом свету;
- подстицање развоја критичког односа према појавама злоупотребе права детета;
- упознавање са неопходним условима за остваривање најбољег интереса детета;
- познавање са местом, улогом и значајем међународних организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце;
- упознавање са местом, улогом и значајем институција и организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце у Републици Србији;
- упознавање са националним законодавним оквиром чији је циљ заштита интереса деце;
- разумевање места, улоге и одговорности државе, друштва, породице и детета у унапређивању положаја деце у једном друштву;
- идентификовање особина, знања и вештина код деце које су значајне за њихову активну улогу у унапређивању положаја деце у друштву;
- разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву;
- напређивање вештина критичког разматрања информација добијених преко различитих медија;
- упознавање са улогом медија у креирању слике детета у друштву.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		2	1	1
2.	Деца у савременом свету		18	18	0
3.	Медији у савременом друштву		11	11	0
4.	Завршни део		3	0	3
укупно:			34	30	4

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљеви верске наставе јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности Цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате Цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Задаци верске наставе јесу да код ученика:

- развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развија способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе;
- развија тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналагању равнотеже између заједнице и властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и пре и после свега са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-ВЕРОНАУКА

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православног поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско

виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне Цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све ово спроводи се како на информативносазнајном тако и на доживљајном и на делатном плану, уз настојање да се доктриниране поставке спроведу у свим сегментима живота (однос са Богом, са светом, са другим људима и са собом).

Задаци православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;
- развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;
- изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;
- развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно;
- развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.

Пети разред

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Религија и култура старог света		3	2	1
3.	Откривење-свет Библије		3	2	1
4.	Стварање света и човека		7	4	3
5.	Старозаветна историја спасења		7	5	2
6.	Закон Божији		6	3	3
7.	Месијанска нада		9	6	3
укупно:			36	23	13

Шести разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- уоче да је слобода кључни елеменат у разумевању Тајне Христове;
- науче да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности;
- запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Припрема света за долазак Сина Божијег		5	3	2
3.	Увод у Нови Завет		5	3	2
4.	Богочовек-Исус Христос		19	12	7
5.	Црква Духа Светога		6	5	1
укупно:			36	24	12

Седми разред

Циљ наставе Православног катихизиса (вероунауке) у седмом разреду је да се код ученика изгради свест о томе да је носилац постојања природе личност; да је личност израз заједнице слободе с другом личношћу и да је Црква у својој литургијској пројави икона начина постојања Св.Тројице, односно постојања човека као личности- као иконе Божије.Треба указати ученицима на то да се Св.Тројица пројављује преко људи и њихових служби које они пројављују у односу један према другом. Овим се показује да је човек икона Божија и да се Бог не среће другачије осим преко човека у литургијском догађају.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- запазе да природа не постоји без личности;
- науче да личност у Богу претходи природи у онтолошком смислу;
- уоче да у стварном свету људска природа претходи човеку као личности у онтолошком смислу;
- запазе да се код створених бића, тј. код људи слобода може изразити и као негација, што није случај у Богу;
- запазе да је слобода Божија онтолошка, тј, да се изражава само као љубав према другој личности;
- запазе разлику између иконографског приказивања Св. Тројице у православној и римокатоличкој традицији.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Богопознање		6	4	2
3.	Јединство Цркве Христове		7	4	3
4.	Светотајнски живот Цркве		13	7	6

5.	Српска Црква кроз векове		9	5	4
укупно:			36	21	15

Ости разред

Циљ

наставе Православног катихизиса (веронауке) у осмом разреду јесте рекапитулација целокупног градива из претходних разреда с посебним истицањем следећих елемената: да је метафизичко начело постојања Бог, односно да истинско биће треба тражити у Богу који је Св.Тројица; да је онтолошко начело на основу православног учења о Богу као Св.Тројици личност, а не природа; да је личност заједница слободе са другом личношћу; да је човек створен као личност и да је позван да постоји на начин на који постоји Св.Тројица ако жели да превазиђе ограничења своје природе, што се остварује у Христу, односно у Литургији.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- стекну свест о томе да је личност заједница слободе с другом личношћу;
- буду свесни разлике између природе и личности;
- запазе да је личност носилац постојања природе;
- уоче да у хришћанској онтологији нема сукоба и искључивости између једног и многих.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Увод		1	1	0
2.	Човек је икона Божија		8	5	3
3.	Подвижничко-евхаристијски етос		8	5	3
4.	Литургија		9	5	4
5.	Царство Божије		8	5	3
укупно:			34	13	21

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ-ИЗАБРАНИ СПОРТ

Циљ

физичког васпитања (изабраног спорта) је да својим разноврсним и систематским моторичким активностима, повезаним са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада, задовољење индивидуалне потребе ученика, његове радозналости и жеље за достигнућима у изабраном спорту.

Задаци:

- Задовољење примарних мотива ученика, посебно потребе за кретањем, игром и такмичењем;
- Подстицање потребе ученика за личном афирмацијом, групном идентификацијом као доприносом за бржу социјализацију детета
- Развијање потребе за стваралаштвом у смеру спортско-техничких и тактичких достигнућа и доживљавању личног учинка у изабраној спортској грани
- Примена стечених знања у систему школских спортских такмичења
- Развој и усавршавање моторичких способности
- Формирање морално-вољних квалитета личности

Седми разред**Садржај програма-одбојка**

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
13.	Кошарка • Савладавање елемената технике • Хватање, додавање, вођење • Пивотирање • Двокорак • Шутирање на кош • Скок шут • Основна правила игре • Индивидуална и колективна игра • Игра са применом правила • Такмичења	1.1.1. 1.1.2. 1.2.4. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 3.1.1. 3.1.2.	36	11	25
14.	Одбојка • Одбијање лопте, прсти, чакић • Сервис, доњи, горњи • Пријем лопте • Смеч • Блокирање лопте • Основна правила игре • Индивидуална и колективна игра • Игра са применом правила • Такмичења	1.1.1. 1.1.2. 1.2.4. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 3.1.1. 3.1.2.	36	12	24
укупно:			36	11/12	25/24

Ости разред

Оперативни задаци

Ученике треба оспособити да:

- Развој основних моторичких способности, првенствено брзине, координације и прецизности у оквиру изабране спортске гране
- Стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом изабране спортске гране, учење и усавршавање основне тактике изабраног спорта и њена примена у пракси
- Примена стечених спортско техничких и тактичких знања и умења изабраног спорта у сложеним условима (кроз игру и такмичења)
- Усвајање етичких вредности: поштовање партнера-противника, правила такмичења и фер игре

Садржај програма-одбојка

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
15.	Кошарка • Савладавање елемената технике • Хватање, додавање, вођење • Пивотирање • Двокорак • Шутирање на кош • Скок шут • Основна правила игре • Индивидуална и колективна игра • Игра са применом правила • Такмичења	1.1.1. 1.1.2. 1.2.4. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 3.1.1. 3.1.2.	34	4	30
16.	Одбојка • Одбијање лопте, прсти, чакић • Сервис, доњи, горњи • Пријем лопте • Смеч • Блокирање лопте • Основна правила игре • Индивидуална и колективна игра • Игра са применом правила • Такмичења	1.1.1. 1.1.2. 1.2.4. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 3.1.1. 3.1.2.	34	4	30
укупно:			34	4	30

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ V-VIII РАЗРЕД

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ наставе информатике и рачунарства јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и информатичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се ученици оспособе за коришћење рачунара и стекну вештине у примени рачунара у свакодневном животу.

Задаци наставе информатике и рачунарства су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе информатике и рачунарства сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе информатике и рачунарства буду у пуној мери реализовани
- упознавање основних појмова из информатике и рачунарства;
- развијање интересовања за примену рачунара у свакодневном животу и раду;
- подстицање креативног рада са рачунаром;
- оспособљавање за рад на рачунару.

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да се:

- оспособе за примену рачунара у области информација и комуникација;
- упознају са опасностима на Интернету и начинима заштите од њих;
- упознају са основама програма за снимање и обраду звука;
- упознају са основама програма за снимање и обраду видео записа;
- оспособе за израду мултимедијалних презентација;
- оспособе за писање једноставних програма;
- упознају са основама програма за цртање и графички дизајн;
- упознају са образовним софтвером.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обраде	осталих типова
1.	Интернет		6	5	1
2.	Обрада звука		4	2	2
3.	Обрада видео записа		6	4	2
4.	Цртање и графички дизајн		10	5	5
5.	Израда презентација		10	4	6
укупно:			36	20	16

Ости разред

Оперативни задаци

- Упознавање ученика са применом рачунара у области табеларних прорачуна и израда графика
- Упознавање ученика са фазама израде проблемских задатака на рачунару
- Упознавање ученика са основама језика за израду једноставнијих презентација на мрежи
- Упознавање ученика са могућностима специјализованих програма за израду презентације на мрежи
- Оспособљавање за самосталну израду пројекта применом рачунарских технологија

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Презентације на мрежи		10	6	4
2.	Израда самосталног пројекта		14	2	12
3.	Табеларни прорачуни		10	5	5
укупно:			34	13	21

ХОР И ОРКЕСТАР

Општи **циљ** наставе овог изборног предмета је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Остали циљеви и задаци су:

- да код ученика развија музичке способности и жељу за активним музицирањем/певањем и суделовањем у школским ансамблима;
- да подстиче креативне способности ученика и смисао за колективно музицирање;
- да развија навике слушања музике, подстиче доживљај и оспособљеност за разумевање музичких порука;
- да подстиче стваралачко ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- да развија критичко мишљење.

Задаци:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање)
- подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, истраживање и стварање музике)
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности
- припремање програма за културну и јавну делатност школе
- упознавање занимања музичке струке

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Певање		12	6	6
2.	Свирање		20	10	10
3.	Музичко стваралаштво		4	2	2
укупно:			36	18	18

Осми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају/свирају песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности и импровизују их на доступним инструментима.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Извођење музике певањем исвирањем, забавна, поп музика и џез		17	10	7
2.	Дечје стваралаштво, компоновање музике на задати текст		17	9	8
укупно:			34	19	15

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ

Циљ наставе изборног предмета свакодневни живот у прошлости јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да прошире знања из области опште културе, да се оспособе кроз упознавање са начином живота људи у прошлости боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и

укорењености. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике културних промена и да науче како да сагледају себе у контексту „другог“ да би сопствени идентитет што потпуније интегрисали у шири контекст разуђене и сложене садашњости.

Задаци наставе изборног предмета свакодневни живот у прошлости су стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе овог изборног предмета сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе предмета) буду у пуној мери реализовани

Кроз наставу усмерену ка упознавању с различитим елементима свакодневног живота, као што су односи у породици, исхрана, образовање, игре, забава, становање, одевање... ученици уочавају њихову условљеност историјским процесима и догађајима. Концепција наставе овог изборног предмета нагласак ставља на упознавање с основним елементима свакодневног живота у прошлости Србије, Европе и света, с намером да се уоче њихови заједнички именитељи и упознају различитости које постоје у датом историјском контексту, као и у односу на савремено доба у којем ученик живи. Подстицањем радозналости, креативности и истраживачког духа у проучавању овог предмета, ученици треба да се оспособе да формирају јаснију представу о прошлим временима, да овладају елементарним процедурама прикупљања историјске грађе, као и да развију критички однос према тој грађи и другим остацима прошлих времена.

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разумеју појам свакодневни живот
- разумеју значај проучавања свакодневног живота у прошлости
- усвоје и прошире знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости
- усвоје и прошире знања о улози новца и банака у свакодневном животу људи некад и сад
- употпуне знања о историји српског новца
- стекну знања о свакодневном животу у новом веку
- стекну знања о свакодневном животу Срба у новом веку
- развијају истраживачку радозналост
- развијају способност повезивања знања из различитих области.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		1	0	1
2.	Новац и банке-некад и сад		4	4	0
3.	Свакодневни живот у Европи и свету од краја 15. до краја 19. века		18	18	0
4.	Свакодневни живот Срба од краја 15. до краја 19. века		13	12	1
укупно:			36	34	2

Ости разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разумеју појам свакодневни живот
- разумеју значај проучавања свакодневног живота у прошлости
- усвоје и прошире знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости
- усвоје и разумеју основне елементе свакодневног живота у прошлости Србије, Европе и света са намером да се уоче њихови заједнички именитељи и препознају различитости које постоје у датом историјском контексту
- развијају истраживачку радозналост
- развијају способност повезивања знања из различитих области.
- Усвоје и прошире знања о улози фотографије, филма, радија и телевизије у свакодневном животу људи некад и сад

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Увод		6	3	3
2.	Фотографија, филм, радио и телевизија некад и сад		13	8	5
3.	Свакодневни живот од краја 19. до краја 20. века		8	5	3
укупно:			34	32	2

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Циљ васпитно-образовног рада овог изборног предмета јесте да додатно подстиче развој и практичних и теоријских знања ученика која су важна за њихово слободно, спонтано и креативно комбиновање ликовних елемената у области: цртања, сликања, вајања, графике, примењених уметности и визуелних комуникација, а у циљу развоја њиховог креативног мишљења.

Ова изборна настава такође:

- омогућава и подстиче развој учениковог спонтног и креативног мишљења у областима ликовне културе;
- омогућава и подстиче ученике на савладавање технолошких поступака ликовног рада у оквиру одређених средстава и медијума;
- мотивише ученике на упознавање основних елемената и закономерности ликовног језика;
- развија способности и веће осетљивости ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- ствара услове да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да креативним изражавањем боље упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развија способности ученика за визуелно памћење, за повезивање опажених информација као основе увођења у креативно визуелно мишљење;

- развија већу осетљивост за ликовне и визуелне вредности које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развија моторичке способности ученика и навике за лепо писање;
- континуирано подстиче и прати интересовања за посећивањем музеја, изложби и јача потребе код ученика за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- ствара услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућа разумевање позитивног емоционалног става према вредностима израженим у делима различитих подручја уметности;
- развија способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Задаци су:

- развијање способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- развијање памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварање услова да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовног и визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијање ученикових потенцијала у области ликовности и визуелности, те помагање у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- стварање интересовања и потребе за посећивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да ученици осетљивост за ликовне и визуелне вредности које стичу у настави, примењују раду и животу;
- развијање сензибилности за лепо писање;
- развијање моторичких способности ученика.

Седми разред

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука, фотографију и перформанс
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора
- се оспособе да повезују ликовни рад с литерарним сценским изразом, звуком и покретом
- упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Цртање		12	6	6
2.	Сликање		12	6	6
3.	Вајање		12	6	6
укупно:			36	18	18

Осми разред**Оперативни задаци**

Ученици треба да се:

- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике;
- формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;
- ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.

Садржај програма

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	стандарди	број часова по теми	број часова	
				обrade	осталих типова
1.	Слободно компоновање		8	6	2
2.	Визуелна метафорика		6	4	2
3.	Контраст, јединство и доминанта у простору		16	10	6
4.	Слободно компоновање и фантастика		4	3	1
укупно:			34	23	11

ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културне активности школе обухватају:

- Прославу дана школе
- Прославу почетка школске године
- Прославу краја школске године
- Прославу краја основношколског образовања и васпитања
- Прославе школских и државних празника
- Приредбе
- Представе
- Изложбе
- Концерте
- Такмичења и смотре
- Посете установама културе

активност		време	реализатор(и)
Прослава Дана школе	• Приредбе и концерти • Спортска такмичења • Изложбе ликовних и литерарних радова ученика • Поводом јубилеја школа организује и друге видове прослава (свечане академије, издавање монографија и сл.) којима промовише успехе својих ученика	15. мај	- Стручна већа - Библиотекари - Руководство школе
Прослава почетка школске године	• Приредба за ученике првог разреда и њихове родитеље • Панои добродошлице за ђаке-прваке	први дан школске године	- Одељењско веће првог разреда - Стручно веће уметности
Прослава краја школске године	• Журке за ученике старијих разреда • Одељењске прославе за ученике млађих разреда •	последњи наставни дан другог полугодишта	- Одељењска већа свих разреда - Ученички парламент
Прослава краја основношколског образовања и васпитања	• Свечана додела диплома • Журка за ученике • Панои с успесима ученика	по завршетку наставе за ученике 8. разреда	- Одељењско веће осмог разреда - Ученички парламент - Савет родитеља
Прослава школских и државних празника	• Журке за ученике старијих разреда • Одељењске прославе за ученике млађих разреда • Маскенбал/дан изузетака и др. (у организацији ученичког парламента) • Посете установама које организују тематске представе или прославе за ученике	Нова година	- Одељењска већа свих разреда - Ученички парламент
	• Свечана академија • Изложбе ликовних радова • Часови одељењске заједнице посвећени светом сави	Школска слава-Свети Сава	- Стручно веће уметности - Стручно веће језика и књижевности

			- Стручно веће друштвених наука - Библиотекари - Руководство школе
	Часови одељењске заједнице посвећени догађајима и личностима којима је празник посвећен	Државни празници и значајни датуми (по календару)	- Стручно веће друштвених наука, - Одељењске старешине
Приредбе, представе, изложбе и концерти	- Активности тематски везане за прославу одређених празника - Активности у складу с израженим интересовањима ученика - Активности у сврху промоције ученичких постигнућа (наставних и ваннаставних)	током школске године	- Стручно веће разредне наставе - Стручно веће уметности и др.
Такмичења и смотре	- Реализација ваншколских такмичења и конкурса - Квиз библиотеке „паметна глава“ - Смотре/такмичења у ваннаставним и ваншколским постигнућима ученика у сврху промоције позитивних вредности и модела понашања	током школске године	- Библиотекари (уз сарадњу предметних наставника)
Посете установама културе	- Посете позоришту - Посете биоскопу - Посете музејима и изложбама	током школске године	- Одељењска већа

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

активност		време	реализатор(и)
Школски турнири	- Турнир у малом фудбалу - Турнир у одбојци - Турнир у кошарци - Турнир у „између две ватре“ - Утакмица победничке и екипе родитеља	током школске године	- Стручно веће физичког васпитања - Стручно веће разредне наставе - Савет родитеља
Промоција спорта, такмичења и фер-плеја	- Израда паноа о актуелним спортским такмичењима (Олимпијске игре, светска/европска првенства) с информацијама, рекордима, сликама... - Израда паноа о појединим спортовима - Израда паноа о спортистима изузетних квалитета	у складу с актуелним догађајима	- Јовановић Зоран - Ученички парламент - Спортске секције
Игре на снегу	- Прављење Снешка Белића - Грудвање на дистанци - Фудбал на снегу	децембар-јануар (када има снега)	- Стручно веће физичког васпитања - Стручно веће разредне наставе
Превенција деформитета	- Предавање за ученике - Израда паноа о деформитетима тела и последицама физичке неактивности	прво тромесечје	- Стручно веће физичког васпитања - Школски лекар

	• Предавања/панои с упутствима за правилно вежбање • Корективна гимнастика за ученике у продуженом боравку		- Савет родитеља
Недеља школског спорта	• Спортска такмичења (мали фудбал, одбојка, кошарка, рукомет, између две ватре...) • „Игре без граница“ • Утакмице ученика и родитеља, ученика и наставника • Крос РТС-а • Гостовање истакнутих спортиста • Јавни час физичког васпитања • Час одељењске заједнице о значају спорта и физичке активности • Израда паноа и материјала за сајт школе о одржаним такмичењима и победницима	новембар мај	- Стручно веће физичког васпитања - Стручно веће разредне наставе - Савет родитеља

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Окружење програма

Снаге: Постоји низ активности које се у школи већ реализују. Ученици и наставници су научени на такву врсту комуникације и сарадње. Поједини родитељи се постепено укључују у живот и рад школе. У школи су реализовани пројекти Школски полицајац, Превенција преступничког понашања, Школа без насиља. Покушавамо да укључимо и локалну заједницу у реализацију наведених пројеката.

Школа располаже кадром који је обучен да реализује планиране задатке, техничким ресурсима неопходним за реализацију, одређеним финансијским средствима опредељеним за реализацију пројекта, и можемо се ослонити на експерте из Министарства просвете, Завода за унапређивање образовања и васпитања и Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију.

Слабости: Постоји реална потреба боље комуникације са родитељима, њиховог чешћег укључивања у рад школе и развијања родитељских вештина. Сарадњу са установама које брину о здравом одрастању најмлађе популације треба прво дефинисати, а онда је и поспешити. Неопходно је ојачати сарадњу са Центром за социјални рад, Домом здравља, Институтом за ментално здравље и другим релевантним институцијама. Незаинтересованост или презапосленост родитеља могу утицати на њихово недовољно ангажовање у планираним активностима. Овај проблем се може превазићи правовременим информисањем и прилагођавањем потребама родитеља (време када се реализују одређене активности). Недостатак финансијских средстава, уколико локална заједница не одговори нашим потребама, може проузроковати проблеме у реализацији неких активности. Овај проблем се може превазићи писањем пројеката и конкурсисањем код градске управе или невладиних организација.

Релевантне службе у заједници

Школа сарађује са свим васпитно-образовним установама на територији општине. Имамо добру сарадњу са предшколском установом Звездара.

У оквиру здравствене превенције остварујемо сарадњу са службама Дома здравља "Звездара" (педијатријска, стоматолошка служба, физијатар, патронажна служба и Развојно саветовалиште).

По потреби сарађујемо и са Институтом за ментално здравље и спроводимо предложене активности у циљу превазилажења конкретних проблема код појединих ученика.

Од осталих институција у локалној заједници сарађујемо са Центром за социјални рад, пратимо породице које су обухваћене и укључене у рад различитих тимова (разведени, непотпуне породице, старатељи, алкохоличари, злостављање у породици, криминогено понашање...). Уско сарађујемо са МУП-ом одељењем Звездара. За нашу школу, ОШ „Вељко Дугошевић“, Геодетску школу и VI београдску гимназију ангажован је школски полицајац.

Пратимо и учествујемо у активностима које организује организација Пријатељи деце Звездаре.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања спроводи се кроз превентивне активности, које школа реализује самостално или у сарадњи с другим институцијама, и кроз интервентне активности.

Превентивне активности

активност		време	реализатор(и)
Укључивање ученика у ваннаставне активности	• Креирање занимљивих програма и пројеката • Учешће на општинским, градским и републичким такмичењима • Учешће на литерарним, ликовним, техничким конкурсима • Учешће на манифестацијама, смотрама, културним дешавањима у Србији и иностранству. • Учешће на регионалним такмичењима талената • Организација и учешће ученика у забавним активностима	током школске године	- Стручна већа - Библиотека - Тим за заштиту деце од насиља
Укључивање ученика у спортске активности	• Такмичења у складу с програмом школског спорта • Организовање фер-плеј турнира • Организовање игара са циљем истицања спортског духа • Учешће на великим спортским манифестацијама	током школске године	- Стручно веће физичког васпитања - Стручно веће разредне наставе - Одељењске старешине
Активно укључивање родитеља у живот школе	• Посета часовима (Дан отворене школе) • Учешће у радионицама са децом • Посета часовима одељењске заједнице • Заједничке ваннаставне активности за ученике, родитеље и наставнике	током школске године	- Наставници - Одељењске старешине - Родитељи - Педагошко-психолошка служба
Промоција школских правила и информисање	• Родитељски састанаци • Часови одељењске заједнице • Плакати/постери с правилима • Ученички пројекти • Форум театар • Радионице • Истицање обавештења о раду Тима	прво тромесечје	- одељењске старешине - Тим за заштиту деце од насиља - Ученички парламент

	• Предавања и упутства за запослене о поступцима заштите од насиља • Плакати, панои		
Организација обезбеђења и дежурства	• Физичко-техничко обезбеђење • Дежурство наставника • Дежурство ученика • Размена информација са Школским полицајцем	током школске године	- Руководство школе - Одељењске старешине - Обезбеђење
Подстицање позитивних вредности и просоцијалног понашања	• Реализација програма сарадње са Црвеним крстом • Реализација програма Пријатеља деце • Учешће ученика у културним манифестацијама • Организовање посета ученика установама културе • Избор „Најбољег друга“ • Конкзрс за „Најхуманији гест“	током школске године	- Одељењска већа - Одељењске старешине
Превентивне радионице за одељењске заједнице	• Формирање базе радионица намењене решавању проблема међувршњачких односа и насиља	Током године	Наставник грађанског васпитања, Библиотекар, ПП служба
Оснаживање ученичке иницијативе	• Рад Ученичког парламента	током школске године	- Наставници задужени за рад с парламентом
Промоција ученичких постигнућа	• Награђивање ученика који остваре изузетне резултате на такмичењима • Панои с успесима ученика • Панои с кандидатима за Ученика генерације • Изложбе/презентације ученичких радова • Приредбе	поводом празника или других за школу значајних датума	- Руководство школе - Одељењска већа - Стручна вћа
Јачање компетенција ученика и родитеља	• Реализација радионица програма „Школа без насиља“ • Реализација Програма оснаживања породица • Предавања/радионице за ученике и родитеље о ризичним понашањима, развојним променама, здравим стиливима живота	током школске године	- Тим за заштиту деце од насиља - Одељењске старешине - Обучени наставници - Сарадници из других установа и институција

Интервентне активности

активност		време	реализатор(и)
Промовисање и спровођење реституције	• Израда листе предлога за реституцију • Обука вршњачког тима за медијацију • Обука наставника за спровођење реституције	прво тромесечје и даље током школске године	- Ученички парламент - Тим за заштиту од насиља - Одељењске старешине

Рад Тима за заштиту деце од насиља	• Евидентирање случајева насиља • Мере интервенције у складу с Посебним протоколом • Тимски разговори с ученицима и родитељима • Редовно недељно анализирање евиденције • Сарадња са социјалном службом • Сарадња са здравственом службом • Сарадња с полицијом	током школске године	- Сви запослени - Одељењске старешине - Тим за заштиту деце од насиља
---	---	----------------------	---

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

активност		време	реализатор(и)
Упознавање ученика са подручјима рада, образовним профилима и средњим школама	• Израда паноа за ученике • Организовање презентација средњих школа • Формирање Кутка за професионалну оријентацију • Формирање збирке промотивног и информативног материјала средњих школа	током школске године	- Тим за професионалну оријентацију
Упознавање ученика са занимањима и светом рада	• Презентација занимања родитеља ученика • Организовање посета радним организацијама и установама • Израда паноа са занимањима родитеља • Организовање посета сајмовима занимања и образовања	током школске године	- Одељењска већа - Тим за професионалну оријентацију
Саветодавни рад с ученицима осмог разреда	• Примена стандардизованих тестова (ТПИ и др.) • Индивидуални саветодавни рад с ученицима • Индивидуални саветодавни рад с родитељима • Сарадња са ЦИПС у оквиру НСЗ • Предавања/радионице за ученике о избору занимања • Саветодавни рад с ученицима којима је потребна додатна подршка и сарадња с релевантним службама	друго и треће тромесечје	- Психолог школе - Одељењске старешине
Информисање о упису и средњу школу	• Предавања за ученике осмог разреда о избору и упису у средњу школу • Предавање за родитеље ученика осмог разреда о избору и упису у средњу школу	четврто тромесечје	- Педагошко-психолошка служба - Одељењске старешине
Реализација програма „Професионална оријентација на	• Реализација изабраних радионица за све ученике седмог разреда • Реализација изабраних радионица за све ученике осмог разреда	током школске године	- Тим за професионалну оријентацију - Одељењске старешине

преласку у средњу школу“	• Реализација одабраних радионица за групе заинтересованих ученика		
--------------------------	--	--	--

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА У ШКОЛИ

Школа сарађује са здравственим установама и родитељима ученика у спровођењу здравствене заштите ученика.

активност		време	реализатор(и)
Сарадња са здравственим установама	• Обавештавање родитеља и ученика о планираним редовним систематским лекарским прегледима и вакцинацијама • Обавештавање родитеља и ученика и организација редовних стоматолошких прегледа за ученике у школи • Сарадња с интерресорном комисијом	током школске године	- Одељењске старешине - Педагошко-психолошка служба
Унапређење здравља ученика	• Организација предавања стручњака из различитих области медицине на тему здравих стилова живота и превенције болести • Реализација програма здравственог васпитања у млађим разредима • Реализација програма здравствене заштите локалне самоуправе • Израда паноа о здравим стиливима живота и превенцији • Часови одељењске заједнице посвећени превенцији и здравим стиливима живота	током школске године	- Одељењска већа - Општина Звездара - Стручно веће разредне наставе

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА У ШКОЛИ

Школа у сарадњи с надлежним установама брине о социјалној заштити ученика.

активност		време	реализатор(и)
Материјална подршка социјално угроженим ученицима	• Идентификација ученика којима је помоћ потребна (на основу пријаве родитеља, запажања одељењског старешине, информација од надлежних институција) • Укључивање ученика којима је потребна помоћ у акције локалне самоуправе (набавка уџбеника и др.) • Реализација хуманитарних акција • Усмеравање рабата од различитих набавки у дотације за активности или набавку средстава за угрожене ученике	током године	- Одељењске старешине - Одељењска већа

	• Обезбеђивање бесплатних obroka у школској кухињи за угрожене ученике		
Подршка породицама ученика	• Идентификација ученика којима је помоћ потребна (на основу пријаве родитеља, запажања одељењског старешине, информација од надлежних институција) • Размена информација и и заједничко планирање мера подршке с тимовима центра за социјални рад • Размена информација и и заједничко планирање мера подршке породицама из осетљивих друштвених група с ромским асистентом/јединицом локалне самоуправе • Саветодави рад педагошко-психолошке службе с родитељима и ученицима код којих су уочене породичне тешкоће	током године	- Одељењске старешине - Педагошко-психолошка служба
Хуманитарни рад	• Реализација програма сарадње с Црвеним крстом • Реализација волонтерских акција локалне самоуправе • Организовање хуманитарних акција		- Општина Звездара - Одељењска већа - Тим за сарадњу са Црвеним крстом - Ученички парламент

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине обухватају следеће активности:

- Обележавање еколошки важних датума
- Енергетска ефикасност (обновљиви, необновљиви и алтернативни извори енергије)
- Еколошке акције
- Изложбе
- Манифестација Учимо на експериментима
- Животна средина и одрживи развој
- Сарадња са Агенцијом за рециклажу
- Сарадња са Заводом за заштиту природе Србије
- Посете природним споменицима културе

Активности везане за програм заштите животне средине организују се у школи, установама за заштиту животне средине и заштићеним природним добрима Београда.

активност		време	реализатор(и)
Обележавање Дана влажних станишта	• организовање стручног предавања • изложба радова ученика • израда паноа	2. фебруар	- Наставници биологије - Одељењска већа - Библиотека
Обележавање светског дана енергетске ефикасности	• изложба радова ученика • еколошке радионице	5. март	- Стручно веће природних наука
Дан шума	• изложба радова ученика	21. март	- Одељењска већа

	• стрчно предавање Парк шума Звездани гај		
Светски дан вода	• Предавање Вода извор живота • еколошке радионице	22.март	- Наставници биологије - Наставници географије
Дан заштите природе	• тематска изложба ликовних литерарних радова ученика • еколошке радионице	11.април	- Одељењска већа - Библиотека
Дан планете Земље	• тематска изложба ликовних литерарних радова ученика • еколошке радионице	22. април	- Одељењска већа - Библиотека
Међународни дан биодиверзитета	• посета ботаничкој башти Јевремовац	22.мај	- Одељењске старешине
Дан заштите животне средине	• уређење школског дворишта • организовање тематске изложбе радова ученика	5. јун	- Одељењска већа
Обележавање Дана очувања озонског омотача	• израда паноа • еколошке радионице	15. септембар	- Наставници биологије - Наставници географије
Дан чистих планина	• тематска изложба радова ученика	4. октобар	- Одељењска већа - 1 – 4 разреда
Дан климатских промена	• Посета Хидрометеоролошком заводу Србије	4. новембар	- Стручно веће природних наука
Дан планина	• израда паноа • еколошке радионице	11. децембар	- Наставници биологије - Наставници географије
Енергетска ефикасност	• предавање и радионице на тему обновљиви,необновљиви и алтернативни извори енергије	током године	- Стручно веће природних наука
Еколошке акције	• Сакупљање РЕТ амбалаже • организовање еколошких патрола • еко квиз • Реализација пројекта „Зелена Дружина“	током године	- Одељењска већа свих разреда - Библиотека - Општина Звездара
Изложбе	• тематске изложбе: Национални паркови Србије • Угрожене биљне и животињске врсте • Ендеми Србије	током године	- Стручно веће природних наука
Учимо на експериментима	• организовање малог сајма науке у холу школе	децембар	- Стручно веће природних наука
Животна средина и одрживи развој	• Радионице на тему Квалитет животне средине	током године	- Наставници биологије - Наставници географије
Посете природним споменицима културе	• Посета парк шуми Звездани гај • Посете у склопу екскурзија и наставе у природи	током године	- Одељењска већа 1-4 разред

ПРОГРАМ САРАДЊЕ С ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

У сарадњи са градском општином Звездара донет је програм сарадње са локалном самоуправом. По плану и уз подршку Општине биће реализовани следећи програми:

програм	циљ	реализатор(и)	подршка
Подизање здравствене културе у области репродуктивног здравља	Усвајање основних знања о репродуктивном здрављу и формирање правилних ставова	- Одељењско веће осмог разреда	- Развојно саветовалиште
„Знање је моћ“	Подизање нивоа информисаности и знања о пас и болестима зависности	- Одељењска већа седмог и осмог разреда	- Општина Звездара
„И дете остане и човек постане“ - Чаробни аутобус	Подизање свести код тинејџера о важним факторима који утичу на здраво одрастање	- Одељењско веће шестог разреда	- Општина Звездара
Вршњачка едукација	Информисање о ХИВ и АИДС и начинима заштите	- Одељењска већа	- Дом здравља Звездара - Средње школе
Конкурс Најбољи плакат на тему Промоција здравих стилова живота	Промоција здравих стилова живота	- Одељењска већа - Стручно веће уметности	- Општина Звездара
Безбедност на Интернету и пројекат Зауставимо дигитално насиље	Информисање о опасностима и усвајање образаца безбедног понашања	- Одељењска већа - Стручно веће природних наука	- Општина Звездара - УНИЦЕФ - Теленор - МПН
Заштита од пожара	Информисање о опасностима и усвајање образаца безбедног понашања	- Одељењско веће трећег разреда	- ДВД Звездара
Безбедност у саобраћају	Информисање о опасностима и усвајање образаца безбедног понашања	- Одељењска већа - Стручно веће природних наука	- Агенција за безбедност саобраћаја - Управа саобраћајне полиције
Програм Зелена дружина	Развијање еколошке свести код ученика и грађана звездаре	- Одељењска већа - Стручно веће природних наука - Стручно веће разредне наставе	- Општина Звездара
Дечји позоришни фестивал Позориште Звездариште	Упознавање са позоришним стваралаштвом за децу и младе	- Одељењска већа - Стручно веће језика и књижевности -	- Општина Звездара

Конкурс Најволонтерска акција	Развијање идеје волонтирања код деце и младих, унапређење услова живот ау непосредном окружењу	- Одељењска већа	- Општина Звездара
Дан сениора 16 – 20. септембар	Унапређења квалитета живота најстаријих суграђана и превазилажење међугенерациског јаза	- Одељењска већа	- Општина Звездара
Конкурс „Тајна лепе старости“	Афирмација активне и достојанствене старости, међугенерациске солидарности и одговорног старења	- Одељењска већа	- Општина Звездара
Општински фестивал науке	Промоција науке и експериманталног рада, подршка професионалној оријентацији ученика	- Одељењска већа седмог и осмог разреда	- Општина Звездара
Општински ученички парламент	Успостављање сарадње између школа и других институција	- Ученички парламент школе	- Општина Звездара
Општински савет родитеља	Успостављање сарадње између школа и других институција	- Савет родитеља школе	- Општина Звездара
Програм Вредне руке дарују вам звуче	Упознавање са репертоаром класичне музике, инструментима и делима познатих композитора	- Одељењска већа другог и трећег разреда - Стручно веће уметности	- ОМШ „Владимир Ђорђевић“
Програм Пријатеља деце општине Звездара	У складу са циљевима посебних активности у оквиру програма	- Одељењска већа - Стручно веће уметности	- НВО Пријатељи деце - Општина Звездара
Додатна настава из српског језика и математике	Помоћ ученицима у савладавању наставних садржаја	- Стручно веће природних наука - Стручно веће језика и књижевности	- Општина Звездара (волонтери)
Радионице за развој вештина за бољи социо- економски напредак	Развој компетенција за живот у „друштву знања“	- Одељењска већа	- Општина Звездара

ПРОГРАМ САРАДЊЕ С ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

активност		време	реализатор(и)
Информисање	• Редовни и ванредни родитељски састанци • Пријем родитеља („отворена врата“) • Израда паноа • Сајт школе • Организација предавања/радионица за родитеље о различитим темама	током године	- Сви органи и службе школе

Саветовање	• Индивидуални саветодавни рад педагошко-психолошке службе или одељењских старешина • Организација предавања/радионица за родитеље о различитим темама • Препоруке за обраћање одговарајућим институцијама	током године	- Одељењске старешине - Педагошко-психолошка служба
Партиципација	• Учешће родитеља у реализацији наставе и ваннаставних активности • Учешће родитеља у спортским активностима • Учешће родитеља у реализацији посета и излета за ученике • Учешће родитеља у хуманитарним и културним активностима	током године	- Одељењска већа - Стручна већа
Консултовање у доношењу одлука	• Доношење одлука из своје надлежности • Разматрање питања из своје надлежности • Давање сагласности из своје надлежности	током године	- Савет родитеља - Школски одбор - Комисије
Отворена школа	• Пријава и посете изабраним часовима наставе • Израда евиденције о присуству родитеља	сваке последње недеље у месецу	- Пријављени родитељи - Савет родитеља
Анкетирање родитеља	• Израда анкете • Избор узорка • Обрада података и израда извештаја • Препоруке за измену програма сарадње	на крају полугодишта	- Педагошко-психолошка служба - Педагошки колегијум

Отворени дан школе

Прецизан распоред дана отворене школе доноси педагошку колегијум за свако полугодиште, најкасније у другој недељи од почетка полугодишта и објављује на сајту.

Школа благовремено путем сајта информисе родитеље о часовима који ће моћи да се посете током дана отворене школе, до 10. У месецу.

Родитељ се пријављује за присуство одређеном часу у току дана, попуњавањем писмене пријаве и предајом исте одељењском старешини. Неблаговремене пријаве се не разматрају.

Један родитељ може да се пријави за праћење једног часа у току сваког месеца, како би сви заинтересовани добили прилику да учествују.

Највише два родитеља могу присуствовати сваком од часова, како се не би стварале велике гужве у учионици. Изузетак су часови који се организују за два одељења, када се и број могућих посетилаца повећава на четири. Одељењске старешине прикупљају пријаве родитеља до 15. у месецу, и прослеђују их педагошком колегијуму. Педагошки колегијум одобрава пријаве и прави распоред посета, водећи рачуна о редоследу пријављивања родитеља, равномерној посећености часова, као и о равномерном учешћу сваког од родитеља у току школске године.

Током часа родитељи не смеју реметити рад, ометати ученике и наставнике, нити се на било који начин могу мешати у ток часа. Обавезни су да дођу на време (пре звона) и напусте учионицу по завршетку часа, не реметећи одвијање наставе.

Наставници у дневнику рада у напомене уписују имена родитеља који су присутни на часу.

ПРОГРАМ РАДА БИБЛИОТЕКЕ

активност		време	реализатор(и)
Основни послови - Библиотечко-информативна делатност	• Редовни библиотечки послови: набавка библиотечко-медијатечке грађе, њено инвентарисање, класификација, сигнирање и каталогизација • Вођење документације о раду школске библиотеке и школског библиотекара -извештаји, анализе, самопроцене • Систематско информисање ученика и запослених о новим књигама, листовима, часописима • Функционално и естетско уређење простора библиотеке • Обучавање ученика у коришћењу фонда школске библиотеке • Издавање књига на коришћење ученицима и наставницима (задуживање и раздуживање) • Израда годишњег и оперативних планова • Промоција књига • Процена читаности књига-израда статистике коришћења фонда • Праћење и вредновање остварености постављених циљева рада школске библиотеке	Током школске године	Библиотекари
Подстицање читања и помоћ у учењу и развоју информатичке писмености	• Пријем првака у библиотеку • Упознавање ученика са радом библиотеке • Развијање љубави према књизи • Развој информатичке писмености код ученика • Помоћ ученицима при избору литературе • Часови вршњачке едукације на којима ће старији ученици млађима препоручивати књиге и читати најзанимљивије одломке • Квиз библиотеке • Слушање аудио бајки које је посебно занимљиво ученицима првог циклуса основног образовања и васпитања • Организација дебата о разним актуелним темама (књиге или рачунар, етика и естетика некад и сад) • Учешће у хуманитарним акцијама • Организација гостовања писаца • Мали школски сајам књига	Током школске године	Библиотекари, наставници, ученици

	• Учешћена конкурсима и такмичењима		
Сарадња са наставницима	• Педагошка помоћ наставницима при реализацији наставних садржаја и ваннаставних активности • Тимски рад са наставницима у изради оперативних планова и проналажењу информација за реализацију наставног плана и програма • Систематско информисање о новоиздатим књигама, стручним часописима и другој грађи кроз тематске изложбе, акције, јубилеје и промоцијекњига	Током школске године	Библиотекари, наставници
Рад са родитељима	• Информисање о ученичким интересовањима и развијању читалачких навика • Сарадња са родитељима кроз личне контакте	Током школске године	Библиотекари, родитељи
Сарадња у остваривању образовно-васпитног рада	• Одржавање наставних часова у библиотеци у сарадњи са активима наставника • Организовање такмичења/смотре/конкурса • Организовање тематских изложби • Одржавање часова на тему „Како писати читалачки дневник“ • Организовање радионица у школској библиотеци поводом Нове године, Божића, Ускрса и других међународних и верских празника • Обележавање дана рођења значајних личности из области културе, науке, књижевности и других уметничких области	Током школске године	Библиотекари, наставници, ученици
Рад у стручним органима и тимовима	• Рад на школским пројектима • Припремање и организовање културних активности школе • Припрема радионица, књижевних сусрета • Учешће у израдишколског сајта, блога и школског часописа	Током школске године	Библиотекари, стручни органи и тимови
Сарадња са локалном и широм заједницом	• Сарадња са Друштвом школских библиотекара • Сарадња са другим школским библиотекама у основним школама • Донације • Сарадња са Пријатељима децеЗвездаре • Сарадња са Црвеним крстом Србије • Сарадња са Библиотеком Града Београда • Сарадња са библиотеком „БранкоМиљковић“	Током школске године	Библиотекари и сарадници из заједница

	• Сарадња са културним, просветним, научним и другим установама • Сарадња са предшколским установама. Дружење са предшколцима, организовање посете школској библиотеци и упознавање са начином рада и правилима понашања у библиотеци • Организација посете другој школској или јавној библиотеци како би ученици видели како раде друге библиотеке • Организовање образовних шетњи градом где су живели и радили писци ради информисања ученика о писцима из њихове школске библиотеке; посете спомен-кућама, спомен-музејима или позоришним представама које обрађују дела из лектире или ширег опуса одређеног писца • Прооције и читање актуелних или награђених књига • Организовање радионица са илустраторима • Организовање посета сајмовима књига или других књижевних манифестација • Посете издавачким кућама где би се деца упознала са поступком настанка књиге и занимањима која су неопходна у том процесу (уредник, дизајнер, илустратор, лектор)		
Промоција школске библиотеке	• Организација дана отворених врата приликом којих ће деца моћи да покажу производе свог креативног рада у школи • Промоција рада библиотеке путем друштвених мрежа, школских гласила, изложбених паноа	Током школске године	Библиотекари, ученици

ПРОДУЖЕНИ БОРАВАК

Продужени боравак представља продужени рад у школи пре или после редовне наставе. Поред обавезне израде домаћих задатака и слободног времена, планирани садржаји и активности организују се кроз пет секција: литерарна, ликовна, спортска, музичка и забавна.

Циљеви садржаја продуженог боравка прате и подржавају опште циљеве основног образовања:

- Омогућити детету пун живот и открити његов потенцијал као јединствене особе.
- Омогућити детету развој као социјалног бића кроз живот и сарадњу са осталима како би допринело добру у друштву.
- Припремити дете за даље образовање и целоживотно учење (учити како учити).

Кроз организовање разних активности, ученици у продуженом боравку развијају самодисциплину, одговорност и толеранцију према себи и другима. Поред тога, циљ боравка је да мотивише ученике да самостално уче и раде домаће задатке, да креативност ученика буде запажена и правилно усмерена, да сваког дана имају прилику да покажу шта знају и шта су ново научили и да наилазе на разумевање наставника и другара из групе.

Опис рада у продуженом боравку

Продужени боравак обухвата рад са ученицима првог и другог разреда. Ученици су распоређени у две групе првог и другог разреда, у две засебне учионице. Боравак ради у две смене и у складу са тим се организују активности и време проведено у боравку.

Наставници који раде у боравку свакодневно сарађују са наставницима који држе наставу, као и са педагошко-психолошком службом. То омогућава синхронизован, јединствен и интегрисан рад у целокупном васпитно-образовном процесу. Индивидуални разговори са родитељима, свакодневна комуникација и сарадња са њима је битан и неизоставан део у раду продуженог боравка.

За дневни боравак деце у школи обезбеђени су сви неопходни услови. Учионице су опремљене удобним намештајем за релаксацију, дидактичким материјалом, друштвеним играма, едукативним квизовима и свим материјалима који су неопходни за реализацију планираних активности.

Продужени боравак је осмишљен тако да ученици имају времена да заврше своје школске обавезе, да се одморе и да учествују у разним организованим активностима.

Самосталан рад ученика обухвата израду домаћих задатака који се сваки дан организује у одређено време. Домаћи задаци се прегледају, указује се на евентуалне грешке и нејасноће, али се не оцењује. Уколико неки ученик не може самостално да уради домаћи задатак, односно има потешкоћа, наставник индивидуално ради са њим и додатно му помаже. Поред домаћих задатака ученици плански и организовано вежбају и преслишавају се из одређених области ради утврђивања и проверавања стечених знања.

Слободне активности у продуженом боравку развијају машту и креативност, подстичу социјално-емоционални развој и прилагођени су узрасту и могућностима ученика. Одвијају се кроз пет различитих секција (које се мењају сваки дан) уз употребу што разноврснијих материјала. Кроз ликовну, литерарну, музичку, спортску секцију и секцију забавног карактера деца се упознају и стичу основна знања из различитих области: саобраћај, бонтон, здрав начин живота, чувари природе, историје итд. Обележавају се значајни датуми, иде се у посету позоришту, библиотеци, најбољи ликовни и литерарни радови се шаљу на конкурсе и организују се разне изложбе. Све активности су осмишљене тако да буду креативне, иновативне и да захтевају ангажованост сваког ученика појединачно. У складу са осмишљеним активностима примењују се различите методе и облици рада. Групни рад је најчешће примењиван облик рада у продуженом боравку не би ли се развио осећај заједништва и припадности групе, као и да би се развила солидарност, толеранција и одговорност у групи.

Слободно време је осмишљено тако да се ученици одморе и релаксирају. Акценат се ставља на активности које задовољавају дечју потребу за кретањем и игром (елементарне, групне, штафетне, спортске и такмичарске игре). Једном недељно планирано је да наставник физичког заједно са ученицима ради вежбе обликовања (по потреби и корективне вежбе) и да их упознаје са елементима групних и индивидуалних спортова. Осим тога, ученици у слободно време могу да се играју различитих друштвених игара, уз надзор наставника, и да учествују у разним едукативним квизовима.

Септембар: Упознавање са школом

- Формирање група и међусобно упознавање
- Упознавање ученика са школским просторијама и особљем школе
- Правила понашања у боравку
- Правила понашања у трпезарији
- Моја школа
- Стекао/ла сам новог друга/ другарицу

- Летња разгледница- ликовни радови
- Бонтон- Од куће до школе
- Шта волим и шта умам
- Елементарне игре за социјализацију
- Вежбе обликовања

Октобар: Октобар деци

- Обележавање Дечје недеље
- Организовање хуманитарне акције „Деца деци“
- Обележавање Међународног дана заштите животиња
- Угрожене животиње- текст и слика
- Ужина за птице
- Како расте сунцокрет- колаж од зрневља
- Радионица- изражавање сопствених осећања
- Слушање и читање бајки
- Обележавање Светског дана пешачења- шетња парком
- Бонтон- у библиотеци
- Вежбе обликовања
- Полигон

Новембар: Јесен у мом комшилуку

- Пратимо како се природа мења
- Скупљање лишћа и плодова- колаж
- Јесењи плодови
- Прелиставање дечје штампе
- Од старих, нове ствари- израда играчака
- Припрема и реализација продајне изложбе дечјих рукотворина
- Радионица- развијање вештине ненасилне комуникације
- Конструктивно решавање конфликта
- Бонтон- у позоришту
- Драматизација текста
- Посета позоришту
- Вежбе за кичму
- Штафетне игре

Децембар: Растемо ми, расте и наш боравак

- Колико поштујемо донета правила- мењамо стара, доносимо нова
- Богаћење речника
- Много речи, једна песма
- Обележавање Дана права човека „Живи слободно и сигурно“
- Права и обавезе деце
- Права деце са посебним потребама
- Дошла нам је зима- цртање по снегу
- Израда новогодишњих честитки и украса
- Писма Деда Мразу
- Припрема и реализација изложбе дечјих радова
- Вежбе за рамена
- Игре на снегу

Јануар: Доживљај са зимског распуста

- Утисци са зимског распуста
- Зимска разгледница
- Упознавање зимских спортова
- Свети Сава, школска слава
- Упознавање са ликом и делом Светог Саве
- Драматизација текстова о Светом Сави
- Цртање портрета Светог Саве
- Вежбе обликовања
- Штафетне игре са препрекама

Фебруар: Ја- уметник, песник, сликар, вајар

- Прича по сликама- усмено и писмено изражавање
- Доврши започету причу
- Промени крај познате приче
- Упознајемо нашу традицију
- Прављење старих предмета од глине и глинома
- Играчке некада- прављење крпењача и лутки од варјаче
- Обележавање Дана заљубљених
- Моја прва песма о љубави
- За мене је љубав... – пано
- Квиз „Изоштри ум“
- Читање прича Уроша Петровића
- Читање дејих енциклопедија
- Вежбе за равна стопала
- Елементи кошарке

Март: Буђење пролећа

- Обележавање Дана жена
- Мама, бако... волим те- изложба радова
- Писање и читање најлепших порука
- Пролеће (пролећно небо, пролећно дрво, пролећно цвеће и пролећне игре)- спајамо у слику,пано
- Оригами
- Обележавање Светског дана шума и воде
- Изложба радова „Вода је живот“
- Посета наставнику биологије
- Бонтон- у природи
- Рециклажа- прављење музичких инструмената од пластичних флаша, чаша
- Трчање право, кривудава, око препрека
- Елементи одбојке

Април: Обележавање значајних датума

- Обележавање Међународног дана деце књиге
- Посета библиотеци и разговор са библиотекарком
- Моја омиљена књига
- Обележавање Светског дана здравља

- Како чувамо здравље
- Посета и предавање лекара (родитељ чије дете похађа боравак)
- Обележавање Ускрса
- Посета часу веронауке
- Ускрс у мојој породици
- Цртање ускршњих јаја
- Изложба дечјих радова
- Обележавање Дана планете Земље
- Игре хватања, бацања и гађања лоптом
- Елементи фудбала

Мај: Пуно тога у мају

- Обележавање Дана Сунца
- Сунце као извор живота
- Правимо хербаријум
- Потрага за благом
- Обележавање Светског дана Црвеног крста
- Посета и предавање волонтера Црвеног крста
- Помогао/ла сам у невољи
- Обележавање Светског дана породице
- Моја породица и ја
- Радионица- дете, родитељ и наставник
- Прављење изложбе заједничких радова
- Читамо о далеким земљама
- Моје необично путовање
- Прескакање вијаче, игре са вијачом
- Елементи рукомета

Јун: Мало игре, мало знања

- Штафетне игре- такмичење
- Омиљене игре ове школске године
- „Шта знаш о природи“ - квиз
- Ја имам таленат
- „Мали математичари“ - квиз
- Између две ватре- турнир
- Препоручујемо да прочитате

ЕКСКУРЗИЈЕ И НАСТАВА У ПРИРОДИ

ЕКСКУРЗИЈЕ

Екскурзија се у основној школи обавља као ваннаставни облик васпитног рада. Њена важност огледа се у специфичности културног и рекреативног рада.

Циљ екскурзије је савлађивање дела наставног програма, непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа. Чињеница је да ни најсавременија наставна технологија, као ни средства јавног информисања не остављају толико упечатљив утисак код ученика, колико оно што се непосредно, дубоко емотивно доживи на екскурзији. Осим специфичног усвајања градива и очигледне наставе, екскурзија омогућава боље упознавање ученика и наставника, што утиче на њихову даљу сарадњу.

Задаци екскурзије су:

- Да код ученика развије способност посматрања, опажања и уочавања одређених предмета, објеката и појава
- Да допринесе продубљивању, проширивању и обогаћивању знања код ученика
- Да развија љубав ученика према природи
- Да развија смисао за лепо и изграђује естетске потребе и навике
- Да допринесе јачању физичких способности и омогућује рекреацију и релаксацију ученика
- Да допринесе бољем и свестранијем упознавању ученикове личности и успостављању ближих односа између ученика и наставника

Генерацијски план екскурзија заснива се на узрасту ученика, његовим психо- физичким способностима, наставном плану и програму и упознавању наше земље.

Екскурзија обавезује све наставнике и све ученике (учеснике екскурзије) да се активно укључе у припрему и реализацију екскурзије. Припреме се врше на часовима редовне и додатне наставе и секција; ученици добијају додатну литературу за припреме и задатке које треба реализовати на путовању.

Одељенски старешина мора обавити све организационе припреме.

Директор именује стручног вођу пута и ангажује туристичку агенцију на основу понуда. Извештај о изведеној екскурзији састоји се од програма екскурзије и оцене о реализацији плана и програма и квалитету пружених услуга.

Ток екскурзије, реализацију циљева, садржаје и активности разматрају одељенска већа, стручна већа и Савет родитеља. Значајно је у извештају истаћи и пропусти у раду свих чинилаца у реализацији екскурзије.

Екскурзију финансирају родитељи, а може се извести ако се пријави више од 80% ученика.

Први разред

(1 дан)

Циљ екскурзије

- Остваривање сврхе, циљева и задатака образовања, као и циљева и задатака наставних предмета;
- да ученици напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа;
- да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;
- да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за наставне садржаје, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, упознавање с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

Задаци екскурзије

- Продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика, оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примењивање знања и умења

- Развијање љубави према отаџбини, њеној историји и природним лепотама
- Неговање позитивног односа према националним и културним етичким и естетским вредностима, спортским потребама и навикама
- Неговање солидарности хуманизма, другарства и осећаја заједништва
- Успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно
- Развој и практиковање здравих стилова живота
- Изграђивање еколошких навика
- Развијање способности проналажења и саопштавања информација из различитих извора
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање
- Посматрање и проучавање објеката и феномена у природи
- Уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима
- Упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева
- Развијање способности оријентације у простору
- Култура понашања на јавном месту

Дестинација 1: Београд-Нови Сад-Сремска Каменица-Фрушка гора-Београд

Садржај:

- Посета Природњачког музеја, разгледање експоната и слушање предавања кустоса музеја
- Обилазак куће Чика Јове Змаја и упознавање са његовим животом и радом
- Упознавање са биљним и животињским светом Фрушке горе
- Спортске активности у природи-Стражилово

Задаци :

- Упознавање ученика са културно историјским наслеђем тога краја
- Упознавање начина живота и рада људи равничарских предела
- Развијање позитивног става према националном и културном наслеђу
- Упознавање са биљним и животињским врстама које су некада биле на овој територији, кроз посету природњачког музеја, као и дивљих животиња које сада живе
- Развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика, као и схватање значаја здравља и здравог начина живота
- Подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја
- Развијање интересовања и способности за активно упознавање и чување животне средине.

Дестинација 2: Београд-Авала („Шупља стена“)-Београд

Садржај:

- Уочавање изгледа краја
- Уочавање одлика годишњег доба
- Међуодељенско дружење и спортске активности на теренима одмаралишта „Шупља стена“

Дестинација 3: Београдска разгледница (Калемегдан- Галерија природњачког музеја.)

Садржај:

- Уочавање одлика годишњег доба
- Упознавање са садржајима текуће изложбе Галерије
- Саобраћај: превозна средства саобраћаја у граду
- Уочавање изгледа краја у коме живимо

- Међуодељенско дружење и спортске активности

Програм факултативних активности ученика првог разреда

Посета позоришту и другим културним установама и спортско-рекреативним центрима (на годишњем нивоу пет посета).

Други разред

(1 дан)

Циљ: савлађивање, упознавање и усвајање наставног програма непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа, развијање моторичких способности и свести о здравом и правилном начину живота.

Дестинација 1: Београд- Нови Сад - Фрушка гора- Београд

Садржаји:

- Обилазак Петроварадинске тврђаве.
- Посета Природњачког музеја, разгледање експоната и слушање предавања кустоса музеја.
- Обилазак куће Чика Јове Змаја и упознавање са његовим животом и радом.
- Упознавање са биљним и животињским светом Фрушке горе.
- Спортске активности у природи.

Задаци :

- Упознавање ученика са културно историјским наслеђем тога краја.
- Упознавање начина живота и рада људи равничарских предела.
- Развијање позитивног става према националном и културном наслеђу.
- Упознавање са биљним и животињским врстама које су некада биле на овој територији, кроз посету природњачког музеја, као и дивљих животиња које сада живе.
- Развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика, као и схватање значаја здравља и здравог начина живота
- Подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја
- Развијање интересовања и способности за активно упознавање и чување животне средине.

Дестинација 2: Београд- Бранковина - Дивчибаре- Београд

Садржај:

- обилазак спомен куће Десанке Максимовић
- обилазак гроба и школе Десанке Максимовић
- спортске активности

Задаци излета:

- оспособљавање за учешће у саобраћају и неговање културе понашања у саобраћајним средствима;
- развијање правилног приступа понашања у групи;
- развијање интересовања везаних за живот и рад људи;
- оспособљавање за препознавање занимања људи и послова које обављају;
- оспособљавање за коришћење информација од особа из непосредног окружења;
- оспособљавање за оријентацију у простору;
- уочавање облика рељефа;
- усвајање знања о значајним личностима и прошлости места и околине

- уочавање и именовање биљака и животиња различитих станишта;
- развијање одговорног односа према биљкама и животињама и стицање знања о угроженим врстама и њиховој заштити
- развијање другарства.

Трећи разред

(1 дан)

Циљ екскурзије

- Остваривање сврхе, циљева и задатака образовања као и циљева и задатака наставних предмета;
- Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;
- Да развијају мотивисаност за учење и заинтересованост за наставне садржаје као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини,
- Упознавање са културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.
- Умеравање ученика да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа.

Задаци екскурзије

- Развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама
- Проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика, повезивање и примењивање знања и умења
- Неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- Упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева и уочавање његове зависности од услова природне средине
- Развијање способности оријентације у простору
- уочавање и именовање биљака и животиња различитих станишта
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање и здравље
- Неговање позитивног односа према спортским потребама и навикама

Дестинација 1: Београд- салаш Катаи- Београд

Садржаји:

- Посета салашу који се налази у Малом Иђошу
- Уочавање облика рељефа краја
- Упознавање земунице опремљене покућством карактеристичним за живот у прошлости и завичајне куће типичне за војвођански крај
- Посматрање карактеристичних биљака и животиња
- Развијање одговорног односа према биљкама и животињама и стицање знања о угроженим врстама и њиховој заштити;
- демонстрација заната у пекарској радионици и радионици ткања
- обилазак вештачког језера – рибњака

Дестинација 2: Београд- манастир Каона- Бранковина- Дивчибаре- Београд

Садржај:

- Упознавање са прошлошћу и културном баштином отаџбине
- Посета заштићеном подручју – имању манастира Каона
- Уочавање облика рељефа краја
- Обилазак спомен кућа знаменитих људи краја: породица Ненадовић, Десанка Максимовић

- обилазак гроба и Десанке Максимовић и упознавање са изгледом старе школе и начином рада у њој

Дестинација 3: Београд- Јагодина- Београд

Садржај:

- Упознавање са прошлошћу и културном баштином отаџбине
- Посета Зоо-врту
- Уочавање облика рељефа краја
- Посета музеју воштаних фигура

Четврти разред

(1 дан)

Циљ екскурзије

- Остваривање сврхе, циљева и задатака образовања, као и циљева и задатака наставних предмета;
- Да ученици напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа;
- Да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;
- Да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за наставне садржаје, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, у
- Познавање с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

Задаци екскурзије

- Продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика , оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примењивање знања и умења
- Развијање љубави према отаџбини, њеној историји и природним лепотама
- Неговање позитивног односа према националним и културним етичким и естетским вредностима, спортским потребама и навикама
- Неговање солидарности хуманизма, другарства и осећаја заједништва
- Успостављање непосредних односа између наставника и ученика и ученика међусобно
- Развој и практиковање здравих стилова живота
- Развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња
- Развијање способности проналажења , анализирања и саопштавања информација из различитих извора
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање
- Проучавање објеката и феномена у природи
- Уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима
- Упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева
- Развијање способности оријентације у простору

Дестинација 1: Београд- Топола- Оплепац- Аранђеловац- Орашац- Београд

Садржај:

- Топола: Карађорђевог конак
- Оплепац: црква Св. Ђорђа, музеј лозе Карађорђевића
- Аранђеловац: обилазак старог градској језгра и упознавање са културно историјским споменицима
- Орашац: Марићевића јаруга – Први српски устанак

Дестинација 2: Београд- Суботица- Палић- Зобнатица- Београд

Садржај:

- Палићко језеро: шетња кроз парк обалом Палићког језера и посета Зоо-врта
- Зоо врт (кућа лабудова- средњовековни замак)
- Ергела у Зобнатици

Дестинација 3: Београд- манастир Каона- Бранковина- Београд

Садржај:

- Упознавање са прошлoшћу и културном баштином отаџбине
- Посета заштићеном подручју – имању манастира Каона
- Уочавање облика рељефа краја
- Обилазак спомен кућа знаменитих људи краја: породица Ненадовић, Десанка Максимовић
- обилазак гроба Десанке Максимовић и упознавање са изгледом старе школе и начином рада у њој

Пети разред

(1 дан)

Дестинација1: Београд- Љубичево (ергела)- Виминацијум- Сребрно језеро- Београд

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије.

- Љубичево – ергела коју је основао кнез Михаило у знак сећања на своју мајку
- Виминацијум- римски локалитет, облици рељефа, привреда, биљни свет
- Сребрно језеро – вештачко језеро, облици рељефа, клима, биљни и животињски свет

Дестинација2: Београд- Текериш- Трноша- Тршић- Соко Град- манастир Соко град- Београд

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије .

- Текериш (историјски догађаји из 1. светског рата)
- Трноша (манастир, културно-историјско наслеђе из 19. века)
- Тршић (родно место Вука Караџића, књижевност, културно-историјско наслеђе из 19. века)
- Соко град (у близини Љубовије, нововековни манастир посвећен Св. Николају, културно-историјско)

Шести разред

(1 дан)

Дестинација 1: Београд – Свилајнац – Ресавска пећина- Манасија- Водопад Лисине (Стрмостен)- Београд

Наставни садржаји који ће бити реализовани на екскурзији: из географије, српског језика, биологије, ликовне културе, верске наставе.

- Свилајнац посета Природњачко центру природе и Дино парку (биологија, географија, ликовна култура)
- Ресавска пећина – крашки облици рељефа, клима, биљни и животињски свет
- Манасија (задужбина деспота Стефана Лазаревића, Ресавка школа, фреске, мозаик, црквена архитектура)

- Водопад Лисине (Стрмостен) – географски облици рељефа, екосистем текућих вода, клима, биљни и животињски свет

Дестинација 2: Београд- Текериш- Троноша- Тршић- Београд

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије, верске наставе.

- Текериш – историјски догађаји из Првог светског рата
- Троноша – манастир, културно-историјско наслеђе из 19 века
- Тршић – родно место Вука Стефановића Караџића, књижевност, културно-историјско наслеђе из 19. века

Дестинација 3: Београд- ергела Зобнатица- Палић (зоо врт)- Суботица-Београд

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије.

- Ергела Зобнатица- туристичко рекреативни центар познат по узгоју коња и великој ергели
- Палић- насеље равничарског типа, еолско језеро, клима, биљни и животињски свет, вештачко језеро, екосистем стајаћих вода
- Суботица- насеље равничарског типа, Јован Ненад Црни српски цар који се појавио у историји и умешао у борбу за угарски престо, прогласио се за цара-обилазак спомен обележја.

Седми разред

(1 дан)

Дестинација 1: Београд- Ваљево (Народни музеј)- Бранковина- Петница (истраживачка станица)- Струганик- Београд

- Ваљево (Народни музеј)- Музеј је у два наврата (2005. и 2008.) од Музејског друштва Србије награђен Плакетом Михаило Валтровић, као најбољи музеј у Србији .
- Бранковина- Црква Светих Арханђела, задужбина је Проте Матеје Ненадовића. У непосредној близини цркве је група надгробних споменика из 19. века, њих око двадесетак. Овде су сахрањени бројни чланови породице Ненадовић, али и виђеније личности неких других породица из Бранковине.
- Ретки примерци народног градитељства, собрашице, којих има 5 сачувани су такође у порти цркве.
- Прва државна школа сазидаана је 1836. године у Бранковини.. Ова стара школа се назива „Протина“. Данас је у овој згради постављена музејска изложба посвећена развоју школства и просвете у то време. Посебно је занимљив реконструисани ентеријер једне учионице с краја 19. века.
- У Бранковини је позната песникиња Десанка Максимовић провела детињство, а у црквеној порти, нешто даље од саме цркве налази се и њен гроб.
- Истраживачка станица Петница је организација која се професионално бави подршком и образовањем младих који превазилазе ниво регуларних школских програма, по чему је јединствена на територији Централне и Југоисточне Европе. Може се назвати својеврсном „школом за таленте“.
- Струганик- У овом засеоку налази се родна кућа војводе Живојина Мишића, која је претворена у спомен дом и налази се под заштитом државе.

Дестинација 2: Београд- Смедерево (Смедеревска тврђава)- Пожаревац (галерија Милене Барили, Пожаревачко позориште)- Етно парк-Љубичево- Београд

- Смедерево(тврђава)- монументални објект највећи израђен у средњовековној Србији.
- Пожаревац - У Галерији Милене Павловић-Барили која је смештена у родној кући чувене сликарке, чува се њена целокупна стваралачка оставштина која садржи око 600 слика, цртежа, акварела. Пожаревачко позориште познато је по томе што је овде још 1842. одржана прва премијера Шекспира ("Ромео и Јулија") на Балкану.
- Етно-парк Тулба један је од многобројних и типичних етно-паркова у Србији. Његова поставка садржи окућницу, бунар са витлом, кућу брвнару и куће разбијеног типа места из осамдесетих година 19. века.
- Љубичево-Милош Обреновић саградио је за себе и своју супругу зграде за одмор, где је касније, 1853. године, основана велика ергела коња, прва у Србији. Име је добила по Милошевој жени Љубици, Љубичево.

Дестинација 3 : Београд- Вршац (Владичански двор,Николајевска црква, црква Св.Герхарда, кућа Јована Стерије Поповића, Пилотска академија, Апотека на степеницама)- Бела црква- Белоцркванска језера- Београд.

- Вршац – равничарски збијени тип. Вршац има знамениту историјску прошлост са споменицима од праисторије до данашњег доба. Многобројне карактеристичне грађевине су из XVIII и XIX века. Владичански двор – изграђен је као репрезентативни објект за потребе банатских епископа. У приземљу двора се налази капела посвећена Св. Архангелима Махаилу и Гаврилу. Иконостас из 18. Века.
- Кућа у којој је живео и умро Јован Стерија Поповић
- Цркве- Римокатоличка црква св. Герхарда од Сагрета је највећа римокатоличка црква у Србији, а била је друга по величини у СФРЈ, одмах после загребачке катедрале. Довршена је 1863. године и има функционалне оргуље на којима се редовно одржавају концерти. Православна црква св. Оца Николаја саграђена је 1785. године и тада је била највећа српска православна црква северно од Саве и Дунава.У овом граду је рођен отац Српске драме Јован Стерија Поповић, најпознатији наш сликар Паја Јовановић.
- Пилотска академија – центар за образовање и обучавање пилота
- Апотека на степеницама-музеј
- Бела Црква је препознатљива по великом броју барокних фасада у центру града. Бела Црква је позната и као град цвећа. Не без разлога, мештани промовишу свој родни град као место где је ваздух чист, а природа недирнута. Белоцркванска језера су настала су ископавањем шљунка за потребе индустрије, али су касније постала туристичка атракција, највише због кристално чисте воде која се филтрира кроз околно тло. Добру забаву пружа и сјајно уређена плажа која се налази готово у самом центру места.

Дестинација 4: Београд-Топола-Опленац (црква Светог Ђорђа и кућа краља Петра I)-пећина Рисовача-Орашац-Београд.

- Топола-Карађорђевог конач
- Опленац-црква Светог Ђорђа
- Опленац-кућа краља Петра I
- пећина Рисовача
- Орашац

Ости разред

(2 дана)

Дестинација 1: Београд- Овчарско-кабларска клисура- Манастир Благовештење- Шарган-Дрвенград- Златибор- Милешева- Увац- Кокин Брод- Београд

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије, физике и техничког образовања.

- Овчарска клисура – тектонски облик рељефа, клима, биљни и животињски свет
- Манастир Благовештење – манастир у Овчарско-кабларској клисури, из 16. века познат по фреско сликарству, културно-историјско наслеђе
- Шарган – део пруге узаног колосека између Ужица и Вишеграда
- Дрвенград – етно село код Мокре горе, облици у рељефу, клима, биљни и животињски свет, културно наслеђе
- Златибор – тектонски облик рељефа, шумски екосистем, клима, биљни и животињски свет, вештачко језеро, екосистем стајаћих вода
- Милешева - *Манастир Милешева* је српски средњевековни манастир. Налази се на шестом километру од Пријеполја на реци Милешевци. Задужбина је Краља Владислава Немањића
- Увац – речни облици рељефа, екосистем текућих вода, клима, биљни и животињски свет
- Кокин брод - Прва потпуно аутоматизована и даљински управљана хидроелектрана тадашње Југославије била је хидроелектрана Кокин Брод, вештачко језеро, екосистем стајаћих вода, клима, биљни и животињски свет

Дестинација 2: Београд -ергела Зобнатица- Палић (зоо врт)- ноћење (одредиште према расположивом смештају)- Суботица- дворац Дунђерски- Београд;

На екскурзији ће бити реализовани садржаји из историје, географије, српског језика, ликовне културе, биологије.

- Ергела Зобнатица – туристичко рекреативни центар познат по узгоју коња и великој ергели
- Палић – насеље равничарског типа, еолско језеро, клима, биљни и животињски свет, вештачко језеро, екосистем стајаћих вода
- Суботица – насеље равничарског типа, Јован Ненад Црни српски цар који се појавио у историји и умешао у борбу за угарски престо, прогласио се за цара – обилазак спомен обележја, спортски центар Дудова шума, Гимназија Светозар Марковић, градска кућа
- Дворац Дунђерски - подигао је познати војвођански велепоседник Богдан Дунђерски између Србобрана и Бечеја. У оквиру имања се налази и ергела која је једна од најпознатијих у овом делу Европе.

Дестинација 3: Београд- Виминацијум- Сребрно Језеро- Голубац- Доњи Милановац- Лепенски Вир- ХЕ "Ђердап"- Рајкова Пећина- Београд

- Виминацијум:
 - историја-римски период, историјски извори;
 - географија-облици у рељефу, енергетика;
 - српски језик-пејзаж, симбол;
 - уметност-фреске раног хришћанства;
 - верска настава-рано хришћанство;
- Сребрно језеро:
 - географија-облици у рељефу, хидрографија;
 - српски језик-опис;
 - биологија-биљни и животињски свет, еко-систем, екологија;
 - уметност- пејзаж;

- физичко васпитање-рекреација;
 - Доњи Милановац:
- географија-облик, величина и историјат града, трговачки центар Србије у прошлости;
- биологија-заштита животне средине;
 - Лепенски вир:
- историја-прве цивилизације на простору Балканског полуострва;
- географија-изглед насеља, климатске одлике доба Лепенског вира;
 - Ђердап:
- географија-посебности и геолошка прошлост клисуре, речни облици рељефа, клима;
- историја- Римљани на простору Ђердапа, Трајанова табла;
- биологија-специфичности биљног и животињског света;
- уметност-природне лепоте;
 - Рајкова пећина:
- географија-настанак и специфичности пећине, геолошка историја регије, украси "Беле дворане";

НАСТАВА У ПРИРОДИ (1-4. РАЗРЕД)

Први разред

Дестинације

- Златибор
- Копаоник
- Врњачка бања

Циљеви

- Очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- Стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања слободног времена;
- Проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном окружењу;
- Развијање еколошке свести и подстицање ученика на ангажман у заштити природе;
- Социјализација ученика, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима и окружењу;
- Развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима.

Задаци и садржаји

- Побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика;
- Задовољавање основних дечијих потреба за кретањем и игром;
- Очување природне дечије радозналости за појаве у природи и њихово упознавање кроз одговарајуће активности;
- Развијање способности запажања појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима;
- Подстицање самосталности кроз непосредне истраживачке задатке;
- Развијање свести о потреби заштите животне средине и изграђивање еколошких навика;
- Упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;

- Упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева;
- Упознавање разноврсности биљног и животињског света и уочавање њихове повезаности;
- Упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивање временских прилика;
- Развијање способности сналажења у простору и времену;
- Развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи;
- Стварање навике за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак у природи;
- Формирање навика редовне и правилне исхране;
- Разумевање и уважавање различитости међу ученицима;
- Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима кроз одговарајуће активности.

Други разред

Дестинације

- Дивчибаре
- Златибор
- Копаоник
- Кушићи
- Гоч

Циљеви и задаци

- Развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивању тих појмова.
- Упознавање ученика са културно историјским наслеђем краја.
- Остваривање одговарајућих садржаја наставних и ваннаставних активности из наставног плана и програма школе.

Задаци

- Развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења.
- Оспособљавање за сналажење у простору и времену.
- Развијање позитивног односа према историјском наслеђу.
- Сагледавање и упознавање начина живота и рада људи тог краја (планинских предела).
- Развијање позитивних еколошких навика и интересовања за природу.
- Развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима.
- Спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и значаја
- Здравља и здравих стилова живота.
- Подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја

Трећи разред

Дестинације

- Златибор
- Копаоник
- Врњачка Бања

Циљеви и задаци

- Проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу
- Очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја; стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена
- Социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу
- Развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе

Задаци и садржаји наставе у природи

- Подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке
- Упознавање разноврсности биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и променљивости
- Развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика
- Побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика
- Развијање правилних хигијенско здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи
- Формирање навика редовне и правилне исхране
- Навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна
- Разумевање и уважавање различитости међу појединцима и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности

Четврти разред

Дестинације

- Златибор
- Копаоник
- Дивчибаре
- Гоч

Циљеви

- Очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- Стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања слободног времена;
- Проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном окружењу;
- Развијање еколошке свести и подстицање ученика на ангажман у заштити природ;
- Социјализација ученика, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима и окружењу;
- Развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима.

Задаци и садржаји

- Побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика;

- Задовољавање основних дечијих потреба за кретањем и игром;
- Очување природне дечије радозналости за појаве у природи и њихово упознавање кроз одговарајуће активности;
- Развијање способности запажања појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима;
- Подстицање самосталности кроз непосредне истраживачке задатке;
- Развијање свести о потреби заштите животне средине и изграђивање еколошких навика;
- Упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;
- Упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева;
- Упознавање разноврсности биљног и животињског света и уочавање њихове повезаности;
- Упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивање временских прилика;
- Развијање способности сналажења у простору и времену;
- Развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи;
- Стварање навике за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак у природи;
- Формирање навика редовне и правилне исхране;
- Разумевање и уважавање различитости међу ученицима;
- Подстицање групног рада , договарања и сарадње са вршњацима кроз одговарајуће активности.